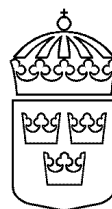

Riksdagens protokoll

2004/05:21

Onsdagen den 27 oktober

Kl. 9.00 – 16.49

Protokoll
2004/05:21

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 oktober.

2 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Maria Öberg* (s) avsagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält *Siw Wittgren-Ahl* som suppleant i EU-nämnden.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden
Siw Wittgren-Ahl (s)

4 § Meddelande om val

Förste vice talmannen meddelade att val till Nordiska rådets svenska delegation och till Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond skulle äga rum *torsdagen den 28 oktober*.

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM11 Agenda 2007: Egna medel *KOM(2004)501* till finansutskottet

2004/05:FPM12 PROGRESS – gemenskapsprogram för sysselsättning och social solidaritet *KOM(2004)488* till arbetsmarknadsutskottet

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2004/05:25 och 31 till skatteutskottet
2004/05:34 till justitieutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Utbildningsutskottets betänkanden 2003/04:UbU16 och UbU17
Utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU3

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 20 oktober

UbU13 Utveckling av gymnasieskolan

Punkt 1 (Linjer i gymnasieskolan)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

256 för utskottet

42 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 41 m, 28 kd, 23 v, 20 c, 17 mp

För res. 1: 42 fp

Frånvarande: 17 s, 14 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Punkt 2 (Kvalitetssäkring av skolor)

1. utskottet
2. res. 2 (m)

Votering:

256 för utskottet

42 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 41 fp, 28 kd, 23 v, 20 c, 17 mp

För res. 2: 42 m

Frånvarande: 17 s, 13 m, 7 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Karin Granbom (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Skolans värdegrund)

1. utskottet
2. res. 3 (kd)

Votering:

270 för utskottet

28 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 42 m, 41 fp, 23 v, 20 c, 17 mp

För res. 3: 28 kd

Frånvarande: 17 s, 13 m, 7 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Punkt 6 (Individuell kunskapsrätt)

1. utskottet
2. res. 6 (m, c)

Votering:

236 för utskottet

63 för res. 6

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 41 fp, 28 kd, 23 v, 17 mp

För res. 6: 42 m, 1 fp, 20 c

Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Punkt 16 (Meriterande elevrådsarbete)

1. utskottet
2. res. 16 (v, kd, c, mp)

Votering:

211 för utskottet

88 för res. 16

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 42 m, 42 fp
För res. 16: 28 kd, 23 v, 20 c, 17 mp
Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Punkt 18 (Högskolebehörighet som mål för gymnasieutbildningen)

1. utskottet
2. res. 19 (fp, m, kd)

Votering:

187 för utskottet

112 för res. 19

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 23 v, 20 c, 17 mp

För res. 19: 42 m, 42 fp, 28 kd

Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Punkt 59 (Införande av lärlingsutbildning)

1. utskottet
2. res. 70 (fp, m, kd, c)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU3 Omhändertagande av fordonsnycklar m.m.

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Olovlig körning)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, c)

Votering:

193 för utskottet

106 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 26 kd, 23 v, 17 mp

För res. 1: 42 m, 42 fp, 2 kd, 20 c

Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Punkt 3 (Sekretess inom hälso- och sjukvården)

1. utskottet
2. res. 2 (fp, m, c)

Votering:

194 för utskottet

105 för res. 2

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 27 kd, 23 v, 17 mp

För res. 2: 42 m, 42 fp, 1 kd, 20 c

Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Prot. 2004/05:21

27 oktober

JuU4 Godkännande av rambeslut om angrepp mot informations-system

Punkt 1 (Godkännande av rambeslut om angrepp mot informations-system)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

219 för utskottet

40 för res. 1

38 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 3 m, 41 fp, 28 kd, 20 c

För res. 1: 23 v, 17 mp

Avstod: 38 m

Frånvarande: 17 s, 14 m, 7 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Carl-Erik Skårman (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Följdlagstiftning i propositioner om godkännande av rambeslut)

1. utskottet

2. res. 2 (m, c)

Votering:

214 för utskottet

62 för res. 2

21 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 42 fp, 28 kd, 4 v, 13 mp

För res. 2: 42 m, 20 c

Avstod: 18 v, 3 mp

Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 2 c, 1 mp

JuU9 Immunitet och privilegier för Athena

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. mot. 2004/05:Ju8 (v) och Ju9 (mp)

Votering:

279 för utskottet

19 för mot.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 42 m, 42 fp, 28 kd, 20 v, 20 c
För mot. 3 v, 16 mp
Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 1 mp

Punkterna 2 och 3
Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU4 Anpassningar med anledning av en ny statlig myndighet för socialförsäkringens administration

Punkterna 1 och 2
Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Sjukförsäkringen)

1. utskottet
2. res. (m, fp, kd, c)

Votering:

167 för utskottet

131 för res.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 1 fp, 23 v, 16 mp

För res.: 42 m, 41 fp, 28 kd, 20 c

Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 1 mp

Helena Bargholtz (fp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden undet budgetåret 2003 m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU3 Internationella adoptionsfrågor m.m.

Punkt 3 (Auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m)

Votering:

226 för utskottet

72 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 40 fp, 23 v, 20 c, 16 mp

För res. 1: 42 m, 2 fp, 28 kd

Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 1 mp

Johan Pehrson (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land)

1. utskottet

2. res. 2 (kd, fp, c)

Votering:

168 för utskottet

87 för res. 2

41 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 23 v, 1 c, 17 mp

För res. 2: 42 fp, 27 kd, 18 c

Avstod: 41 m

Frånvarande: 17 s, 14 m, 6 fp, 6 kd, 7 v, 3 c

Punkt 11 (Barnets rätt till kunskap om sitt ursprung)

1. utskottet

2. res. 9 (v, c, mp)

Votering:

238 för utskottet

59 för res. 9

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 42 m, 42 fp, 27 kd, 1 mp

För res. 9: 23 v, 20 c, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 13 m, 6 fp, 6 kd, 7 v, 2 c

Punkt 20 (En översyn av adoptionslagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 17 (kd)

Votering:

228 för utskottet

29 för res. 17

41 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 41 fp, 23 v, 20 c, 17 mp

För res. 17: 1 fp, 28 kd

Avstod: 41 m

Frånvarande: 17 s, 14 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2004/05:21

27 oktober

**SoU4 Höjd åldersgräns för läkares och sjukgymnasters rätt till of-
fentlig ersättning m.m.**

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, c)

3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

93 för res. 1

23 för res. 2

181 avstod

52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

204 för utskottet

89 för res. 1

3 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 fp, 20 v, 1 c, 17 mp

För res. 1: 42 m, 28 kd, 19 c

Avstod: 3 v

Frånvarande: 20 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 2 c

Punkt 3 (Retroaktivitet)

1. utskottet

2. res. 5 (kd, m, fp, c)

Votering:

163 för utskottet

132 för res. 5

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 22 v, 15 mp

För res. 5: 42 m, 42 fp, 28 kd, 20 c

Frånvarande: 18 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 2 c, 2 mp

Punkt 4 (Ersättningsetablering)

1. utskottet

2. res. 6 (kd, m, fp, c)

Votering:

166 för utskottet

131 för res. 6

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 23 v, 17 mp

För res. 6: 42 m, 42 fp, 28 kd, 19 c

Frånvarande: 18 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 7 v, 3 c

9 § Operation Althea

Operation Althea

Föredrogs
sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2004/05:UFöU1
Operation Althea (prop. 2004/05:14).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 1 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Jag gick i skolan när kriget i Jugoslavien bröt ut. Hela mitt vuxna liv har Bosnien och Hercegovina varit ett konfliktområde. Utvecklingen i forna Jugoslavien har gått åt olika håll. Den 1 maj i år kunde vi välkomna Slovenien som medlem i EU, och bara några månader tidigare upplevde vi en akut krissituation hos den svenska insatsstyrkan i Kosovo.

Läget i Bosnien och Hercegovina har med hjälp av internationella styrkor stabiliserats. Den akuta krishanteringsfasen är över, men det återstår flera stora utmaningar för att säkerställa en fredlig utveckling och stabilitet.

Bosnien och Hercegovina är ett av Sveriges största mottagarländer för internationellt bistånd. För långvarig stabilitet i regionen krävs uppbyggnad av landet inom många olika områden. Biståndet från Sverige har huvudsakligen inriktats på flyktingåtervändande, institutionsuppbyggnad, ekonomisk omstrukturering och stärkande av mänskliga rättigheter och demokrati. Det svenska biståndet i Bosnien och Hercegovina uppgår i dag till 270 miljoner kronor per år, och Sverige är med den största bilaterala givaren i landet. Dessutom har Sverige funnits med i olika former av militär närvaro i landet sedan 1993. Dessvärre behövs fortsatt en internationell militär närvaro.

I juni i år beslutade Nato att avsluta Sfor, och några veckor senare beslutade EU:s ministerråd att ta över ansvaret för fortsatt fred och säkerhet i Bosnien och Hercegovina. Det gör man med hjälp av en ny fredsbevarande insats – Althea. Althea planeras omfatta 7 000 personer med start den 2 december i år och blir med det EU:s hittills största militära krishanteringsinsats.

En annan viktig sak för stabilitet och positiv utveckling är behovet av genderperspektiv i insatsen. Sverige har tagit initiativ till att integrera genderperspektivet inom ramen för EU:s internationella arbete, och genom Althea har det fått fullt genomslag. Genom att genderperspektivet har funnits med redan från planeringsfasen kan vi tydligare och lättare komma åt problem med exempelvis *trafficking* och prostitution.

Sverige deltar, som sagt, på en rad områden i Bosnien och Hercegovina – civilt, militärt, i stöd till uppbyggnad av administrativ kapacitet och inte minst vad gäller det bilaterala biståndet. Genom att de militära insatserna i Bosnien och Hercegovina nu övergår från Nato till EU kan det batteri av instrument för krishantering som EU har samverka. EU:s

särskilda representant ska samordna alla insatser i Bosnien och Hercegovina, där Althea är en del. Vi har fler och bättre resurser än Nato att också integrera de civila och rättsliga delar som behövs för att bygga upp och etablera en fullt ut fungerande demokrati.

Och, herr talman, det är ju målet. Som jag sade inledningsvis har Bosnien och Hercegovina under hela mitt vuxna liv varit ett kris- och konfliktområde, men nu ser vi att utvecklingen går åt rätt håll. EU-styrkan Althea ska upprätthålla säkerhet och på så sätt stödja det övergripande fredsarbetet. Men insatsen ska också ses i ett större sammanhang, som ett komplement till EU:s långa och breda engagemang i området och som ett sätt att låta landet närma sig EU.

Med vårt stöd kan vi i framtiden hoppas på att inleda medlemskapsförhandlingar med Bosnien och Hercegovina. Det lär ta tid, och det lär vara kantat med bakslag. Men för mig som socialdemokrat och internationalist finns en levande tanke på en multietnisk rättsstat Bosnien och Hercegovina som medlem i EU.

I det betänkande som kammaren i dag debatterar föreslår utskottet att Sverige ska ställa en styrka omfattande 70 personer till förfogande om högst två år, med möjlighet att gå upp till 200 personer för att lösa akut uppkomna situationer. Betänkandet visar också tydligt på att det krävs ett folkrättsligt mandat för ett svenskt deltagande i insatsen.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet UFöU1, *Operation Althea*.

Anf. 2 KARIN ENSTRÖM (m):

Herr talman! Det är glädjande att utvecklingen i Bosnien och Hercegovina går åt rätt håll. Men det finns, precis som Veronica Palm sade, fortfarande väldigt mycket att göra. Som utskottet försöker beskriva det, säger vi att läget i landet nu är stabilt men att situationen alltjämt är skör.

Det är också glädjande att EU:s krishanteringsförmåga nu tar sig allt konkretare former. Den gemensamma militära krishanteringsinsatsen Althea är en operation som kommer att bestå av ca 7 000 personer, alltså en stor operation.

Vi moderater tycker att det är självklart att Sverige ska bidra med personal till den här insatsen. Sverige är, som vi vet, den enskilt största biståndsgivaren till Bosnien och Hercegovina. För att det biståndet ska kunna ge effekt måste vi bibehålla och förbättra stabiliteten i området. Sverige har också sedan lång tid ett djupt engagemang i hela Balkanregionen.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Det är två saker som jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på i det här sammanhanget. För det första föreslår regeringen att riksdagen ska ge regeringen ett större personellt mandat än vad som behövs inledningsvis. Man säger att det behövs ungefär 70 personer, men riksdagen föreslås ge regeringen ett mandat på upp till 200 personer. Om det skulle uppstå en hastig försämring av säkerhetsläget ska regeringen ha möjlighet att skicka en förstärkning på upp till 130 man. Vi tycker att det är bra.

Vi läser också i propositionen att regeringen skriver att det ska finnas en hög beredskap för att snabbt kunna överföra svensk personal mellan insatserna i Bosnien och Hercegovina och Natos insats i Kosovo. Här vill vi klargöra att det för oss moderater är väldigt viktigt att det är i Sverige

som de här möjligheterna till förstärkning finns i första hand. Det är nödvändigt dels av säkerhetsskäl, dels för att inte oroa den personal som finns i Kosovo.

För det andra har vår svenska förmåga att delta i fredsfrämjande insatser internationellt inte ökat de senaste åren, utan tvärtom minskat. År 1994, när Socialdemokraterna vann valet, hade vi 1 250 personer utomlands. Tio år senare, i september i år, är det nästan halverat; det är knappt 700 personer.

Regeringen har inte i handling levererat det man har uttryckt i ord. I de två senaste försvarsbesluten har höga mål satts upp, men man har inte lyckats uppnå detta. När den svenska utlandsstyrkan minskar i kvantitet riskerar Sverige också att minska sitt inflytande i de internationella sammanhangen.

Tittar vi på den insats som vi ska besluta om i dag, innebär det att Sverige ska bidra med, som jag sade, 70 personer av totalt 7 000. Det är 1 % av den totala styrkan.

Herr talman! Jag tror inte att förutsättningarna för ökade internationella insatser blir bättre genom de nedskärningar som föreslås i försvarspropositionen om de genomförs. Det får vi anledning att återkomma till i höst när vi ska debattera försvarspropositionen.

Anf. 3 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Karin Enström säger att det viktigaste är att det ska finnas en beredskap i Sverige. Jag håller med dig fullständigt: Det måste finnas en beredskap. Det är därför vi fattar beslut om 200 personer.

Vi bedömer inte att situationen i Bosnien och Hercegovina är likadan som den var i Kosovo. Men det gjorde vi inte heller i Kosovo i mars 2004. Det började som en liten lokal incident, som snabbt accelererade och blev större. Det skapades större oroligheter, och det var direkt fara för livet för de män och kvinnor som Sverige hade sänt dit.

Jag vill fråga Karin Enström: Hur viktigt är det för Moderaterna att gubbarna och gummorna kommer från Sverige när det väl hettar till?

Anf. 4 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det viktigaste är naturligtvis att upprätthålla säkerheten för både svensk och annan personal som är i det här området och att de kan lösa sin uppgift.

Det som vi vill betona är att vi inte i första hand ska plocka svensk personal från missioner som redan är ute. Vi ska inte lura oss själva och tro att vi hela tiden kan plocka personal från missioner som är ute. Vid ett snabbt läge får man ibland ta vad som står till buds. Det är inte heller regeringen utan ÖB eller den lokale befälhavaren på plats som i detalj kommer att begära hjälp.

Anf. 5 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Jag vill då tydliggöra för kammaren att om våra trupper nere i Bosnien och Hercegovina hamnar i strid – vilket vi absolut hoppas inte sker – finns de här extra resurserna för att man ska kunna skilja stridande parter åt, alltså gå in och skilja stridande parter i ett krig. Där är det viktigt att ge den lokalt ansvarige möjlighet att ta det ansvaret.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Operation Althea

Självklart – jag håller med Karin Enström och Moderaterna – ska resurserna finnas hemma i Sverige. Men det är viktigt att också ge den flexibiliteten i första hand för våra förbands säkerhet. Det är också viktigt för EU:s trovärdighet att man har den flexibiliteten och visar att man kan lösa dessa konflikter.

Anf. 6 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Om det hettar till riktigt snabbt – det gör det ibland – får vi förutsätta att hela styrkan på 7 000 man inom sig har resurser att på några minuter omfördela resurser.

Det ska finnas en trygghet i att det finns hög beredskap här i Sverige. Det ska inte behöva rekryteras till en ny styrka, utan vi ska kunna skicka upp till 130 man från Sverige på stört.

Anf. 7 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Winston Churchill lär en gång ha sagt att Balkan är ett område som har mer historia än vad som är hälsosamt. Dessvärre behöver man inte gå särskilt långt tillbaka i denna historia för att upptäcka att situationen har varit väsentligt sämre än den är i dag.

Mellan åren 1992 och 1995 belägrades Sarajevo av serbiska militära förband. Under de tre åren fick 10 000 människor i hjärtat av Europa sätta livet till.

Daytonavtalet 1995 ledde till insatser beslutade av FN:s säkerhetsråd, och förverkligade av militäralliansen Nato. I två operationer, Ifor och Sfor, lyckades man förbättra situationen i Bosnien avsevärt.

Det har nu, herr talman, gått ungefär tio år efter Daytonavtalet. Det är glädjande att konstatera att EU nu tar ett huvudansvar för säkerheten på den egna kontinenten, även om vi inte helt övertar ansvaret – Nato kommer att finnas kvar i Bosnien även i fortsättningen. Det är bättre sent än aldrig.

Enligt regeringsformen får svensk trupp sättas in endast om riksdagen medger detta. Normalt vid den här typen av ärenden är regeringen noga med att ange det antal personer som ska skickas, vilka uppgifter som förbandet ska ha och vilken närmare sammansättning styrkan har.

Det här fallet, operation Althea, utgör något av ett undantag härvidlag. I propositionen sägs det att styrkans numerär inledningsvis kommer att uppgå till ca 70 soldater. Sedan tar man till och säger att man vill ha möjlighet att växa upp till 200. Man säger också att uppgifterna för styrkan kan komma att förändras, precis som sammansättningen. De förbandstyper som nu går i väg i den här ganska blygsamma insatsen kan, när insatsen avslutas, komma att vara några helt andra.

Folkpartiet liberalerna känner stor respekt för den säkerhet som ska gälla för svensk trupp i utlandet. Vi vill ändå poängtera att om regeringen gör till en huvudregel att ha väldigt stora marginaler och ha stor förmåga att växa antalsmässigt under den tid som insatsen pågår och om regeringen också har möjligheter att ändra inriktning och sammansättning på truppen finns det en risk för att riksdagens inflytande över dessa frågor devalveras. Om så sker minskar riksdagens möjlighet att ta ansvar för de internationella insatserna på det sätt som regeringsformen förutser.

Nu har det skett ändringar i behandlingen i utskottet. Folkpartiet kände sig relativt tillfreds med dem. Men det är viktigt att vi är uppmärksamma på den här typen av förändringar.

Sverige har i dag ca 700 man ute i internationell krishantering på ungefär 14 platser. Det ger ett snitt på våra insatsstyrkor i världen på 50 personer. Samtidigt kan vi konstatera, inte minst genom den nu lagda försvarspropositionen, att den internationella krishanteringen är – om inte den viktigaste, så i alla fall – den dominerande delen i försvarsmaktens verksamhet i dag, eller kommer så att bli.

Till bakgrunden hör också att vi har en närmast obegränsad efterfrågan på krishanteringsresurser i världen. De länder – bland annat Sverige – som deltar i det här arbetet har ett stort och viktigt ansvar gentemot de människor som lever i ofred och i ofrihet. Vi måste i varje ögonblick fundera över vilka förband vi ska skicka och på vilket sätt förbanden ska arbeta. Vi måste fundera över hur Sveriges resurser krishanteringsmässigt passar bäst in i ett internationellt sammanhang: allt detta för att få bästa möjliga valuta för de medel som satsas på denna verksamhet.

Folkpartiet liberalerna har under lång tid i kammaren och i utskottet efterlyst en nationell strategi för internationella insatser. I samband med att vi behandlade en utökning av den svenska insatsen i Afghanistan under våren kom det i utskottets betänkande en skrivning som handlade om att regeringen i samband med försvarsbeslutet skulle återkomma med vilka prioriteringar som man ville göra i den internationella krishanteringen för framtiden.

Herr talman! Jag har tämligen noggrant läst försvarspropositionen och jag har inte kunnat hitta något ställe där man tar upp den här problematiken och diskuterar vilka komparativa fördelar Sverige har i krishanteringen.

Det är inget självändamål att hissa den svenska flaggan på så många ställen som möjligt ute i världen. Vi måste fundera över var, hur och på vilket sätt vi bäst nyttjar våra knappa resurser.

En nationell strategi för de internationella insatserna är också en förutsättning för att riksdagen ska kunna utvärdera detta viktiga och allt viktigare område inom försvarspolitik.

Som sagt: Till syvende och sist är det också en oavvislig skyldighet mot de miljoner människor som lider av att världen inte klarar att leva i fred och frihet.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 8 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Jag har inga intentioner att diskutera Folkpartiets viljeyttring när det gäller de stora och, som jag tycker, riktiga omstruktureringarna av försvaret.

Däremot vill jag kommentera differensen mellan de 70, som vi säger att vi vill sända, och de 200 som vi ger mandat för. Det är ju procentuellt sett en stor differens. Men det krävs att ganska många kan åka ned när det hettar till. Det skulle inte innebära att vi ger ett mandat för 2 000 om vi skickar 700. Det är alltså inte en procentuell differens som man ska låsa fast sig vid. Det är för att säkerhetsläget fortfarande är så kritiskt i området.

För mindre än ett halvår sedan såg vi att vi behövde ha möjlighet att snabbt kunna stärka upp och lösa konflikter. Det handlar om, precis som jag sade till Karin Enström, att säkra våra mannars liv. Därför krävs det att den differensen finns. När vi nu går in med ett kapitel VII-mandat krävs mer resurser.

Anf. 9 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Det är ingen underdrift när Veronica Palm påstår att differensen mellan vad vi sänder och det mandat, som regeringen begär, att kunna sända 200 personer är stor. Det är de facto den största differensen under min tid i riksdagen.

Det är också skälet till att vi kom att reagera på just den här frågeställningen.

Det hade varit enkelt att acceptera om det bara hade handlat om att kunna växa för att i ett visst läge kunna garantera en svensk trupps säkerhet utomlands. Veronica Palm vet ju att så är inte propositionen utformad. Man ska också kunna växa för att kunna ta på sig andra uppgifter än de som är aktuella i dag. Man ska också kunna växa för att garantera att det logistiska ansvar som Sverige har inom den här operationen ska kunna fullföljas.

Det är en utveckling som jag och Folkpartiet tycker att riksdagen måste vara observant på. Jag utgår från att även Veronica Palm tycker att det är viktigt att det som verkligen sänds står i relativ överensstämmelse med det som riksdagen beslutar, för annars kommer riksdagen att marginaliseras när det gäller ansvaret för den här verksamheten.

Anf. 10 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! I händelse av hastigt uppkomna försämringar av säkerhetsläget ha möjlighet, och så vidare, står det i betänkandet. Det är klart att Allan Widman kanske läser betänkandet och propositionstexten anorlunda i förhållande till vad jag gör, men det är tydligt i propositionen att när det gäller omstruktureringar är det inte fråga om att utöka till en fast trupp på 200 personer. Det är 70 personer som vi sänder ned. De har i dag en uppgift, men vi vet inte hur den uppgiften kan te sig om 16 månader. För att ha trovärdighet i vår del av insatsen måste vi kunna omstrukturera.

Vi ger ett större mandat för att i hastigt uppkomna situationer med försämringar av säkerhetsläget kunna vara beredda att säkra våra mannars liv. Men vi kan inte utföra våra arbeten om vi inte har en logistik som fungerar.

När det gäller inflytandet från riksdagen är jag inte orolig. För att vara krass är det klart att regeringen också har ett intresse av att ha riksdagen bakom sig, att vi har ett delat ansvar, och där litar jag på min regering.

Anf. 11 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Det är lättare för en del att få regeringen att handla, kan man väl parentetiskt säga.

Jag vill inledningsvis påminna Veronica Palm om att vi har yrkat bifall till det här förslaget. Det innebär att vi accepterar de differenser som

finns i det enskilda fallet. Men vi vill ta upp en principiell diskussion kring detta.

Det faktum att utskottsmajoriteten, även Veronica Palms partis ledamöter, accepterar en hel del ändringar i texten just när det gäller de här frågorna antyder väl att också ni känner om inte en oro så i alla fall en vilja att behålla kontrollen från riksdagens sida över detta som enligt grundlagen faktiskt är lagt i våra knän.

Anf. 12 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman, ärade åhörare och protokollsläsare! Jag vill inledningsvis säga att Miljöpartiet står bakom utskottets förslag i betänkandet, att skicka svensk trupp och ingå i den EU-ledda fredsbevarande Altheainsatsen, som ersätter de tidigare av Nato ledda Iför- och Sför-insatserna.

Vi ser det här som ett exempel på en positiv utveckling. Under de senaste nio åren har vi inte bara skapat stabilitet i Bosnien och Hercegovina utan också säkrat en utveckling av det civila samhället. Det illustreras av det faktum att vi från att initialt ha haft 60 000 militärer i området nu är nere i en insats med 7 000 militärer för att säkra och bevara freden.

Det finns fortfarande underliggande nationalistiska strömmar. Vi vet med exemplen i Kosovo tidigare år att saker och ting kan förändras väldigt snabbt. Därför är den här insatsen för att säkra en fortsatt civil utveckling av samhället nödvändig.

Jag vill också ta det här tillfället i akt, likt jag gjort i tidigare liknande debatter, att understryka att den här insatsen, hur nödvändig den än är, också utgör ett exempel på världssamfundets misslyckande att förebygga krig.

Det är tyvärr inte det enda exemplet, utan listan kan göras väldigt lång på hur vi alltför sent reagerar när konflikter har tillåtits att utvecklas, eskalera upp till en våldsnivå, fortsätta att eskalera upp till folkfördrivning, systematiska våldtäkter, massmord och slutligen krig. Det är först i det skedet då krig är ett faktum som världssamfundet reagerar. Då är det alltför sent för de tusentals människor som redan har avlidit, och då blir kostnaderna för världssamfundet enorma i pengar räknat. Det illustrerar ju situationen att vi fortfarande, nio år efter krigsslutet, betalar för tusentals soldater för att bevara freden, betalar för att stötta utvecklingen av det civila samhället. Hade världssamfundet haft förmåga och fokus på att förebygga konflikter, hade det inte varit omöjligt att komma undan med bara bråkdelen av de summor som vi i dag tvingas lägga ned efter det att krigen redan utbrutit.

Det finns grund för den kritik som vi i Miljöpartiet riktar mot EU:s krishanteringsförmåga, som i alltför stor utsträckning är fokuserad på den militära delen, när vi vet att det inte är där vi har brister. Tvärtom står enorma militära resurser till såväl EU:s som världssamfundets förfogande. Det som vi har behov av att utveckla inom Europeiska unionens krishanteringsförmåga är just den konfliktförebyggande politiken, att med automatik analysera de konflikter som vi tror kan utvecklas till potentiella väpnade konflikter, att med automatik verkställa politik för att föregripa och förebygga konflikter. Det kan handla om alltifrån stöd för demokrati, om det är brist på demokrati som utgör grunden till en konflikt, till miljöproblem eller brist på rent dricksvatten som utgör grunden, då det handlar om helt andra insatser. Det gäller att från fall till fall hitta

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Operation Althea

politiska instrument för att förebygga en utveckling mot fortsatt eskalering av en konflikt.

Slutligen vill jag, likt Veronica Palm, understryka det positiva i att vi har ett genderperspektiv som genomsyrar den här insatsen. Det är oerhört viktigt, och Sverige spelar en viktig roll här. Det är en fråga som vi ständigt belyser i försvarsutskottets diskussioner.

Jag är också glad över Moderaternas engagemang i de internationella insatserna och att man likt Miljöpartiet är kritisk till den låga nivå som vi ändå fortfarande har i Sverige. Vi skulle vilja se en dubblad ambitionsnivå på Sveriges internationella engagemang. Det var inte så många år sedan som man inom Moderata samlingspartiet här från talarstolen betraktade detta som en lyxverksamhet. Det är en positiv omsvängning att Moderaterna nu intar samma ståndpunkt som Miljöpartiet. Det är väldigt välkommet.

Jag yrkar för Miljöpartiets del bifall till utskottets förslag i betänkande UföU1.

Anf. 13 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är fint när man kan vara överens. Det gäller också att vara överens om att det får kosta.

Jag vill bara påminna Miljöpartiet om den budgetöverenskommelse som man gjort inför nästa år när det gäller försvarsanslagen. Då måste jag fråga Lars Ångström om han verkligen tror att vi kommer att kunna öka de internationella insatserna med den nedskärning och den svåra ekonomiska situation som Försvarsmakten står inför. Ord och handling måste ju hänga ihop.

Anf. 14 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Det är en självklarhet att vi har möjlighet att öka den internationella ambitionsnivån och samtidigt kraftigt minska militärutgifterna i Sverige.

Vi är ju alla ense om att den bedömning som Miljöpartiet tidigare var ensam om, nämligen att det militära konventionella invasionshotet har upphört att existera, gör det möjligt att avveckla just invasionsförsvaret. Det frigör ekonomiska resurser, inte bara för att höja ambitionsnivån på det internationella engagemanget från svensk sida, utan det möjliggör också att man frigör resurser för en del andra behov i samhället, som kanske är långt mer angelägna, inom sjukvård, skola och utbildning.

Det är alltså fullt förenligt att både höja ambitionsnivån internationellt och att samtidigt minska skattebetalarnas militärutgifter.

Anf. 15 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Här gäller dock att hålla i minnet vilka det är som ska göra insatserna. Det är ju samma styrkor här som där, det vill säga att det är Försvarsmakten som måste utbilda, öva, rekrytera och betala de personer som rent konkret måste ingå i styrkorna. Då måste det finnas en bas när det gäller organisation, logistik, underhåll och materiel för att vi verkligen ska kunna ha någonting att sätta in, och det kostar pengar. Det kostar mer pengar än vad Miljöpartiet har anslagit inför nästa år.

Anf. 16 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Vi har nog delade uppfattningar om hur mycket som behövs. Det är bara att konstatera att den stora delen av Sveriges försvarsbudget fortfarande går till ett konventionellt invasionsförsvar. Vi håller oss till exempel med ett av världens största flygvapen per capita med inköp av över 200 JAS-plan för en halv miljard styck som inte ens militären anser sig vilja ha. De produceras, de handlas upp och de ställs i hangar.

Listan kan göras lång på vad vi har haft i invasionsförsvaret, allt från att kunna mobilisera hundratusentals soldater till att ha inkallat en stor del av varje manlig årskull för utbildning och så vidare. Ingenting av detta behövs ju för att kunna ha en högre ambitionsnivå på det internationella planet. Att kunna skicka ut 2 000 soldater i internationell tjänst kostar en bråkdel av vad det kostar att hålla sig med det stora invasionsförsvar som Sverige har haft.

Därför är det inte bara möjligt utan också önskvärt att minska militärutgifterna – och inte bara med tre miljarder, utan på lång sikt ännu kraftigare. Jag tror att Karin Enström känner väl till att försvaret är en av de mest ekonomiskt ineffektiva sektorerna i samhället. Vi skulle aldrig någonsin acceptera den brist på ekonomisk uppföljning som finns inom Försvarsmakten inom någon annan verksamhet eller inom det privata näringslivet. Här finns det alltså massor att göra vad gäller rationaliseringar, kostnadseffektiviseringar, och därmed att fortsätta få ned militärutgifterna samtidigt som vi höjer ambitionsnivån internationellt.

Anf. 17 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Jag vill bara påtala vikten av att EU nu lyckas med den här missionen. Det är ju så att EU:s gemensamma utrikes- och försvarspolitik är under uppbyggnad, och man har genom framgångar, bland annat missioner i Makedonien och Liberia, visat att EU fungerar och kan ta det här ansvaret. Nu går man vidare och åtar sig den största utmaningen hittills med Althea i Bosnien och Hercegovina. Det handlar alltså om kris- och konflikthantering, och det är inte alls enkla operationer. För Sveriges del innebär det ju att svenska soldater, som vi nu från riksdagen är beredda att skicka iväg, kan komma i skarpa lägen. Då krävs det att man är väl förberedd, väl utrustad och att det finns tillförlitlig backup.

Vi fattar nu ett gemensamt beslut och är med och delar ansvaret för det här viktiga beslutet att skicka ut människor från Sverige som kan komma i skarpa lägen. När EU nu tar över insatsen från Nato gör man det i ett samhälle, i Bosnien och Hercegovina, som fortfarande är i ett rätt skört läge. Men det är väldigt angeläget att EU tar över just för att visa att man är beredd att ha säkerheten för Europa som en egen uppgift. Det är bara tio år sedan som européerna svek och inte kunde leverera säkerhet och människorna i området inte kunde lita på de fredsbevarande styrkorna.

Nu är det relativ stabilitet i området, men regeringen beskriver ju också att säkerhetsläget kan komma att förändras. Det är därför jag ändå vill påtala detta att vi nu står inför en svår mission och att det är ett viktigt beslut som fattas.

Samtidigt är det viktigt att vi inte bara pratar om den militära förmågan utan också om den civila utvecklingen, att vi kan bejaka den poli-

tiska utvecklingen som ändå går i rätt riktning och att det finns mycket gott att bygga på. Lika viktigt, skulle jag vilja säga, som att det är fortsatt militär närvaro från EU:s sida är att man fortsätter att ge ett medlemskapsperspektiv och utvecklar det civila samhället för att bygga säkerhet, fred och samverkan.

För svensk del känns det lite grann som att verkligheten nu börjar komma i fatt. Efter tio års socialdemokratisk regering, där man inte har lyckats uppgradera och förändra det svenska försvaret så att vi fullt ut kan vara med och ta ansvaret för internationell fred och säkerhet, lyckas vi inte tillräckligt väl i den bit som just handlar om säkerhetsläget. Vi är oerhört ambitiösa vad gäller bistånd, och den politiska viljan att bidra är helt oomstridd. Det finns till och med ett stort mod och en hög grad av angelägenhet från den socialdemokratiska regeringen men man har svårt, tycker jag, att visa att man matchar detta. 70 av 7 000 är svenskar i denna styrka.

Jag tycker att det efter det här beslutet finns ytterligare behov av att identifiera Sveriges långsiktiga målsättningar med internationella insatser och hur vi ska kunna ha de resurser som krävs. Det finns en stor internationell efterfrågan på svenska soldater och befäl. Vi har gjort otroligt goda insatser i Makedonien, i Liberia och för all del också i Kosovo. Sveriges anseende i EU-samarbetet i denna del är mycket gott. Vi är också en väldigt pålitlig partner i många Natooperationer. Då kommer också önskemålet så tydligt om att vi faktiskt behöver ställa mer folk till förfogande. Frågan som jag ställer mig är: Kan vi leverera tillräckligt utifrån vårt ansvar vad gäller att bygga fred och säkerhet utifrån vad som krävs? Är vår del av ansvarstagandet för världens frihet och fred tillräckligt stort?

Enligt förslaget i det här betänkandet, som jag bara vill bifalla, tycker jag att 70 av 7 000 är något i underkant. Därför blir det kommande försvarsbeslutet väldigt viktigt, för det handlar om svensk närvaro långsiktigt i internationella insatser framöver.

Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det är tillfredsställande att konstatera att EU fortsätter att utvecklas som en kraft för fred, frihet och stabilitet och att Sverige kan spela en viktig roll i det här sammanhanget. Att vi gör det på uppdrag av FN och att vi gör det tillsammans med Nato är någonting som vi har talat om många gånger och tycker är en värdefull insats. FN är självklart, och Nato är en partner som vi har samarbetat mycket med. Det är bra att vi går vidare på den vägen

Uppdraget handlar om ett skydd för minoriteter. Det handlar om skydd för barn, kvinnor och andra utsatta grupper i det här området. Det är alltså en humanitär insats som Sverige deltar i. Vi måste också konstatera att det inte är ett helt ofarligt uppdrag. Därför är det viktigt att Sveriges riksdag står bakom. Det är också glädjande att se att de partier som normalt är notoriska motståndare till allt som EU gör är med i det här sammanhanget och inte har motionerat mot EU:s och Sveriges insats.

För Kristdemokraterna är det viktigare att vi här i riksdagen tar ställning till principen än att vi tar ställning till antalet. Jag bedömer också att det kan vara en säkerhetsåtgärd att regeringen och militären själva kan

avgöra antalet från tid till annan i det här området. Det är viktigt att riksdagen står bakom, och det är glädjande att alla politiska partier gör det.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Operation Althea

Anf. 19 BERIT JÓHANNESSON (v):

Herr talman! Jag kommer in lite på sluttampen här, så jag har kort om tid. Jag vill ta upp tre saker i alla fall. För det första vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet. För Vänsterpartiet är det A och O att det är ett FN-mandat i grunden, och det ska komma ett FN-mandat här. Bra, då ställer vi upp. Vi tycker att det är viktigt att vi kan gå ut med våra svenska soldater, kvinnor och män, i internationell verksamhet där vi behöver det av humanitära och andra skäl.

En annan sak jag vill ta upp är hur viktigt det är att kvinnor inkluderas i alla krishanteringsinsatser. Nu ska man göra det i den här insatsen. Någonting som är oerhört väsentligt då är att vi följer upp det här: Hur gick det? Vad var det för brister? Vad kan vi göra bättre nästa gång? En uppföljning av den genderinriktningen är oerhört väsentlig, tycker jag.

Det är också bra att man faktiskt ger ett bredare mandat så att man kan skicka ned nya soldater, kvinnor och män, om det skulle hända någonting – Gud förbjude att det sker. Men vi vet vad som hände i Kosovo. Det är bra att man är så förberedd på detta.

Trots att lång tid har förflutit är det fortfarande en lång väg att vandra till en utveckling med total säkerhet och normalisering.

Den tredje punkten som jag vill ta upp är att detta också visar hur viktigt det är med de civila delarna, också när det gäller att förebygga väpnade konflikter, alltså att man tidigt har en civil och förebyggande verksamhet. Där tycker jag att EU i mångt och mycket brister. Detta har vi drivit på olika sätt.

För oss är det alltså grundläggande med ett FN-mandat. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 20 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! I många valrörelser har Vänsterpartiet varnat för en EU-armé som ska hota fred och säkerhet. Nu ser vi den konstruktion som EU arbetar med, nämligen att man på samma sätt som FN gör kallar in medlemsländerna för att hjälpa till att skapa fred och stabilitet.

Vänsterpartiet har inte motionerat utan är med på detta, och det gläder oss. Hur är det med sanningen i den kampanjverksamhet som man har bedrivit gentemot svenska folket där man har varnat för en EU-armé som skulle utgöra en fara för närområdet?

Anf. 21 BERIT JÓHANNESSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror att det är väldigt viktigt att vi skiljer på två olika saker. Det här är EU, det handlar om krishantering, och det sker under ett FN-mandat.

Det som vi talar om är konstitutionens inriktning på ett gemensamt försvar, gemensamma försvarsgarantier och solidaritetsklausuler som innebär att vi ska hjälpa till, även med militära medel, i andra länder om ett land blir attackerat till exempel av terrorister. Det är om detta som vi säger: Nej, vi vill inte ha en gemensam armé. Vi vill inte ha ett gemensamt ansvarstagande i Europa. Vi vill utifrån alliansfrihetens grund fak-

tiskt besluta varje gång när det gäller att sätta in svensk militär trupp, och det ska ske under ett FN-mandat.

Det som finns i konstitutionen är en helt annan sak. Det handlar om att vi faktiskt får en EU-armé med en gemensam försvarsgaranti som motsvarar det som finns i Nato. Det säger vi absolut nej till.

Anf. 22 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Men EU har aldrig sagt att man ska sätta upp en gemensam armé. Det är Vänsterpartiets tolkning av detta. Vad man har för avsikt att göra är att inbjuda länderna att delta. Sveriges riksdag kommer i fortsättningen också att få ta ställning till detta.

Ni har vilsefört och vilsefört svenska folket, och jag tycker att det är bra om ni ser hur verkligheten egentligen ser ut. Det är intressant att se att verkligheten alltså rättar till Vänsterpartiets politik. Och det gläder mig att ni inte motionerar i detta sammanhang. Men det är också viktigt att ni ger rätt signaler till svenska folket så att man inte vilseleder svenska folket i detta sammanhang.

Anf. 23 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik:

Herr talman! Det är, som jag upprepar igen, en väldigt stor skillnad mellan att vi går in i Bosnien och Hercegovina i detta avseende och att vi har gemensamma försvarsgarantier och solidaritetsklausuler. Det är helt olika saker. Även Nato kan faktiskt säga nej om man inte vill ställa upp. Men grunden är i alla fall solidariteten. Och det ska mycket till, vilket till och med står i propositionen, och man skulle bli väldigt förvånad om Sverige inte skulle hjälpa till om ett annat land blir attackerat militärt, att man så att säga inte får hjälp i sin tur. Det är försvarsgarantier, och det är mot alliansfriheten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas under 22 §.)

10 § Ändringar i det kommunala utjämningsystemet

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2004/05:FiU7
Ändringar i det kommunala utjämningsystemet (prop. 2003/04:155).

Anf. 24 CARIN LUNDBERG (s):

Herr talman! Kommunerna är bärare av de viktigaste av våra välfärdstjänster: vård, skola och omsorg. För att kommuner i hela landet ska ha likvärdiga förutsättningar att erbjuda sina medborgare sådan service behövs ett utjämningsystem. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till en ny lag om kommunal ekonomisk utjämning.

Utskottet anser att rättvisa och solidaritet ska vara grundläggande för ett utjämningsystem. De grundläggande principerna ska också i fortsättningen vara bland annat likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting och en långtgående utjämning av skillnader i be-

skattningsbara inkomster och strukturellt betingade kostnadsskillnader. Utjämningsystemet ska omfatta både inkomster och kostnader.

Det nya systemet för inkomstutjämning innebär att staten finansierar utjämnningen. Dagens utjämningsystem, det generella statsbidraget och vissa riktade statsbidrag sammanförs i det nya inkomstutjämningsystemet. Kommuner och landsting får antingen betala en avgift eller erhålla bidrag, vilka beräknas utifrån skillnaden på deras skattningsbara inkomster och ett särskilt beräknat skatteutjämningsunderlag.

Utskottet tillstyrker också att dagens system för kostnadsutjämning behålls med vissa ändringar, främst att kostnadsersättningen för vatten och avlopp samt kallortstillägg slopas.

Utskottet tillstyrker även förslaget till ett statligt finansierat strukturbidrag vid sidan av det ordinarie utjämningsystemet. Strukturbidrag ska betalas ut med ett belopp som motsvarar utfallet av vissa delar av nuvarande kostnadsutjämning samt en del av bidragsminskningen till följd av de föreslagna förändringarna. För de kommuner och landsting som får negativa bidragsförändringar ska ett särskilt införandebidrag gälla för åren 2005–2010.

Vidare tillstyrker utskottet att en regleringsavgift och ett regleringsbidrag införs.

Till utskottets förslag har det också inlämnats reservationer.

Anf. 25 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Detta är ett återkommande diskussionsämne, inte bara i Sveriges riksdag utan även i kommuner och landsting runtom i vårt land.

Låt mig börja med att konstatera att felet med det nuvarande skatteutjämningsystemet inte i första hand är brister i den tekniska utformningen av systemet även om det är komplicerat. Till och med Internationella valutafonden anser nämligen att det svenska inomkommunala skatteutjämningsystemet är perverst. Bara det borde ge en uppfattning om systemets komplexitet.

Riksdagens revisorer konstaterar i en genomgång av statsbidragen till kommunerna att det är nästan omöjligt att kontrollera underlagen för utjämningsbidraget eller utjämningsavgiften. Bara några få personer i landet har djupgående kunskaper inom regelverket och de beräkningar som ligger till grund för bidragen och avgifterna i utjämningsystemet. Ett sådant sakernas tillstånd är inte ägnat att öka respekten för folkstyret.

Nu har vi detta system. Och låt mig då konstatera att vi behöver någon form av utjämningsystem, om inte annat så med tanke på den politik som nu förs finns det all anledning att göra det. Men felet är att det straffar tillväxt, driver fram skattehöjningar, strider mot den kommunala självstyrelsen, är komplext och oöverblickbart och genom sin karaktär av nollsummespel ger upphov till mer eller mindre inbördeskrig mellan kommuner, mellan landsting och mellan landsting och kommuner. Skatteutjämningsystemet straffar tillväxt genom att ökad tillväxt i en kommun inte leder till ökade intäkter för kommunen utan endast till att bidraget i skatteutjämningsystemet minskar men att avgiften ökar.

Det finns flera exempel på kommuner där fler fått arbete eller där näringslivet i kommunen fått ett uppsving som har inneburit att kommunen har förlorat pengar när medborgarnas skattebetalningar har ökat. Incitamentet för en kommun att främja ett gott näringslivsklimat och att få

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningsystemet*

fler i arbete försvagas kraftigt. Skattehöjningar drivs fram genom att de negativa effekterna av en skattehöjning i en kommun – färre som arbetar och därigenom krympande skatteunderlag – sprids över hela landet i stället för att drabba den skattehöjande kommunen. Även på detta vis är utjämningssystemet direkt tillväxtskadligt.

Vi anser att det kommunala utjämningssystemet måste förändras för att stödja välbefinnande. För att kunna möta de långsiktiga utmaningarna inom vården, skolan och omsorgen och för att kunna lösa de omedelbara problemen i ett stort antal kommuner krävs ett nytt utjämningssystem baserat på tydliga ansvarsförhållanden mellan staten och kommunerna.

Utjämningssystemet bör ge kommunerna och landstingen likvärdiga förutsättningar att bedriva kärnverksamhet oberoende av skattekraften. Därför är det angeläget att de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunerna utformas med respekt för den kommunala självstyrelsen. Utjämningssystemet måste dessutom vara begripligt och demokratiskt förankrat hos medborgarna och kommunsektorn. Vi har alltså en hel del förankringsarbete att göra. Endast under sådana förhållanden kan incitament skapas för kommunerna när det gäller att bidra till ökad ekonomisk tillväxt och till att främja effektivitet och att bidra till ökad valfrihet för medborgarna.

Den moderata politiken innebär att staten ska ta ansvaret. Staten ska i större utsträckning vara den som bär utjämningsansvaret. Sett till exempel till de förslag som vi lägger fram beträffande äldrepenningen och skolpengen kommer utjämningskravet att ligga på en betydligt lägre nivå därför att kommunen inte längre har exempelvis finansieringsansvaret för skolan, vilket ju är en betydande del av den kommunala budgeten.

När det sedan gäller inkomstutjämningen är det i särskilt tre delar i det nuvarande systemet och i det förslag som regeringen förelägger riksdagen som jag skulle vilja framföra kritik.

Först gäller det då att incitamentet för tillväxtfrämjande åtgärder måste stärkas. En kommun eller ett landsting vars invånare och politiker strävar efter att lyckas med att till exempel förbättra sysselsättningen ska inte straffas med en i stort sett hundra procentig marginaleffekt, vilket uppstår i det av regeringen föreslagna systemet.

Vi förordar en frysning av bidragen till respektive avgifterna från kommuner och landsting vilkas relativa skattekraft växer. På så sätt kommer kommunerna att få behålla hela den relativa tillväxten i skattekraften.

Vidare anser vi att den nivå på skattekraften där utjämningsavgiften börjar debiteras är för låg. Både gränsen för utjämningsavgiften och marginals-katten hämmar tillväxt och är skadliga för svensk ekonomi. Det kan därtill ifrågasättas om avgifter som utformas i likhet med dagens utjämningsavgift över huvud taget är förenliga med regeringsformens lydelse.

I avvaktan på ett nytt grundligt reformerat utjämningssystem föreslår vi därför att gränsen för utjämningsavgiften höjs till 115 % för landsting så att den hamnar på samma nivå som den för primärkommuner. Samtidigt ska utjämningsavgiften sättas till 80 % av den egna skattesatsen för både primärkommuner och landsting. På så sätt mildras något de skadliga effekter som regeringens förslag ger upphov till. Genom att avgiften

beräknas utifrån den egna skattesatsen skapas dessutom ett incitament för att hålla en låg skattesats, vilket är nog så viktigt för oss moderater.

När det sedan gäller kostnadsutjämningen kan jag säga att det finns delar i regeringsförslaget som är acceptabla och som vi till och med kan instämma i. Men regeringen borde ha tagit upp frågan om strukturella löneskillnader. Dessutom är det angeläget att överväga att i kostnadsutjämningssystemet för landstingen se över utjämningen för kostnadsskillnader inom psykiatri och missbruksvården. Skälet till detta är att det finns betydande strukturella kostnadsskillnader inom dessa områden.

Herr talman! Det finns mycket mer att säga om utjämningssystemet. Men i avvaktan på att Moderata samlingspartiet hamnar i regeringsställning och kan i grunden reformera ett i stora stycken misslyckat system nöjer jag mig här i dag med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 26 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag vill inleda med att säga att vi i Folkpartiet liberalerna givetvis står bakom samtliga våra yrkanden. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2 i betänkandet.

Det behövs ett kommunalt utjämningssystem. Om detta råder det ingen tvekan. Enigheten om detta är stor i denna kammare.

Det är viktigt för den enskilde individen att man oavsett var i Sverige man väljer att bo ska garanteras en grundläggande god service vad gäller alla de uppgifter som en kommun eller ett landsting har. Att sedan politiker och partier i vissa kommuner och landsting kan ha en högre ambitionsnivå när det gäller vissa av dessa områden är en annan sak som avgörs i politiska val och i fullmäktigeförsamlingar. En hög grundläggande nivå på välfärdstjänster och andra kommunala uppdrag måste garanteras alla medborgare i landet. Det gäller barnomsorg, skola, äldreomsorg, hälso- och sjukvård och en rad andra viktiga funktioner.

Nu är villkoren för kommunerna olika. Kommuninvånarnas inkomster samt åldersstruktur och andra faktorer gör att man har olika ekonomiska möjligheter att lösa sina uppdrag. Utan en utjämning skulle vissa kommuner dras med en extremt hög kommunalskatt och trots detta knappt klara av sitt välfärdsuppdrag. För andra kommuner, med avsevärt högre medelinkomster och en annan social struktur, skulle de tjänster som kommunen eller landstinget erbjuder säkert både kvantitativt och kvalitativt ligga på en avsevärt högre nivå – och därtill till förhållandevis lägre kommunalskatter.

Ett väl fungerande utjämningssystem skapar alltså förutsättningar för att alla medborgare ges samma grundläggande tillgång till de kommunala tjänsterna till ungefär samma kostnad oavsett var i landet man bor, oavsett om ens kommun är stor eller liten, oavsett om det bor många gamla i kommunen och oavsett om ens grannar är rika eller inte har fullt så goda inkomster. Ett kommunalt fungerande utjämningssystem hindrar också på detta sätt strävan efter segregation, något som skulle kunna vara frestande för ett inte ringa antal kommuner att försöka driva om inte det här utjämningssystemet fanns.

Det kan också ligga någon form av rättvisa i att till exempel Malmö kommuns rika kulturutbud inte betalas enbart av boende i Malmö – många av dessa boende i miljonprogrammets bostäder och dessutom med måttliga inkomster. Jag tror att till exempel statsrådet Lövdén kan intyga

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningssystemet*

att Malmö närliggande kommuner har sin attraktionskraft inte enbart i att man kan äta "gåsamiddag" i Skanör utan även i att det finns ett rikt kulturutbud i någon större stad i närheten. Då är det kanske inte orimligt att man är med och betalar. Vi behöver alltså ett utjämningsystem.

Är då det förslag som i dag ligger på riksdagens bord det bästa tänkbara? Nej, det är det inte, säger vi i Folkpartiet liberalerna. Man kan konstatera att det har vidtagits förbättringar jämfört med hur det har varit tidigare. Men det är ändå i ganska stor utsträckning ett lappande och ett lagande i ett antal system som lagrats på varandra. Det gör att systemet blir otydligt. Det blir svårgripbart. Detta gör att vi får konstiga diskussioner om huruvida man betalar simhallar i Norrland via det här utjämningsystemet eller att man blir upprörd över att det i huvudstaden finns tillgång till ett kulturutbud – då från det andra hållet. Systemet skapar en pajkastning och är inte så tydligt som det skulle kunna vara.

Övergångsregler har, som sagt, lagrats på varandra. Detta har gjort systemet snårigt, otydligt och svårgripbart. Folkpartiet föreslår därför att frågan om en mer grundläggande reformering utreds, med ambitionen att införas år 2006. Vi anser också att det bör övervägas om skatteutjämnningen mer kan ske i statlig regi. Det innebär i så fall förändringar i hushushållning eller beskattningsrätt.

Vi vill alltså se ett enklare och tydligare system som stöder de kommunala huvuduppgifterna. Ingående faktorer bör reduceras till det som främst är förklarande, såsom ålder samt sociala och regionala faktorer.

Vi vill också se ett system som inte hämmar tillväxten utan som stimulerar tillväxten. Vi vill att man tittar närmare på de strukturella löne- och lokalkostnaderna i ett antal kommuner, framför allt i tillväxtområdena.

Vi behöver alltså ett utjämningsystem – det är vi alla överens om – men vi behöver ett system som är bättre än dagens – ett system som är mer lättbegripligt, mer förutsägbart och mer hållbart och som garanterar alla medborgare i landet tillgång till en väl fungerande kommunal service och inte hämmar utan i stället stimulerar tillväxten. Därför behövs det en betydligt mer genomgripande reformering än den som i dag föreslås.

Anf. 27 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 9.

Alla kommuner i Sverige ska ha möjligheter att ge sina invånare en ungefär lika god service. Att det sedan ändå kan bli skillnader beror på hur de olika kommunerna prioriterar. Det kommunala utjämningsystemet ska garantera att förutsättningarna blir någotsånär lika mellan de olika kommunerna, oavsett skattekraften och olika opåverkbara strukturella kostnader. Rimliga skillnader i servicenivå, effektivitet och skattesats måste få finnas mellan kommunerna om vi ska kunna tala om kommunalt självstyre.

Dessa små skillnader ska inte kompenseras av utjämningsystemet. Skillnaderna ska medborgarna själva avgöra i kommunal- och landstingsval vart fjärde år. Då gäller det att välja rätt parti om man ska bli nöjd med servicen.

Det gamla utjämningsystemet har inte varit bra och ofta gett kommun- och landstingsstyrelserna "gråa hår" när man försökt att beräkna bidragen i budgetarbetet. Det är sällan man lyckats beräkna bidragens

storlek eller, i de resursrika kommunerna, hur mycket man ska bidra med.

Det gamla systemet har inte heller förenat en kommunal utjämning med tillräckligt stora incitament för tillväxt och förnyelse. Man har inte haft tillräckliga morötter för att satsa på att få fler invånare och fler i arbete, då man samtidigt tappar utjämningsbidrag. Detta har inte varit bra. Många fattiga kommuner har långt ifrån känt att de får kompensation och kan ge lika bra service för sina invånare som de rika kommunerna har kunnat ge. Utjämningsystemet har alltså inte fungerat perfekt.

Vi kristdemokrater nämner i vår motion även andra saker som vi är kritiska mot i nuvarande system, men vi kan sammanfatta detta med att det allvarliga är att systemet strider mot den kommunala självstyrelsen, lokaliseringsprincipen och den kommunala beskattningsrätten. En del av detta kvarstår även i det nu föreslagna systemet.

Därför anser vi att det helt och hållet bör vara en statlig angelägenhet att finansiera utjämningsystemet.

I mycket är vi överens med regeringen om det nya systemet, men det finns fortfarande en del starka invändningar av principiell natur, som framgår av våra reservationer.

Vi anser som sagt att systemet helt ska vara en statlig angelägenhet. Eftersom 15 kommuner och ett landsting får fortsätta att betala in till systemet, för andra kommuners räkning, står vår grundläggande kritik mot systemet kvar.

Vi har kritiserat regeringen för att man mer och mer öronmärker pengar till kommuner och landsting. Här visar regeringens förslag att man lyssnat en del till den kritiken. Bland annat maxtaxebidragen, bidragen till läkemedelsförmåner och vuxenutbildningsstödet bör, som regeringen nu föreslår, kunna användas för att staten med dessa medel delvis ska kunna finansiera höjningen av garantinivån och sänkningen av kompensationsgraden.

Här är vårt förslag att regeringen ytterligare belyser de konsekvenser detta kan få innan vi sätter detta i sjön.

Incitamenten för kommunerna att bedriva en bättre tillväxtpolitik är fortfarande för svaga i det av regeringen föreslagna nya utjämningsystemet. Vi anser att man bör utreda detta bättre.

Vi tycker också att regeringen och utredningen har tagit alldeles för lätt på de strukturella skillnader som finns beträffande löner i olika delar av landet. Lönekostnaderna utgör vanligen 70 % av en kommuns kostnader.

Skillnader i dessa löner påverkar en kommuns ekonomi väldigt mycket. Min dotter har exempelvis nyligen börjat arbeta inom äldreomsorgen i Solna. De betalar henne över 3 000 kr mer per månad än vad hon hade tidigare när hon jobbade i en liten kommun i Skåne. Solnas merkostnader för löner får kommunen betala, och den högre skattekraft som dessa löner i sin tur genererar får man avstå till andra kommuner.

Här finns det en brist i systemet som borde ha varit justerad för att skapa större rättvisa. Regeringen anser ju enligt propositionen att detta bör utredas. Denna utredning måste omedelbart startas, vilket är ett av våra yrkanden.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningsystemet*

Herr talman! Jag avslutar med att repetera att Kristdemokraterna yrkar bifall till reservation 9, och vi står naturligtvis även bakom våra övriga yrkanden i betänkandet.

Anf. 28 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Åhörare och riksdagsledamöter! Vi ska diskutera ändringar i det kommunala utjämningsystemet. Det är ingen boktitel direkt som man skulle försöka kränga till ett bokförlag och lyckas. Det är heller inget som får människor att spontant utbrista: Oj, det där verkar intressant! Men om man vänder på perspektivet och konstaterar att utjämningsystemet är en förutsättning för kommuner och landsting att ha likvärdiga förutsättningar för att driva sin verksamhet blir det genast intressant. Då berör det mig, det berör farmors hemtjänst och barnens skolgång. I det perspektivet är utjämningsystemet ett medel, inte ett mål i sig. Samtidigt innebär det att då utjämningsystemet ger förutsättningar för verksamheter behöver det också vara långsiktigt hållbart. Det ska inte utsättas för ständiga förändringar, införanderegler, övergångsregler. Det skapar bara osäkerhet.

Herr talman! Ett långsiktigt hållbart kommunalt utjämningsystem måste förena tre principer, som jag ser det. Dels ska det ge likvärdiga förutsättningar för att bedriva kommunal och landstingskommunal verksamhet, oavsett var i landet man befinner sig; dels ska det finnas incitament för tillväxt och ökad skattekraft; dels ska det respektera självstyret. Det är tre principer som jag tycker är grundläggande.

I regeringens förslag lever man, utifrån de här principerna, egentligen bara upp till den första principen, om man över huvud taget har en ambition att leva upp till. Tillväxt i hela landet och kommunalt självstyre är uppenbarligen inte så viktiga i vänstermajoriteten.

Herr talman! Läger man då till denna principlöshet att regeringen lyckas återinföra negativa margineffekter, misslyckas med att ta hänsyn till de speciella förhållanden som finns både där det är glesbefolkat och där det är tätbefolkat blir vår, Centerpartiets, slutsats att de förslag till förändringar som ligger på riksdagens bord inte duger. Det blir bakläxa. Förslagen bör avslås. Därmed yrkar jag bifall till reservation 3.

Centerpartiet anser i stället att införandereglerna i det nuvarande systemet bör frysas och att staten bör ta över kostnadsansvaret. Det är det som gör att vi måste ta ett beslut av något slag här i riksdagen. De införanderegler som finns i dagens system gäller bara till årsskiftet; därefter försvinner de. Det är det som egentligen var orsaken till att utredningen kom i gång och till att vi har den här diskussionen i dag.

Fryser man införandereglerna i nuvarande system skapar det förutsättningar för att verkligen göra en reformering som innebär en förbättring och som innebär att vi kan få ett långsiktigt hållbart system.

Herr talman! Principen om likvärdiga förutsättningar för alla att bedriva kommunal verksamhet, incitament för tillväxt och ökad skattekraft, respekt för självstyret är principer som alla partier inom Allians för Sveriges riksdag nu ställer upp på ett kommunalt utjämningsystem. Det är glädjande, och framför allt är det Moderaterna som har gjort en stor omsvängning i sin syn på kommunerna i allmänhet men också på det kommunala utjämningsystemet. Jag vill ge Moderaterna en eloge för den omsvängningen.

Det krävs politiskt mod, och man kan se här i dag att förslagen kanske ännu inte riktigt lirar ihop med den retorik som lever kvar. Men jag tittar på förslagen, det är det som är det viktiga.

Med det skulle jag vilja hälsa Moderaterna välkomna till mittens rike.

Herr talman! Det ska bli intressant att höra Lars-Erik Lövdén senare i debatten – om han har bestämt sig vilken fot han ska stå på. Ena gången kritiserar Moderaterna för att vara onda högermän som inte vill ha någon utjämning. Andra gången, senast i går här i kammaren, andas det om att de är något slags vingelpettrar som inte vill stå för sin högerpolitik. Om Lars-Erik Lövdén har någon ambition att få ta på sig en ledartröja borde han välkomna Moderaternas omsvängning, ta till sig att alla partier i Sveriges riksdag faktiskt vill ha ett utjämningsystem som ger likvärdiga förutsättningar.

Jag känner att risken är att Socialdemokraterna och vänstermajoriteten blåser till strid, till strid om motsättningar som egentligen inte finns i grunden. Det blir lite som Don Quijote som slåss mot demoner och väderkvarnar. Titta i högerburen – den är tom. Det är ingen idé att slåss mot den demonen längre. Jag uppmanar Lars-Erik Lövdén och de socialdemokrater som kommer in i debatten efter mig att visa sitt ledarskap i stället för att blåsa till strid om motsättningar som inte finns.

Anf. 29 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det hör ju inte till vanligheterna att jag begär replik på en centerpartist. Men efter Roger Tiefensees inlägg kände jag mig tvungen att göra några klarlägganden eftersom han drog väl stora växlar på ett inlägg som jag gjorde nyligen i kammaren.

Låt mig klargöra för såväl åhörare, talmannen, riksdagsledamöter och statsråd som tjänstemän att högerburen inte är tom. De reservationer vi har och de ställningstaganden som vi i Moderata samlingspartiet gör i det här betänkandet visar att vi ligger fast med vår politik. Vi har egna lösningar och ett långsiktigt mål med de förslag vi lägger fram.

Att vi med anledning av propositionen med gillande konstaterar vissa saker och vissa förändringar som regeringen nu genomför ska vi inte sticka under stol med. Vi har alltid hävdat att det behövs någon form av utjämning, och det har vi gett uttryck för till exempel via de förslag om äldrepeng och skolpeng som vi har lagt fram. Det leder till en utjämnande effekt och också till ett ökat statligt åtagande för de olika uppgifter som staten har lagt på kommunerna.

Anf. 30 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Om man absolut vill sitta i en bur bör det väl vara självvalt. Men jag drog inte växlar på det som Tomas Högström sade, utan jag drog växlar på det som ni föreslår. Då tolkar jag det som att högerburen faktiskt är tom.

Mikael Odenberg sade till mig att Moderaterna retoriskt har skapat förväntningar bland annat här i Stockholmsområdet, förväntningar som de inte har för avsikt att realisera. Inom Moderata samlingspartiet ställer man nu upp på ett utjämningsystem. Jag tycker att det är ett viktigt klarläggande. Håll inte fast vid retoriken, utan anpassa i stället retoriken till de förslag som ni verkligen lägger fram.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningsystemet*

Anf. 31 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Vi anpassar visst retoriken i förhållande till de förslag som vi lägger fram. Det är nu positivt att det kommunala utjämningsystemet i huvudsak ersätts med ett statligt finansierat system för inkomstutjämning. Det har vi hävdat i årtal. Regeringen har då starkt kritiserat oss för den uppfattningen. Men nu har man anammat en bärande del i vår syn på hur utjämningen ska ske.

När det sedan gäller Stockholm och det som Mikael Odenberg har framfört till dig så får du ta den diskussionen med honom. Vår avsikt är att leverera.

Anf. 32 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Att leverera är också min avsikt. Men i er budgetmotion föreslår ni att det ska finnas ett utjämningsystem, att man ska ha likvärdiga förutsättningar och att det är rimligt att rika kommuner lämnar bidrag till fattiga kommuner. Jag har tagit fasta på det som ni skriver.

Sedan kan jag förstå att med tanke på den retorik som ni har använt er av och det som ni har förespeglat gör ni nu en väldigt stor omsvängning. Då kan jag förstå att det behövs en viss tid för anpassning.

Återigen: Jag vill ge er en eloge för de förändringar som ni har gjort i era förslag.

Anf. 33 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Det var ett väldigt intressant replikskifte. Jag tror inte att Roger Tiefensee har varit ledamot i den här kammaren så länge när han uttalar sig så lättsamt som han gjorde om Moderaterna, om mittens rike och om hur de hade gjort en omsvängning. Det var bra att Tomas Högström påminde om högerburen som är väldigt tydlig. Roger Tiefensee bör vara ganska orolig. Moderaterna är en ulv i fårakläder när det gäller utjämningsystemet. De är inte alls att lita på.

Herr talman! Jag vill att hela Sverige ska leva. Jag vill att alla människor ska ha lika tillgång till vård, skola och omsorg. Det är en fråga om rättvisa och solidaritet. Och då behöver vi fördela Sveriges tillväxt så att det finns förutsättningar för en bra offentlig service i alla delar av vårt land. Då behöver vi se till att det blir en långtgående ekonomisk utjämning mellan Sveriges olika kommuner och landsting. Det handlar om en utjämning både av deras inkomster och av deras kostnader – både av deras olika beskattningsbara inkomster och av deras olika strukturstyrkostnader. Denna fördelning av tillväxten löser vi genom det kommunala utjämningsystemet. Såväl inkomstutjämningen som kostnadsutjämningen måste omfatta alla kommuner och landsting i Sverige för att alla ska erhålla likvärdiga förutsättningar för att tillhandahålla välfärdstjänster.

Detta är inget hot mot den kommunala självstyrelsen, Lars Lindén. Tvärtom är det så att ett väl fungerande utjämningsystem hjälper till att upprätthålla den kommunala självstyrelsen.

Jag vill säga till Roger Tiefensee att av de 53 kommunerna som är centerstyrda har 52 ett stort behov av utjämningsystem. Det är faktiskt en garanti för att de ska kunna ha en kommunal självstyrelse.

Regeringens förslag till ett nytt system för inkomstutjämning bygger i allt väsentligt på Utjämningskommitténs arbete. Då måste jag kommentera alla som har sagt att det behövs ett nytt system. För drygt ett år sedan, i september 2003 var utredningen klar med sitt arbete, och stod alla partier i den här kammaren – förutom Moderaterna – bakom det här förslaget. Då kan man ju undra: Vad har hänt sedan dess? Det tycker jag att vi ska fundera över. Det innebär att vi för samman dagens utjämningsystem, det generella statsbidraget och vissa riktade bidrag. Men i övrigt utgår förslaget från samma grundläggande principer som riksdagen tidigare har ställt sig bakom när det gäller utjämningsystemet.

Utskottet anser att de föreslagna förändringarna gör statens ansvar för finansieringen tydligare, samtidigt som vi bibehåller en långtgående utjämning av skillnader i beskattningsbara inkomster och strukturella kostnadsskillnader.

Som följd av att en stor del av statens bidrag till kommunerna förs över till utjämningsystemet minskar antalet kommuner och landsting som måste avstå en del av sin skattekraft. På det sättet minskar vi ytterligare risken för att det för en del kommuner kan uppstå negativa marginaleffekter. Här hade Roger Tiefensee en helt felaktig information. Vi återinför alltså inte några negativa marginaleffekter.

Genom att vi inför ett särskilt strukturbidrag vid sidan av själva utjämningsystemet får vi en tydligare hantering av en del speciella regionalpolitiska inslag som fram till nu har varit inbakade i det ordinarie utjämningsystemet.

Nuvarande system för kostnadsutjämning mellan kommuner och landsting bibehålls med vissa ändringar. Det som ändras är främst att vi slopar kallortstilläggen och kostnadsutjämnningen för vatten och avlopp. Som jag sade tidigare var Utjämningskommittén nästan enig i sina ställningstaganden, bortsett från Moderaterna. Då kan man fråga sig varför det inte finns en bred majoritet i dag. Den enighet som fanns när utredningen var klar har nu ersatts av en mängd reservationer som spretar åt olika håll. De tecken som fanns till att de borgerliga var redo att ta ansvar har nu i stället ersatts med osäkerhet, oklarhet och splittring.

Därav kan jag bara konstatera att borgerliga partier som sitter i statliga utredningar inte är att lita på. Ni säger en sak i utredningsarbetet, men när det kommer till kritan vågar ni inte ta ansvar. Jag tycker faktiskt att man ska bedöma det arbete som görs i utredningar mer seriöst.

Det finns något som kallas för den borgerliga maktalliansen som man försöker blåsa upp till något nytt, något stort och märkvärdigt. Lars Leijonborg har sagt så här: "Vi har ett mål för vårt arbete. Alliansen ska vara mer enig inför valet än vad vi varit någonsin tidigare."

Herr talman! Jag kan bara konstatera att när det gäller den kommunala utjämnningen är de borgerliga ännu mer oeniga, ännu mer splittrade än de var när de deltog i Utjämningskommitténs arbete.

Låt oss ta de fem första och viktigaste beslutspunkterna i finansutskottets betänkande:

- När det gäller utgångspunkterna för ett nytt utjämningsystem hittar vi tre olika borgerliga reservationer och tre olika borgerliga linjer.

- När vi kommer till ett nytt system för inkomstutjämnningen hittar vi tre olika borgerliga reservationer och faktiskt fyra olika linjer, eftersom Centerpartiet yrkar avslag på hela propositionen. Vart har ni tagit vägen, Centern?
- Vad gäller verksamheter och kostnadsslag i kostnadsutjämnningen har vi också tre borgerliga reservationer och fyra olika borgerliga yrkanden.
- Också när det gäller strukturbidragen har vi två olika borgerliga yrkanden.
- När det så gäller införandebidragen har vi tre olika borgerliga yrkanden i vårt betänkande.

Ni står alltså långt ifrån det stolta mål som Lars Leijonborg har ställt upp. Det är en sak. Men det som bekymrar mig är att borgerliga partier inte står upp för de ställningstaganden som ni har gjort i Utdjämningskommittén. Det är trist och tråkigt. Särskilt besviken är jag över Centerpartiet, och jag måste understryka det. Det har tidigare tillsammans med oss och våra samarbetspartier försvarat ett långtgående utjämningsystem för att tillförsäkra alla delar av landet en rimlig och likvärdig välfärd. Nu säger Centern nej till det.

Jag blir bekymrad. Jag tycker att Roger Tiefensee ändå ska läsa lite bakåt och följa de debatter vi har haft i kammaren. Han borde vara något mer bekymrad än vad han var alldeles nyss, när han inte alls var bekymrad.

Lokala centerpartister kan lita på oss socialdemokrater och våra samarbetspartier. Vi står bakom en långtgående utjämnning mellan de kommuner och landsting som har många invånare med höga inkomster och de kommuner och landsting där invånarna har låga inkomster.

Det är ett led i kampen för välfärden. Utdjämningsystemet är en förutsättning för att välfärden ska kunna vara likvärdig över hela landet. Utdjämningsystemet är också en viktig del i arbetet för att stärka den kommunala självstyrelsen. Låt oss se till att välfärden växer och att hela Sverige kan leva.

Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag och avslag på reservationerna.

Jag har också ett antal frågor till mina meddebattörer. Ingen av dem har talat om finansiering. Ni säger i er motion, Tomas Högström, att ingen kommun eller inget landsting ska förlora på ert förslag. Därför godtar ni regeringens förslag om införanderegler. Men eftersom ni moderater vill ge betydligt mindre till kommunerna än regeringen går det inte ihop. Kommuner med låg skattekraft kommer att förlora med Moderaternas förslag. Det är mycket tydligt.

Jag vänder mig till Gunnar Nordmark. Folkpartiet föreslår i sin motion att kompensationsgraden för kommunerna ska sättas till samma nivå som för landstingen, det vill säga 90 %. Skälet är enligt Folkpartiet att det inte är rimligt att en inkomstutjämnning ska motsvara 95 % av medel-skattesatsen. Jag måste ställa en fråga till Gunnar Nordmark. Med ert förslag förlorar de kommuner som har lägst skattekraft. Varför är det rimligt?

Till slut vänder jag mig till Roger Tiefensee. Han säger i sitt särskilda yttrande och sade också i debatten att han vill ha 3,2 miljarder för att finansiera frysning av införanderegler. Hur ska då det betalas? Jo, säger Roger Tiefensee, det bör staten göra. Det är ju ett icke-besked. Så länge Roger Tiefensee inte tar fram en tydlig finansiering är det inget annat än orkeslöst önsketänkande.

Herr talman! Jag vill tacka Lars-Erik Lövdén, vår kommunminister, som jag förstår har sin sista debatt här i riksdagen i dag. Jag vill tacka för ett mångårigt samarbete. Vi från finansutskottet tackar dig för dessa nästan sex år. Tiden går fort. Vi önskar också god framgång med arbetet som landshövding i Halmstad.

Anf. 34 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det ställdes en fråga till mig. Jag ska börja med att ställa en fråga till min socialdemokratiska meddebattör. I detta anförande med socialdemokratisk och klassisk vänsterretorik framhävs det offentliga, statens ledande roll och den socialdemokratiska regeringens och statsrådens genialitet och framsynthet när det gäller att lägga fram en proposition med ett innehåll som ska lösa alla problem. Faktum är att problem kvarstår.

De problembeskrivningar som finns omfattas även av ledande socialdemokratiska funktionärer i olika ställningar. De gör bland annat gällande att det finns marginaleffekter i systemet. Det är inte tillväxtfrämjande och har effekter för kommuner som till exempel arbetar hårt för att främja näringsliv, företagande, inflyttningar och annat i syfte att bli en bättre kommun, få bättre ekonomi och ökat skatteunderlag och annat.

De kommunerna drabbas. När vi påpekar det och försöker att föreslå ändringar och åtgärder just för att komma till rätta med de delarna får vi kritik. Den rosenröda visionen om ett utjämningsystem som närmast är perfekt stämmer inte med den verklighetsbeskrivning som kommun- och landstingsföreträdare har.

Anf. 35 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Först och främst tycker jag att Tomas Högström får bestämma sig. Nyss stod han och sade att alla de nya förslagen låg till grund för Moderaternas förslag och att det var bra i den delen, och sedan är han helt emot. Smit inte ifrån att ni har alldeles för lite pengar i utjämningsystemet, Tomas Högström. Jag vill gärna ha svar på det.

Utgjämningsystemet är komplicerat. Det är det ingen som inte instämmer i. Det är också därför vi har haft ett antal utredningar. Den senaste utredningen, som det fanns en stor majoritet i, var överens om att göra förtydliganden. Den stora delen är att vi nu lägger ihop så att det nästan i huvudsak är statligt finansierat.

Av 290 kommuner är det 15 kommuner som får bidra med en avgift. Skälet till det är att de har så hög skattekraft. Det är därför de får bidra. Men det blir färre kommuner som behöver bidra, och de behöver också bidra med mindre avgifter. Det har skett en stor förbättring.

Likadant är det vad gäller kostnadsutjämnningen. Vi har förenklat det systemet, något som efterfrågats här av bland annat Folkpartiet. Det har gått ned från 16 till 9 olika områden. Det är också betydligt tydligare.

Det föreslås också, något som finansutskottet också har understrukt, att det ska till en uppföljningsorganisation. Vi har också hänvisat till lönekostnader, byggkostnadsindex och hur det ser ut med sjukvårdskostnader på Gotland.

Så fort den nya utjämningsorganisationen kommer på plats har den vissa saker den behöver ta tag i. Men det är ett bra förslag som Kommun- och Landstingsförbunden i stort är nöjda med.

Anf. 36 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag noterar att Socialdemokraternas representanter i finansutskottet inte har något större bekymmer med effekterna av nuvarande system. De tycker att det är bra som det är. Där är vi inte överens.

Vi gör en beskrivning, och vi har gjort en probleminventering. En del av förslagen som föreligger i propositionen har varit bra. Det gäller bland annat det principiella ställningstagandet att det är ett statligt finansierat system för inkomstutjämning. Det har vi drivit under en följd av år. Där har ni inte varit överens med oss om tagen. Men i den delen verkar det som att vi är det.

När det sedan gäller frågan om Moderaternas förslag till anslag, och om vi inom ramen för de förslag som vi lägger fram också finansierar det, kan jag bara hänvisa till det budgetförslag vi lagt fram där vi förstärker kommunsektorn med 2,3 miljarder kronor.

Anf. 37 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det är det nya systemet och effekterna av det som vi nu diskuterar, Tomas Högström. Det kommer inte att införas förrän den 1 januari 2005.

I det nya utjämningsystemet är det flera betydligt stora förbättringar. Det blir i huvudsak statligt. Det är färre kommuner som behöver bidra med avgifter, och de behöver bidra med mindre avgifter. Det blir också tydligare i kostnadsutjämnningen. Dessutom ska vi ha en uppföljningsorganisation som följer det hela.

När det gäller pengar till systemet vill Moderaterna att gränsen för utjämningsavgift höjs till 115 % för landsting och kommuner och att avgiften ska sättas till 80 % av den egna skattesatsen. Bara detta kostar ca 1,9 miljarder. Sedan vill ni också frysa bidrag och avgifter från kommuner och landsting vars relativa skattekraft växer. Det kommer att kosta nästan lika mycket till. Ni har underskott i det här, och kommuner och landsting kommer att förlora på Moderaternas förslag. Det är den bistra verkligheten, Tomas Högström.

Anf. 38 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Sonia Karlsson hade i sitt anförande några gånger passusar där hon till exempel sade att jag inte har varit i den här kammaren tillräckligt länge för att förstå förslaget, hur komplicerat det är och kanske också hur onda Moderaterna är. Jag tycker att det är synd att en kvinna ägnar sig åt den typ av härskarteknik som jag uppfattar att detta var och åt att förminska mig.

Det som vi bland annat riktar oss mot i förslaget är att man återinför negativa marginaleffekter. I dagens system och i den justerade inkomst-

utjämning som gjordes någon gång i början av 2000-talet jobbades negativa marginaleffekter bort. Det var krångligt, men de är ändå borta.

Om det så bara är *ett* landsting som får återinförd negativ marginaleffekt nu så är det tillräckligt illa. Om man jämför förslaget med utredningens förslag ser man att det där var fem landsting som fick negativa marginaleffekter. För att inte alltför många ska få det justerar ni kompensationsgraden för landstingen från 95 till 90 %. Om vi från alliansen för Sverige hade föreslaget det så hade Sonia Karlsson gått i taket. Då hade det varit något förskräckligt att justera utjämningsgraden från 95 till 90 %. Nu är det högsta sanning och det enda rätta.

Anf. 39 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Nej, Roger Tiefensee, det skulle vara mig främmande att försöka med några härskartekniker. Jag har debatterat utjämningsssystemet sedan 1997, tror jag – och det är kanske alldeles för länge! Jag har haft debatter med Moderata samlingspartiet, så jag vet mycket väl vad som har sagts under alla år. Det gäller också Centerpartiet, och då har Centerpartiet under alla år faktiskt varit någon som vi socialdemokrater har kunnat lita på i sammanhanget.

Jag blir bekymrad när Roger Tiefensee inleder så svepande med att säga att allting är så bra och att Moderaterna är i mittens rike. Det finns inga problem och allt ser så bra ut, säger han. Det stämmer inte, Roger Tiefensee! Lyssna! Tomas Högström fick ju själv rätta Roger Tiefensee. Han är kvar i högerburen. Det finns mycket tydliga synpunkter på vad Moderaterna vill och inte vill med utjämningsssystemet. De vill definitivt inte ha det på det sätt som Socialdemokraterna och Centerpartiet tidigare har varit eniga om. Det bekymrar mig, och det borde bekymra centrala centerpolitiker. Det borde faktiskt bekymra en och annan centerriksdagsledamot också.

Anf. 40 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det är nästan ännu värre om Sonia Karlsson behärskar härskartekniken till en sådan fulländning att hon använder den utan att tänka på det.

När man ser till själva sakfrågan så står vi fast vid det som vi har varit överens om, nämligen dagens system och att vi utifrån det vill göra förbättringar. Ni gör förändringar som egentligen innebär försämringar och negativa marginaleffekter. Det är att bara byta kläder på systemet. Det ska erkännas att det finns problem i dagens utjämningsystem, men det kanske ni inte riktigt vill titta på. Vi anser att man behöver åtgärda dem.

Spring inte ifrån det här! Det är ni som springer ifrån uppgörelsen. Jag vet inte hur ni ser på hur man behandlar andra partier, men nu ställer vi inte upp på det som ni nu helt plötsligt ser som den enda sanningen, vilket gör att det blir konstigt när man ska diskutera med varandra.

I vårt budgetalternativ har vi finansierat de 3,2 miljarderna. I vårt budgetalternativ gör vi det också tydligt att vi vill stärka kommunernas förutsättningar för att deras egna skattebaser ska växa. Detta ligger utanför utjämningsssystemet, men i och med att vi gör förändringar i inkomstskattesystemet som innebär att kommunerna får ökade skattebaser med i storleksordningen 55 miljarder får också de kommuner som har låg skattekraft större tillväxt i sina egna skattebaser. En egen skattebas är alltid

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningsystemet*

bättre än både riktade statsbidrag och för den delen också utjämningsbidrag från andra kommuner.

Anf. 41 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater springer inte ifrån några uppgörelser. Däremot har det suttit en utredning i ett antal år som för ett år sedan lade fram ett förslag som Centerpartiet var med på. Man ställde upp på det helt. Det gällde även detta med att de som behövde betala in en avgift bara skulle behöva betala 85 %. Det är det som gör att vi kan ta bort det tillfälliga. När vi sänker till 85 % så uppträder inte negativa marginaleffekter.

Jag måste fråga om moderater och centerpartister verkligen läser varandras motioner. Jag har läst och förundrats över Moderaternas vision. Man säger att man vill lyfta av hela finansieringen av skolan, barnomsorgen och äldreomsorgen från kommunerna och ha pengssystem i stället. Kommunalskatterna ska radikalt sänkas, och beskattningsutrymmet föras över till staten. Centern säger i sin motion att man eftersträvar en samhällsorganisation där stora, i dag statliga, uppgifter ska föras till regionala organ och kommuner. Centern föreslår, precis som Roger Tiefensee sade nu, att kommunernas skattebaser ska ökas rejält på statens bekostnad. År 2005 vill Centern sänka skatten med 72,9 miljarder kronor och höja den till kommunerna med 54,1 miljarder. Då kan man fråga sig hur ni ska kunna bli överens. Ni står ju så långt från varandra! Läs era respektive motioner innan ni påstår att ni är överens!

Jag vill dessutom säga något till Roger Tiefensee när det gäller de 3 200 miljoner som ni ska plocka fram ur dunklet i Centerpartiets budgetalternativ: Det är ett budgetalternativ som redan har tillräckligt många hål. Det gäller också ert skatteförslag. Det är klart att man kan behöva ha en utjämning även om man skulle införa det. Det ges ju tvärsöver, och då får ju även de som har det bra av detta.

Anf. 42 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Till flydda tider återgår min tanke än så gärna – dock inte till 1809 års krig, men däremot till debatter som vi har haft i denna kammar för något år sedan och till motioner från Folkpartiet. I dessa har vi velat ge just Utjämningskommittén vidgade direktiv. Vi ville att den skulle få ett utökat utredningsuppdrag i enlighet med vad vi har pekat på i motionen och i enlighet med vad vi har pekat på i andra motioner. Jag tycker inte att det är så konstigt om vi i en motion nu framför sådant som vi har sagt tidigare. Det ligger en viss tanke om konsekvens i detta.

När en utredning väl är klar så kan man välja att tro att den är något som finns i den bästa av alla världar och att det som den har kommit fram till är statiskt och över huvud taget inte kan förändras. Min amatörmässiga uppfattning om statliga utredningar är att de ska leda till någon form av intellektuellt arbete även efter detta. Man ska komma med kritik, man ska komma med synpunkter och det ska leda till förändringar. Även från regeringens sida har man föreslagit förändringar i förhållande till vad kommittén kom fram till.

Jag tycker inte att det är så konstigt att de som har tittat på detta har föreslagit en utredning. Kommuner, landsting och politiska partier gör

överväganden och formulerar sig sedan inför det slutliga ställningstagandet.

Om man lever i en helt statisk värld skulle det andra möjligtvis kunna vara en önskvärd inställning. Men jag tror inte att vi lever i en helt statisk värld. Världen förändras. Det är bra med olika synpunkter och det är bra att man tar in dem.

Anf. 43 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! I den delen kan jag hålla med Gunnar Nordmark. Det är precis som han sade – i huvudsak följer vi utredningens förslag, men vi har också gjort vissa förändringar. Bland annat har vi tillfört 1 300 miljoner kronor för att utjämningen ska fungera på ett bättre sätt. Särskilt Stockholm och Norrlandskommunerna hade annars fått det extra besvärligt. Sådana goda förbättringar gör vi givetvis.

Folkpartiet var helt med på det här förslaget. Man har bara en reservation om att man vill ha 80 % utjämning i stället för 85 % för dem som ska betala avgift. I övrigt stod man helt bakom förslaget. Jag tycker att det är en stor skillnad när man nu säger att man vill ha ett helt nytt förslag.

Sedan är faktiskt Gunnar Nordmark mig svaret skyldig på frågan som gäller ert förslag om att sänka kompensationsgraden till kommunerna till 90 %. Varför är det rimligt att just de kommuner som har lägst skattekraft ska förlora? Jag fick inte svar på det.

Anf. 44 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Jag vet ju att jag har lite talartid kvar. Jag tänkte att jag skulle ta upp det också. När detta behandlades i riksdagen för något år sedan sade vi att vi ville ha vidgade direktiv för utredningen. Vi är nöjda med det arbete som vår ledamot har lagt ned inom de ramar som finns, men vi kunde inte gå så långt som vi ville.

Det finns lite olika sätt att se på vem som drabbas av en ersättningsgrad på 90 %. En alltför hög inkomstutjämning skapar risker för att man inte får det arbetskraftsutbud som man annars skulle få. Det kan leda till en okänslighet för kommunala skattehöjningar. Detta missgynnar alla kommuner och alla invånare i landet. Det är därför som vi har valt att lägga detta på den lägre nivån. Det stimulerar mer tillväxt och ger ett ökat arbetskraftsutbud, och det gynnar alla. Vi står för arbetslinjen.

Anf. 45 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det kan jag instämma i. Socialdemokraterna står också för arbetslinjen. Vi önskar arbete åt alla.

Låt mig ta upp detta med Folkpartiet och utredningar. Man kan naturligtvis ha ytterligare synpunkter och vilja tillföra saker. Men det var ju sagt att man skulle ha representanter som hade nära kontakt med partiet och kommunerna. Under de här två åren förankrar man ju också saker.

Jag tror i stället att det är så att Folkpartiet alltid vill något annat. Även om det vid ett tillfälle ser ut som om de får som de vill, vill de vid nästa tillfälle något annat. Det är Gunnar Nordmark ett bra exempel på.

Ert förslag att sänka kompensationsgraden till kommunerna till 90 % innebär att de kommuner som har lägst skattekraft förlorar mest. De

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningsystemet*

skulle förlora ca 550 kr per invånare. Jag undrar varför Folkpartiet tycker att det är rimligt? Frågan kvarstår.

Anf. 46 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Sonia Karlsson sade att det kommunala självstyret inte var något hot. Jag förstår inte vad hon citerar. Vi är i stort sett positiva till det här förslaget, men vi tycker inte att de dåligheter som fanns i det gamla har försvunnit helt. Jag har varit kommunpolitiker i 27 år och vet hur det gamla systemet har slagit. Trots att det var en s-kommun svetades man varje gång när nya kostnader lades på kommunen utan att vi kunde planera i tid, och det blev inte kompenserat.

Nu sker det en del bra saker, men vi har förslag som skulle göra det ännu bättre. Vi vill ha ett helt statligt system. Det vill ju ni nästan också. Det är inte så stor skillnad, men vi vill gå ett steg till.

Anf. 47 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det är inte bara Lars Lindén som säger att detta med ett utjämningsystem är ett hot mot det kommunala självstyret. Det är många som säger det. Jag menar att det absolut inte är det. Många av de kommuner, bland annat dessa 52 centerstyrda som jag pratade om, vet ju att bidraget från utjämningsystemet gör att de verkligen kan ha ett kommunalt självstyre.

I er reservation och er motion påstår ni att detta inte följer grundlagen, att det inte är grundlagsenligt. Det är bevisligen så att när systemet infördes 1995 prövades det av Lagrådet, och det bedömdes att det inte stred mot grundlagen. Även det här nya förslaget har ju prövats, och det strider inte mot grundlagen.

Sedan vill jag kommentera det som Lars Lindén sade. I den här uppföljningsorganisationen ska vi titta på flera olika frågor som vi menar är viktiga – lönekostnader, byggkostnadsindex och så vidare. Den här organisationen ska se till att det blir så bra som möjligt. Vi vet ju att ingenting är så bra att det inte kan bli bättre.

Anf. 48 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Det finns en del brister, och det ska man titta på. Det tycker vi också, men det borde man kanske ha gjort innan man lägger fram förslaget. Nu lämnar vi ett bristfälligt system, och så får vi ett nytt bristfälligt system.

Jag tänkte ta upp detta eviga tjatande om att vi inte är överens i kvartetten som tänker ta över regeringsmakten 2006. Skriver du ihop dina anföranden med Miljöpartiet och Vänsterpartiet? Vi skriver inte ihop våra anföranden nu, men efter 2006 kommer vi nog att göra det. Du får vänta till dess. Detta är nästan lite barnsligt. Vi är fyra partier, och vi måste få ha lite olika uppfattningar. I en del frågor skiljer vi oss, men i det mesta är vi eniga. Det blir lite larvigt att kräva att vi var och en ska stå här och prata för hela gruppen. Jag pratar för vårt parti. Om vi skulle ha samma åsikt kunde vi ju slå ihop partierna. Ni tänker väl inte slå ihop er med Vänstern och Miljöpartiet?

Anf. 49 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Detta problem är inte riktigt mitt, tycker jag. Det är ju de borgerliga partierna som säger att de har bildat en borgerlig maktallians och att de ska se till att bli så eniga som möjligt till valet. Jag visar bara att om det är det ni vill, så misslyckas ni totalt när det gäller det kommunala utjämningsystemet. Där spretar ni åt olika håll. Centern och Moderaterna står långt ifrån varandra, och ni andra sticker i väg åt olika håll. Jag vet att ni är olika partier, men det är ni själva som säger att ni ska tycka lika om allting fast ni inte gör det. Det är bara retorik.

Anf. 50 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. Propositionen om ändringar i det kommunala utjämningsystemet har utarbetats i god samarbetsanda mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Det föreslås relativt stora förändringar i systemet, men i princip kvarstår den långtgående utjämningen både för inkomster och för strukturella kostnader. Förändringarna är gjorda för att gå kritikerna till mötes.

De största förändringarna finns i inkomstutjämningen. Det nya systemet går ut på att ge alla kommuner och landsting en garanterad skattekraft på 115 respektive 110 %.

Statsbidragen används för att se till att kommuner och landsting kommer upp till de föreslagna utjämningsnivåerna. 15 kommuner och ett landsting ligger av egen kraft över dessa nivåer. Inkomstutjämningsystemet är i huvudsak statligt finansierat. Jämfört med nuvarande system kommer de kommuner och landsting som har landets högsta skattekraft att få behålla mer av sina pengar. Utjämningen blir med andra ord lägre. Det är något som måste uppfattas positivt hos dessa kommuner och landsting, som företrädesvis finns i Stockholmsområdet.

Kostnadsutjämningsystemet är också förenklat, precis som Sonia Karlsson redogjorde för på ett förtjänstfullt sätt, genom att främst kostnadsutjämningen för vatten och avlopp samt kallortstilläggen har slopats. Dessutom har vi renodlat kostnadsutjämningen och samlat regionalpolitiken i ett statligt finansierat strukturbidrag.

Varför har då Vänsterpartiet kunnat gå med på förändringar som innebär en något lägre utjämning? Jo, det beror på att vi vill ha ett utjämningsystem med bred acceptans för att minska klyftorna i landet. Denna breda acceptans är en förutsättning för att få ett långsiktigt hållbart system.

Fru talman! Vi har alltså tillmötesgått kritikerna, men oppositionen är som väntat inte nöjd. Jag har med stort intresse läst deras reservationer. Det enda parti som har förstått förändringarna är Kristdemokraterna, i alla fall om man läser vad som står i reservationerna, som kan vidgå att förslaget till inkomstutjämning är ett steg i rätt riktning.

Genomgående vill samtliga borgerliga partier ha ett nytt system, med lite olika motiveringar men med en gemensam ambition att minska utjämningen ytterligare. De förordar alltså mindre solidaritet mellan kommunerna och mellan landstingen. Det vill säga att de fattiga kommunerna och landstingen ska få mindre och att de rikare ska få mer. Det omskrivs i tjusiga ordalag som att det skulle öka incitamenten för tillväxt.

Den mest hycklande omskrivningen står Moderaterna för. De vill ha ett system som stöder välstånd och menar att det nu föreslagna motverkar välstånd. En fråga till Moderaterna blir ofrånkomligt: Stödja välstånd för vem? Jag uppfattar det bara på det sättet att det handlar om de 15 rikaste kommunerna och ett landsting. De tillskott till kommunsektorn som Moderaterna föreslår ska såvitt jag förstår gå till de rikaste kommunerna och till det rikaste landstinget. Men det räcker inte med att ge mer statsbidrag till de rikaste – man vill också sänka utjämningsgraden till förmån för de rikaste på bekostnad av de fattiga kommunerna.

Folkpartiet och Kristdemokraterna vill också minska utjämningsgraden utifrån argumentet att öka incitament för tillväxt. Folkpartiet anger i sin reservation också att mindre utjämning skulle öka bostadsbyggandet.

Fru talman! Utjämningsystemet är inte ett bidragssystem. Syftet med utjämningsystemet är att ge likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att klara behoven inom skola, vård och omsorg. Utjämningsystemet har utsetts till syndabock när kommunsektorn saknar tillräckligt med resurser. Om man som de borgerliga partierna förespråkar omfördelar mindre, så blir förlorarna de kommuner och landsting som har de sämsta ekonomiska förutsättningarna. Men skjut inte på utjämningsystemet när det saknas resurser! Det enklaste sättet att råda bot på resursbristen är att tillföra kommunsektorn mer pengar. Det handlar om att öka sysselsättningen och att prioritera välfärden före skattesänkningar.

Fru talman! Det är med sorg i hjärtat som jag noterar utvecklingen av Centerpartiets syn på utjämningsystemet. Från att ha varit ett av de partier som värnat de utsatta kommunerna och landstingen har man närmat sig Moderaternas retorik när man kritiserar utjämningsystemet. Centern vill ha ett nytt utjämningsystem som garanterar det kommunala självstyret, skapar likartade förutsättningar genom att kompensera endast för strukturella skillnader och öka incitament för ekonomisk tillväxt och ökad skattekraft. Centern är tydligen beredd att offra sin ideologi för att var med i den borgerliga alliansen.

Man säger sig vilja frysa nuvarande införanderegler på befintlig nivå. Detta skulle kosta 3,2 miljarder. Det har här förts en debatt mellan Sonia Karlsson och Roger Tiefensee. Inte heller jag har hittat dessa 3,2 miljarder i ert förslag, men du gör gällande att de finns.

Problemet för Centerpartiet är att man i sin budgetmotion föreslår minskade statsbidrag i en omfattning som gör utjämningsystemet – såväl det gamla som det i den föreslagna nya tappningen – näst intill omöjligt att genomföra. De minskade statsbidragen är en konsekvens av att man sänker skatten, och på det sättet vill man stärka den egna kommunala skattebasen. Det kan ju vara lovvärt, men det försvårar för att inte säga omöjliggör ett statligt finansierat långtgående utjämningsystem.

Fru talman! Jag vill också passa på att kommentera de borgerliga partiernas hyllande av det kommunala självstyret. Det tenderar att bli ett krav på respekt som gäller för andra men inte för en själv och det egna partiet. Ta Centern som ett exempel! Centern håller det kommunala självstyrets fana högt. Alla specialdestinerade statsbidrag ska till det generella, säger man och föreslår samtidigt att 2 miljarder ska flyttas från

den generella påsen till ett specialdestinerat statsbidrag för genomförande av sitt förslag till en nationell vårdgaranti.

Samma sak kan sägas om Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna. När det gäller att föreslå saker som de själva gillar blundar man för att man själv gör ingrepp i det kommunala självstyret. Låt mig nämna några sådana exempel.

Man föreslår att resursfördelningen till skolan och äldreomsorgen ska förstatligas genom nationell skolpeng och nationell äldrepeng. Etabliringsrätten för privata skolor ska styras av stat och inte av kommun. Dessutom föreslår man inskränkningar i kommunal näringsverksamhet. Moderaterna anser att kommunerna endast ska sköta kärnverksamheterna. Listan kan bli lång, men låt mig peka på exempel från Folkpartiet och Kristdemokraterna, som vill att kommunal verksamhet som inte är myndighetsutövning ska konkurrensutsättas genom upphandling. Det är ett förslag som förutsätter beslut i riksdagen.

Vänsterpartiet anser att ett utjämningssystem innebär att det kommunala självstyret även kan utvecklas i kommuner och landsting med sämre ekonomiska förutsättningar. Utan utjämningssystem urholkas det kommunala självstyret. Vi anser att nya tillskott av pengar till kommunsektorn bör vara generella. Vi vill också att när nya pengar tillförs kommunsektorn ska de användas till att höja nivån i utjämningssystemet. Vi ser fram emot att inordna skolmiljarderna, pengarna till kunskapslyft och pengar till förskolan i det generella systemet.

En liten men viktig framgång i uppföljningen av utjämningssystemet är att man på ett bättre sätt än tidigare ska analysera hur de olika variablerna i systemet påverkar kvinnor respektive män.

Fru talman! Jag ser att min talartid är slut. Jag har bara det önskemålet att till Moderaterna när det gäller deras reservation 7 om psykiatri och missbruksvården få säga att jag vill att de ska ta hänsyn till att man faktiskt tar med de här sakerna i den kommunala kostnadsutjämningen. Ni har bara tittat på landstingen.

Anf. 51 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Siv Holma har i sitt anförande lite problem med att se värdet av egna skatteinkomster och ser bara till värdet av bidrag. När vi gör förändringar i inkomstskattesystemet som också får konsekvenser i kommunernas egen skattebas är det av den anledningen att vi vill att både människor och kommuner i större utsträckning ska kunna leva på sina egna inkomster och vara mindre beroende av bidrag.

När vi pratar med våra kommunpolitiker visar det sig att de är livrädda eftersom de inte vet vad som kan bli utgången av en nattlig förhandling mellan dig, miljöpartisterna och regeringen. Vet man däremot att man har egna statsbidrag, kan man faktiskt räkna ut hur lönesumman kommer att växa till det kommande året. Det ger en större trygghet.

Siv Holma anklagar i sitt anförande Folkpartiet för att vilja sänka utjämningsgraden för kommunerna. Ni föreslår själva att man ska sänka utjämningsgraden bland annat för Norrbottens läns landsting från 95 till 90 %. Hur motiverar du det? Motivet är, som jag uppfattar det, att man vill undvika att ännu fler landsting ska drabbas av negativa marginaleffekter, något som man i dagens system har jobbat bort. Hur står du upp för att försämra utjämningsgraden för ditt eget landsting?

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningssystemet*

Anf. 52 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! När det först och främst gäller att förstärka kommunernas egen skattebas sade jag i mitt anförande att det är lovvärt att kommunerna blir mindre beroende av statsbidrag. De kan då lita till sina egna inkomster. Men med det systemet kommer vi inte åt en utjämning mellan kommuner med svag skattekraft och kommuner med stark skattekraft. Ett långtgående statligt utjämningsystem klarar inte att nå detta mål.

När det gäller hur jag ska försvara förändringarna i mitt eget läns landsting, Norrbotten, uppfattar jag det så att för att kunna gå med på en något lägre utjämning har det varit oerhört viktigt att få en bred acceptans. Detta sade jag också i mitt huvudanförande. Det skapar ett långsiktigt hållbart utjämningsystem och är bra framför allt för de kommuner och landsting som har en svag skattekraft eller en ogynnsam struktur.

Det handlar alltså om att hålla ihop landet och inte ställa landsdelar mot varandra. Det som återstår av förslaget talar för den breda acceptansen. Och det är fortfarande ett långtgående utjämningsystem, vilket jag är mycket stolt över.

Anf. 53 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det är hederligt av Siv Holma att medge att sänkningen av utjämningsgraden i hennes eget landsting görs för att få en bred acceptans. Jag önskar dig lycka till i debatten hemma.

Jag tar till mig det du säger om att vår ambition att stärka skattekraften för kommuner och landsting är lovvärd. Men samtidigt säger du att det hela skulle falla eftersom man då inte kan genomföra ett statligt finansierat system.

Jag lyfte i mitt anförande fram att utjämningsystemet är ett medel, inte ett mål i sig. Det som du tycker är lovvärt – att man stärker i det här fallet kommunernas egen skattekraft – avfärdar du ändå med att säga att det inte uppfyller sättet att göra utjämningen på, det sätt som ni nu fastnat för. Det är lite synd.

Vår inriktning är att stärka människor och kommuner och i förväg minska klyftorna – vi har klyftor i det här landet – i stället för att i efterhand behöva jämna ut så mycket. Vi behöver också en utjämning, och där är vi väldigt tydliga med att säga att den även ska ge incitament för till exempel en ökning av skattekraften.

Därför tycker jag att Moderaternas förslag om att man alltid får behålla en ökning av relativ skattekraft är lovvärt. Det innebär att till exempel Dals-Eds kommun, som är beroende av inkomstutjämningsbidrag och för några år sedan blev utnämnd till årets tillväxtkommun, året efter skulle ha fått behålla sina inkomster, sina resurser. I stället blev ”belöningen” för insatserna att de fick minskade utjämningsbidrag.

De 52 centerstyrda kommuner som är beroende av inkomstutjämningsbidrag ska enligt vår modell få behålla sin ekonomiska bas men också få möjlighet att stärka den. Det är skillnaden mellan oss. Vi vill ge både människor och kommuner möjlighet att stärka sin egen ekonomi.

Anf. 54 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag förstår att Centerpartiets ledamot i Utjämningskommittén hade problem att komma med förslag till ett utjämningsystem utifrån de förutsättningar ni skapat genom att i första hand stärka den

kommunala skattebasen. Det är svårt, och ni har inte lyckats. Det tråkigaste i sammanhanget är att ni i sättet att söka en lösning på utjämningsproblematiken vänder er åt fel håll, till sådana som vill förstärka de starka kommunerna och landstingen på de svaga och utsatta kommunernas bekostnad.

När det gäller att kunna diskutera och förklara utjämningsystemet tar jag den debatten i min kommun. Däremot sitter jag inte i landstinget i Norrbotten. Jag har dock en känsla av att folk förstår solidariteten och tycker att det är viktigt att värna den. Dessutom är rättvisa produktivt.

Att tala om att få behålla tillväxten om man får minskad arbetslöshet och därigenom stärker skattekraften i kommunen är positivt. Men utjämningsystemets syfte har inte de utgångspunkterna, utan det handlar om att utjämna skillnaderna så att de kommuner som inte har en positiv utveckling också kan få behålla arbetstillfällena. Även där utgår man från solidaritetstanken.

Jag tycker att det borde vara viktigare för Centern att slåss för mer resurser till kommunsektorn så att vi inte behövde ha den här nästan lite tråkiga diskussionen om att allt är utjämningsystemets fel.

Anf. 55 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Siv Holma hänvisade till det jag sade om att incitamenten för kommuner och landsting att driva en bättre tillväxtpolitik fortfarande är för svaga i det här regeringsförslaget. Vi föreslog att frågan skulle utredas bättre, men hon verkar inte riktigt förstå vad det handlar om.

Jag kan ge ett exempel. I Timrå kommun anställde vi 20 socialbidragstagare, som skulle göra vettiga jobb. Vi delade kostnaden med Samhall så att kommunen stod för ungefär halva beloppet. Detta tyckte vi var bra. Vi slapp socialbidragen och fick helt plötsligt skatteintäkter. Men så kom kommunekonomen på att utjämningsbidraget kommer att reduceras när vi får fler löntagare. Då blev det hela inte lika roligt och attraktivt längre.

Det borde vara en stimulans för en kommun att kunna öka tillväxten och få fler i arbete som kan betala skatt, men i stället dyker en sådan här tveksamhet upp. Det var första gången jag förstod att det var något fel på systemet. Du tycker tydligen inte att vi ska ta upp den sidan av problemet.

Anf. 56 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten, och jag beklagar om ett utjämningsystem, som har till syfte att minska klyftorna i landet, uppfattas som ett hinder för att stärka både kommuners och det privata näringslivets ambitioner att få fler arbetstillfällen.

Lars Lindéns sätt att se på utjämningsystemet är väldigt egoistiskt. Han har missat poängen. Poängen med utjämningsystemet är nämligen att det ska finnas en solidaritet mellan kommuner med ogynnsamma strukturer och svag skattekraft och kommuner med bra skattekraft och gynnsamma strukturer. Sysselsättningspolitiken och tillväxtpolitiken måste man lösa på annat sätt.

Utgjämningssystemet ligger till grund för att alla människor ska få en likvärdig skola, vård och omsorg. Ställ inte dem mot varandra. Det hand-

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningsystemet*

lar om att komplettera varandra. För att man ska få tillväxt måste man också kunna erbjuda kommun- och landstingsinvånarna en bra skola, vård och omsorg. Varför gå på den moderata retoriken och ställa dessa verksamheter mot varandra när det i stället handlar om att man måste komplettera för att få en bra framtid?

Anf. 57 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Jag ställer dem inte mot varandra. Jag bara konstaterar vad som blir effekten.

Timrå har för övrigt vänstermajoritet. Det är klart att man kan beklaga att de sitter och räknar och tycker att det blir för dyrt att göra den satsningen eftersom kommunen senare får mindre bidrag än andra. Kommunpolitikerna räknar ju. De är duktiga på det. Ibland är det lite svårt att förutse vilka bidrag man får. Det är ett problem, men när bidraget hämmar tillväxt och utveckling i kommunen måste man titta på det. Det verkar som om även Socialdemokraterna vill se över detta. Vi tycker att man borde ha funderat färdigt innan man lade fram ett nytt förslag. Där finns nämligen en hämmande effekt.

Anf. 58 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Om Timrå kommun har en vänstermajoritet tror jag inte, utifrån vad jag känner till om vänsterideologi, att de skulle låta utjämningsystemet hindra satsningar på ökad sysselsättning. Det låter för mig väldigt främmande.

Sedan finns det saker och ting som vi även fortsättningsvis måste se över. Kristdemokraterna säger att vi behöver titta på strukturella skillnader vad gäller löner och sådant. Det sägs också i utredningen att man måste se vidare på detta.

Så länge jag satt i kommittén – jag har också haft förmånen att förhandla – kunde vi inte prestera något bra förslag som kunde ta hänsyn till de regionala skillnaderna i löner. Detta måste vi se över ordentligt så att det inte blir en påverkbar faktor. Poängen med kostnadsutjämnningen är ju att man ska utjämna opåverkbara strukturella kostnadsskillnader, och jag är inte fullständigt övertygad om att lönerna är opåverkbara.

I vårt förslag har vi nu gått kritiken till mötes. Vi hoppades på en bred acceptans. Det har blivit lite ljummare toner, det får jag medge, men till skillnad från den bild vi ser här i riksdagen tror jag faktiskt att Kommun- och Landstings-Sverige tycker att detta är ett bra system. De frågor som man ska titta på kommer att behandlas när man har bättre underlag. Men detta med lönekostnader och sådant ska inte hindra att vi gör förändringar och får en bred acceptans för utjämningsystemet.

Anf. 59 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Siv Holma konstaterar att det saknas pengar i landsting och kommuner. Ja, det kan vi alla hålla med om. En betydande del av ansvaret för att det saknas pengar i landsting och kommuner bör ju vila på den regering som nu finns och dess stödpartier, en regering som har styrt det här landet i tio år. Detta kan väl vara lite av ett *memento mori* även för Siv Holma.

I ett tidigare inlägg konstaterades hur oeniga vi inom den borgerliga alliansen är när det gäller det kommunala utjämningsystemet. Nu berät-

tar Siv Holma hur eniga vi är. Inom den majoritet som styr i denna riksdag kan man inte ens bli enig om huruvida oppositionen är enig eller oenig. Det tycker jag är ett intressant bevis på hur man löser det här enighetsarbetet.

När det gäller de nivåer vi har föreslagit på 90 % är det så att saker och ting hänger ihop. Vi menar att detta är skadligt för tillväxten. Vi menar att det gör att det arbetskraftsutbud som kanske skulle kommit till inte kommer till. Vi tror att alla kommuner tjänar på att man har ekonomisk tillväxt. Vi tror att det är bra att det finns incitament till detta, för det tjänar alla på.

Då får man väga: Vad gynnar bäst, så att säga, samtliga kommuner? Vi tror att en ökad ekonomisk tillväxt, som delvis kan fås fram genom att man sänker nivån till 90 %, i det långa loppet gynnar alla.

Anf. 60 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! När det först gäller de otillräckliga resurserna till kommunsektorn kan jag bara konstatera att den samarbetskonstellation vi har mellan s, v och mp har stärkt kommunsektorn betydligt mer än vad Folkpartiet kunnat klara av. Där tycker jag alltså att det är ganska enkelt. Sedan finns det naturligtvis anledning att stärka den ytterligare. Det är dock ett långsiktigt arbete, och det kommer vi att jobba med all kraft på.

Sedan förstår inte jag det här talet om att det skulle vara skadligt för tillväxt och arbetskraftsutbud att ha för hög utjämningsnivå. Jag frågar mig: Skadligt för tillväxt och arbetskraftsutbud – för vem, för vilka kommuner? Folkpartiet verkar ha fokus bara på de kommuner och landsting som har en bra skattekraft. Om man gör en utjämning bryr ni er inte om de kommuner och landsting som har en svag skattekraft, arbetslöshet och så vidare. Med utjämningsystemet gör man så att även dessa kommuner har möjlighet att ge invånarna en bra kommunal service. Detta tycks inte vara intressant för Folkpartiet. Det viktigaste är att de rika och välbeställda ska ha kvar, och lite till, på de fattiga kommunernas och landstingens bekostnad.

Pratar man om arbetskraftsutbud och tillväxt borde det väl vara av intresse att tillväxten sker jämnt fördelat över hela landet – eller hur?

Anf. 61 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! När det gäller kommuners och landstings resurser skapas ju dessa i längden inte av att staten skjuter till mer och mer pengar. De skapas av att vi får en bättre ekonomisk tillväxt i alla delar av landet. Det är detta som är huvudfokus för vår politik.

I sitt eget landsting var Siv Holma beredd att acceptera en sänkning av nivån därför att det ökar acceptansen för systemet. Det är hedervärt och lovvärt, tycker jag. Men när vi säger att man kanske ska ha en lägre nivå än den du tycker är rimlig, dock fortfarande en hög nivå, syftar detta till att få i gång och understödja en ekonomisk tillväxt i de kommuner som har hög skattekraft och ofta är tillväxtmotorerna i landet.

Har vi hög tillväxt i dessa områden kan de inte straffas, för det drabbar även andra delar av landet. Det är bra att vi har en större kaka att dela på, och därför bör man stimulera tillväxt. Det tjänar alla på, även de fattiga kommuner som både du och jag värnar.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningsystemet*

Anf. 62 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag förstår inte att utjämningsystemet ska vara den stora boven i möjligheten att öka tillväxten i hela landet. Utifrån min ideologi är det precis tvärtom: Rättvisa är produktivt.

Man kan också fråga sig varför det är just de kommuner och landsting som är samlade kring Stockholmsområdet som är tillväxtmotorer. Jag kommer själv från en kommun som jag upplever vara en stor tillväxtmotor, som har LKAB och som till och med kommer att flytta vår stad för att kunna utvinna ytterligare malm. De investeringar som LKAB kommer att göra handlar om 19 miljarder.

Man glömmer bort att tillväxten inte bara är samlad kring själva huvudstadsområdet. Det handlar om tillväxt över hela landet, och då är utjämningsystemet ingenting som ska hindra utan precis motsatsen: Det förbättrar och förstärker tillväxtkrafterna i hela landet. Rättvisa är produktivt!

Anf. 63 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det har varit en intressant och spännande debatt, också med vissa pikanta inslag.

Vi har skapat förväntningar i Stockholmsregionen som vi inte kommer att infria – så har tydligen Mikael Odenberg sagt till Roger Tiefensee. Om nu Mikael Odenberg står fast vid det uttalandet – jag ska fråga honom – är det naturligtvis utomordentligt sensationellt. Hela den våldsamma kampanj som vi upplevt i Stockholmsregionen under en följd av år mot hela utjämningsystemet rasar alltså samman. Det har varit en bluff. Det ska bli intressant att se ifall Mikael Odenberg bekräftar det uttalande som Roger Tiefensee påstår att han har gjort.

Roger säger också att högerburen är tom. Jag förstår att Centerpartiet gärna vill påstå det. Det finns oroliga centerpartister ute i landet. Jag har mött dem när jag rest och besökt kommuner. Högerburen är tom, säger han. Men sedan kommer det auktoritativa uttalandet från Tomas Högeström: Högerburen är inte tom. När det gäller detta får jag kanske lita lite mer på Moderaterna än på Roger Tiefensee och Centerpartiet.

Jag har läst de borgerligas reservationer till detta betänkande, och det är väldigt förvirrande. Moderaterna litar jag inte riktigt på i den här frågan. Folkpartiet hoppar av sin linje i utredningen och föreslår nu att de kommuner som har allra sämst skattekraft ska få 550 kr mindre per invånare. Centerpartiet – och det tycker jag kanske är den stora tragiken – som alltid har stått tillsammans med Socialdemokraterna bakom en långtgående inkomst- och kostnadsutjämning för att hela Sverige ska leva fladdrar nu i väg i någon sorts dimridå.

De som jag skulle kunna ge ett erkännande är Kristdemokraterna. Kristdemokraterna är de som står fast vid sin linje i utredningen, som i huvudsak tillstyrker regeringens förslag och som tycks vara det borgerliga parti som nu står bakom principerna om en långtgående inkomst- och kostnadsutjämning. Det är hedervärt.

Fru talman! Kommunerna och landstingen har ju olika förutsättningar för att kunna ge sina medborgare välfärd. Invånarnas inkomster skiljer sig åt. Befolkningssammansättningen skiljer sig åt. En kraftig ökning av barn och ungdomar i skolåldern får konsekvenser i kommunal verksam-

het. Stora avstånd eller hårt tryck på individer och familjeomsorg påverkar kommuners och landstings möjligheter att tillgodose välfärden.

Det är därför vi har ett utjämningssystem som ska garantera att alla kommuner och landsting, trots skillnaderna, i stort sett har samma förutsättningar att klara sina grundläggande välfärdsåtaganden. Det är oerhört centralt för hela landets förutsättningar, menar jag, att ett utjämningssystem finns för att garantera en likvärdig välfärd.

Gör bara det enkla tankeexperimentet att vi inte hade haft ett utjämningssystem. Då skulle kommunalskatten i Borgholm i Kalmar län, centerstyrt, vara 27 kr och i Danderyds kommun i Stockholms län bara behöva vara 11 kr för att klara samma välfärdsåtagande. Utjämningssystemet är alltså centralt.

Jag sade att jag inte litar på Moderaterna i den här frågan. Det finns väl andra frågor där jag litar på Moderaterna, men i den här frågan känner jag väldigt oro. Så här säger Moderaternas andre vice ordförande nyligen i tidningen Stockholm City: Det är uppenbart att Socialdemokraterna inte har för avsikt att avskaffa skatteutjämningen. Det blir en uppgift för en moderatledd regering efter 2006 års val.

Roger Tiefensee, akta er så att ni inte blir grundlurade!

I samma artikel skriver Moderaternas andre vice ordförande att partiet som bäst håller på och undersöker hur man kan avveckla skatteutjämningen och i stället hjälpa de kommuner som har det knapert ekonomiskt. Det är just detta perspektiv som bäst illustrerar skillnaden mellan regeringens och Moderaternas förslag. Till skillnad från Moderaternas bygger vårt förslag till utjämningssystem på principer om solidaritet och rättvisa, inte på någon sorts fattighjälp.

Regeringen har tillsammans med samarbetspartierna Miljöpartiet och Vänstern föreslagit ett utjämningssystem vars huvudsyfte just är att skapa likvärdiga förutsättningar för alla kommuner och landsting att bedriva sin verksamhet. För att nå dit föreslår regeringen ett system med en långtgående utjämning av skillnaderna i beskattningsbara inkomster och strukturellt betingade kostnadsskillnader.

Detta innebär att kostnadsutjämningen inte kompenserar för skillnader mellan kommuner och mellan landsting som beror på skillnader i nivå på service, kvalitet, avgifter och effektivitet. I stället skapar vi genom utjämningssystemet någorlunda likvärdiga förutsättningar för kommuner och landsting att klara sina åtaganden.

Bedriver man verksamheten effektivare kan man hålla en lägre kommunalskatt. Har man större serviceambitioner än andra kommuner får man hålla en högre kommunalskatt. Men vi ger genom utjämningssystemet en platta som skapar likvärdiga förutsättningar för samtliga landets kommuner och landsting. Det handlar således inte om att skapa ett system som ska hjälpa kommuner som har det knapert ekonomiskt, som Moderaternas andre vice ordförande uttrycker det. Genom regeringens förslag till utjämning garanteras alla kommuner och landsting nästan lika stor beskattningsbar inkomst per invånare, oavsett storleken på det egna skatteunderlaget.

Fru talman! Vi hörde i debatten att Moderaterna tycks leva i villfarelsen att det bara är kommuner med hög skattekraft som jobbar med tillväxtfrågor och är effektiva. Man anser att skillnaden i skattekraft uppmuntrar kommuner och landsting att förbättra sin ekonomi ytterligare.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningssystemet*

Jag har haft förmånen att vara kommunminister i sex år, och jag kan försäkra er att jag har rest land och rike runt. Jag tror att jag har besökt nästan alla kommuner i Sverige och träffat kommunalpolitiker av varierande politisk färg. Jag har inte träffat en enda kommunalpolitiker som inte har varit hårt engagerad i tillväxtfrågor, i att skapa jobb i kommunen. Det är det som besjalar en som kommunalpolitiker, att skapa goda levnadsförutsättningar för kommunmedborgarna.

Jag har inte träffat en enda kommunalpolitiker, oavsett politisk färg, som inte har besjålats av engagemanget att minska socialbidragskostnaderna och att se till att människorna har goda levnadsförhållanden i kommunen. Jag finner det högst osannolikt att det går att leta upp någon sådan kommunalpolitiker som skulle avstå från att främja tillväxten i sin kommun eller effektivisera verksamheten och på det sättet äventyra den egna kommunens långsiktiga tillväxtförutsättningar.

Men så fungerar det tydligen inte i den moderata verkligheten. Om en kommun har hög skattekraft beror det enbart på att det är duktiga kommunalpolitiker, och om en kommun har låg skattekraft beror det på slarviga kommunalpolitiker.

Jag kan inte köpa det synsättet. Jag förstår det inte. Det beror inte på duktiga kommunalpolitiker att man i Danderyds kommun har en medelinkomst på 276 924 kr per invånare. I Botkyrka kommun har man 127 263 kr per invånare och skulle därmed enligt det moderata synsättet ha dåliga kommunalpolitiker. Det är sannerligen inte kommunalpolitikernas förtjänst i Danderyd att bonusar och inkomster för företagsledare har dragit i höjden. Det är inte där tillväxten skapas.

Tillväxten skapas i hela Stockholmsregionen med en gemensam bostads- och arbetsmarknad. Jag känner kommunalpolitikerna ute i Botkyrka. De jobbar stenhårt för att åstadkomma mer sysselsättning, mer företagsamhet och för att lyfta sin kommuns utveckling.

Fru talman! Min filosofi är att Sverige utvecklas bäst i sammanhållning inte av ökade regionala obalanser, vilket – som jag tolkar de moderata uttalandena – moderaternas utjämningsystem gör på sikt.

Jag skulle vilja vända mig till Roger Tiefensee en liten stund till. Jag ska läsa ett uttalande: Grunden för självstyret är de ekonomiska möjligheterna och solidariteten med varandra, inte en viss och en nästan uttalad vilja att låta stora delar av Sverige dö sotsdöden för att kunna sänka skatten i någon kommun med 20 öre till.

Det uttalandet utgjorde ett kraftigt understöd för ett långtgående utjämningsystem. Orden är inte mina. De är Maud Olofssons för något år sedan.

Nu är jag orolig för Centerns linje. Jag är orolig för att ni fladdrar i väg, för att ni är på väg in i den högerbur som existerar, i vart fall enligt Moderaterna. Tänk efter! Sansa er lite grann! Det finns en långvarig tradition i Sveriges kommuner av ett fruktbart samarbete mellan Socialdemokraterna och Centern, allt för kommunernas bästa och för kommunernas utveckling. Det finns en långvarig tradition mellan Centern och Socialdemokraterna bakom principen att alla kommuner ska ha i stort likvärdiga förutsättningar. Rusa inte i väg från den positionen bara för att ni tror att ni på det viset ska kunna skapa ett bättre underlag för en eventuell borgerlig regering. Då tror jag att ni kommer att begå ett stort misstag.

Fru talman! Jag är glad över att vi har uppnått en hygglig majoritet bakom principerna för ett nytt utjämningsystem. Jag är framför allt glad över att vi har fått en bred uppslutning i Kommun-Sverige bakom det reformerade utjämningsystemet. Det var 80 % av kommunerna som lämnade ett remissvar på utredningens förslag. En stor majoritet av kommunerna tillstyrkte huvudprinciperna bakom utjämningsförslaget.

Fru talman! Det här är min sista debatt i riksdagen. Jag tycker att det har varit trevligt att diskutera både kommunfrågor och bostadsfrågor på ett ärligt, uppriktigt och – ibland – konstruktivt sätt.

(Applåder)

Anf. 64 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet för replik med anledning av statsrådets beskrivning av Moderaternas syn på kommunpolitiker. Det är en grov förolämpning, både mot kommunpolitikerna – många av dem moderater – och mot Moderata samlingspartiet. Statsrådets beskrivning är inte vår.

Det finns många kommunpolitiker som jobbar hårt under ogynnsamma förhållanden. Det finns andra kommunpolitiker som också jobbar hårt men kanske inte delar den syn på problemen som till exempel vi moderater står för. Det finns en bred uppfattning bland kommunpolitiker att det utjämningsystem som nu finns inte belönar tillväxt i kommunerna – där så sker. Vi har hört andra talare här ge uttryck för samma uppfattning. Det är där vår kritik ligger, nämligen att systemet ska främja tillväxt. Tyvärr finns det inte ett tillräckligt tydligt incitament i systemet i dag.

Jag kan beskriva det som att om Malmö, den största staden i skatteutjämningsystemet, skulle lyckas få fler företag och fler medborgare i arbete skulle det enda resultatet för kommunen bli minskade bidragsintäkter. Vi försöker skapa ett utrymme där de också ska få del av de förbättrade förhållandena och premiera just de egna insatserna, inte bara vara beroende av vad den kommunala håven fördelar ut.

Anf. 65 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag gav det andra perspektivet, nämligen att jag inte har mött en enda kommunalpolitiker som inte i sin praktiska gärning jobbar hårt med tillväxtfrågorna. Det var ett beröm till kommunalpolitikerna, oavsett politisk färg. Jag möter moderata kommunalpolitiker runtom i landet som är hårt engagerade i tillväxt- och sysselsättningsfrågorna.

Ingen kan väl föreställa sig att en kommun som Malmö, med en förvärvsfrekvens på 65 %, inte måste jobba stenhårt för att nya företag ska etablera sig, för att få fler arbetstillfällen.

Den beskrivning som ibland ges är att utjämningsystemet skulle hämma tillväxten. Den beskrivningen stämmer inte med den verklighetsbild som jag upplever när jag möter kommunalpolitiker.

Anf. 66 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag vill påstå att statsrådet delvis har fel i sin slutsats. Om du har ett system som får de konsekvenserna, som också beskrivs av de kommunalt förtroendevalda, anser jag och många med mig att det har en hämmande effekt. Men det ska inte förta konstaterandet att kommunalt

förtroendevalda jobbar hårt med att förbättra förutsättningarna i sina respektive kommuner. Men de har likväl den typen av invändningar.

Jag vill avslutningsvis passa på att tacka statsrådet och önska lycka till i den fortsatta gärningen – om jag minns rätt var det som landshövding i Halland. Jag kan hänvisa till en landshövding i Västmanlands län som kan ge lite tips och coachning.

Anf. 67 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Tack för de vänliga orden!

Jag går än en gång till tillväxtfrågorna. Jag tog exemplet Danderyd–Botkyrka för att illustrera hur effekterna skulle bli om vi inte hade ett utjämningsystem. Hade vi inget utjämningsystem med långtgående utjämnning skulle Danderyds kommun ha kunnat sänka skatten drastiskt medan Botkyrka kommun hade behövt höja kommunalskatten drastiskt. Då hade vi fått ökade spänningar i regionen. Då hade utjämningsystemet också, i stort, medverkat till att spä på segregationen.

Jag har inte mött någon kommunalpolitiker som inte har varit besjälad av att utveckla och skapa goda tillväxtförutsättningar i sin kommun.

Anf. 68 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det var ett intressant anförande Lars-Erik Lövdén hade. Uppenbarligen tycker han, som kommunminister, att dagens utjämningsystem är fladdrigt. Det måste han mena när han säger att vi fladdrar i väg när vi står fast och gör förbättringar i det befintliga utjämningsystemet i stället för att skapa nya problem i ett system där man egentligen bara byter kläder på kejsaren – som kanske rentav är naken.

Det är tråkigt att Lars-Erik Lövdén valde konfrontationslinjen när chansen fanns att ta ledartröjan. Kommunministern borde ha tagit chansen att ta till sig att alla partier i Sveriges riksdag säger i de förslag som läggs fram att vi ska ha ett utjämningsystem som ger likvärdiga villkor för kommuner och landsting att bedriva sin verksamhet. Det är synd. Han får ta till uttalanden från Stockholmsmoderater för att underbygga sin argumentation. Men jag ser till de förslag som läggs fram här och som vi ska diskutera och besluta om i dag.

Jag noterar också att Lars-Erik Lövdén ägnar stor kraft åt att analysera och kritisera oppositionens förslag. Jag tycker i stället att han som kommunminister borde ha ägnat lite kraft åt att motivera de förändringar och försämringar som genomförs. Det är förändringar som drabbar både glesbygd och storstad, som får sämre utfall. Man återinför negativa marginaleffekter. Det borde vara på sin plats med ett klarläggande, att i dagens system med den justerade inkomstutjämnningen har vi jobbat bort marginaleffekterna. Nu återinförs de. Det är illa nog att återinföra dem för ett landsting.

Anf. 69 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Vi har gjort revideringar i förhållande till utredningens förslag som Centerpartiet i huvudsak står bakom. Vi har gjort revideringar som har haft inriktningen att förbättra utfallet för glesbygdskommuner, för Norrlandskommuner och för kommuner och landsting i Stockholm. Det är modifieringar i förhållande till utredningens förslag.

Det må mig vara förlåtet att jag måste vara undrande inför den uppvisning jag har sett i dag. Roger Tiefensee säger att det inte finns en högerbur. Sedan får jag bekräftat att högerburen ändå är full av moderater. Det känns lite pikant att följa debatten i det man nu försöker etablera, nämligen den borgerliga maktalliansen. Se upp, ni som företräder Centern, så att ni inte dras alldeles för långt in i högerburen och ger upp gamla traditionella positioner som syftar till att se till att hela landet kan leva, som syftar till att se till att det finns likvärdiga förutsättningar i hela landet.

Anf. 70 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Lars-Erik Lövdén säger att man har gjort revideringar utifrån utredningsförslag, och det är sant. Men likafullt, utifrån de förutsättningar som finns i dag, innebär det ett sämre utfall både för storstad och för glesbygd om man återinför negativa marginaleffekter. Jag tycker återigen att det behövs ett klarläggande på den punkten: Varför? Vad är motivet?

Jag kan förstå att det är svårt. Lars-Erik Lövdén säger att det är pikant att följa debatten om det finns en högerbur och i så fall om några finns där. Men ledarskap, att ta på sig ledartröjan, skulle i så fall vara att avhålla sig från att dra växlar på den debatten. Det var det jag efterfrågade: ledarskap.

Anf. 71 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag har inte ambitionen att ta något ledarskap i den borgerliga maktalliansen. Däremot är jag väldigt mån om att försöka pressa de borgerliga partierna på var de står gemensamt i fråga om utjämningsystemet. Jag är väldigt mån om att uttrycka farhågor för att Centern är på väg att överge gamla traditionella uppfattningar, som syftar till att alla landets kommuner och landsting ska ha ungefär likvärdiga förutsättningar. Jag känner oro för Centerns position i den här frågan.

Anf. 72 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill också tacka Lars-Erik Lövdén för hans deltagande i kammarens arbete under sin tid som statsråd.

Anf. 73 LILIAN VIRGIN (s):

Fru talman! Utjämningsystemet är positivt, och det behövs för att skapa likvärdiga förutsättningar för landets kommuner och landsting och för att kunna erbjuda sina invånare en bra skola, vård och omsorg. Jag har lyssnat på debatten, och jag tycker att den har varit intressant. Jag uppskattar mycket att statsrådet Lövdén deltar i debatten.

Fru talman! Finansutskottet har i betänkandet noterat att sjukvården på Gotland behöver uppmärksammas. En uppföljningsorganisation ska analysera om det finns strukturella kostnadsskillnader som inte beaktas i det nya utjämningsystemet. Utskottet har pekat på att den analys som ska göras också ska omfatta hälso- och sjukvårdsmodellen, där strukturella aspekter på sjukvårdskostnaderna i Gotlands län särskilt bör uppmärksammas.

Det känns väldigt positivt att utskottet har uppmärksammat sjukvården på Gotland. Vi har i motioner och på andra sätt flera gånger argumenterat för en öfaktor i utjämningsystemet. Läget mitt i Östersjön medför speciella förhållanden. Gotlands kommun är Sveriges minsta landsting, med ansvar för att gotlänningar och besökare får tillgång till all den service som ett landsting behöver ge.

Vårt länssjukhus behöver fler specialiteter än vad befolkningsunderlaget egentligen kräver. Den bofasta befolkningen och det stora antalet besökare på Gotland behöver känna trygghet i att de i första hand kan få vård på ön. Den besparing som man eventuellt kan göra om man tar bort specialiteter måste också vägas mot de ökade kostnader som uppstår när alternativet är utomlänsvård.

Fru talman! Gotlands kommun samarbetar med kliniker och regioner på fastlandet för att klara sitt ansvar. Samarbetet fungerar bra, men det medför dyra rese- och vårdkostnader som belastar kommunens sjukvårdsbudget. Ofta behöver vi använda oss av flygtransporter, och det krävs helikopterresurser för akuttransporterna. Det samarbete vi har med andra landsting blir till stor del enkelriktat, och förhandlingspositionen för Gotland är inte den bästa eftersom vårt öläge gör oss beroende av andra.

Kommuner och landsting på fastlandet kan effektivisera genom samverkan med andra kommuner och landsting. Det är en angelägen uppgift även för sjukvården på Gotland att effektivisera, men det är svårare eftersom det inte går att påverka alla kostnader då öläget medför större kostnader för utomlänsvård och resekostnader.

Det finns en kompensation för faktorn små landsting och glesbygdstillägg, men öläget innebär också merkostnader som har strukturella orsaker. Vi är därför mycket nöjda med att finansutskottet uttalar att de förutsätter att uppföljningsorganisationens analys särskilt bör uppmärksamma strukturella aspekter på sjukvårdskostnaderna i Gotlands län.

Anf. 74 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Gunnar Nordmark har redogjort för Folkpartiets ståndpunkter avseende det kommunala utjämningsystemet. Jag vill i egen skap av ledamot i bostadsutskottet i denna debatt passa på att betona det kommunala utjämningsystemets konsekvenser för bostadsbyggandet.

Att förtäta bebyggelse är ett sätt att öka bostadsbyggandet, och det som ofta föredras av kommuner, på grund av att detta kan i viss mån göra det möjligt att slippa en del av de kostnader som uppstår vid bostadsbyggandet, vad gäller både infrastruktur och service. Det kostar för kommuner att växa.

Att exploatera nya stadsdelar är å andra sidan ofta kostsamt. Utjämningsystemet tar inte hänsyn till att det kostar att växa.

Boverkets bostadsmarknadsenkät år 2003/04 har under rubriken "Varför ökar inte bostadsbyggandet ännu mer?" räknat upp hinder som kommunerna själva har angett – bara hinder. Man vill begränsa bostadsbyggandet för att undvika följdinvesteringar, står det under den här rubriken.

Landshövdingen i Stockholms län har på uppdrag av regeringen år 2003 redovisat vad som behövs för ökat bostadsbyggande i den regionen.

Även där har kommunerna själva angett att utjämningsystemet har negativ inverkan på bostadsbyggandet.

Fru talman! Fyra kommuner har inkommit med en skrivelse på grund av propositionen. Södertälje, Nynäshamn, Norrtälje och Nykvarn menar att byggkostnadsstatistiken bygger på bristfällig statistik med mera. Regeringen har angett att det ska göras en översyn.

I min kommun Sundbyberg, socialdemokratiskt ledd, har vi också uppvaktat regeringen tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet just på grund av de brister som finns i utjämningsystemet. Mer än sex av tio invånare i Sverige bor i kommuner med bostadsbrist. Kommunpolitiker som vill bygga bostäder och bygga ut sin kommun behöver rimliga förutsättningar, inte ekonomisk bestraffning. Utjämningsystemet borde vara tillväxtfrämjande, inte tillväxthämmande. Vi borde lyssna mer på vad kommunföreträdarna själva anger.

Slutligen, fru talman, vill jag som ledamot i bostadsutskottet också tacka statsrådet Lövdén i egenskap av både kommun- och bostadsminister för alla de debatter vi har haft här i kammaren och på andra ställen. Jag vill lyckönska honom i uppdraget som landshövding i Halland.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Ändringar i
det kommunala
utjämningsystemet*

*God ekonomisk
hushållning
i kommuner
och landsting*

11 § God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU8

God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting (prop. 2003/04:105).

Anf. 75 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlas proposition 2003/04:105, *God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting*. I den föreslås ändringar i kommunallagen från 1991 och lagen om kommunal redovisning. Förslagen innebär att kommuner och landsting i sin budget ska ta fram särskilda mål och riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Det föreslås också att förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts.

Regeringen föreslår också att revisorerna ska bedöma om resultaten i delårsrapporten och årsbokslutet är förenliga med de mål fullmäktige beslutat om i budgeten och planen för ekonomin under perioden samt att delårsrapporten ska behandlas av fullmäktige.

Vissa ändringar av det nuvarande balanskravet föreslås. Kommuner och landsting ges möjlighet att fastställa en budget som inte är i balans om det föreligger synnerliga skäl. Fullmäktige föreslås få möjlighet att besluta att inte reglera ett negativt resultat om det uppkommit till följd av orealiserade förluster i värdepapper.

Den frist på två år som i dag gäller för kommuner och landsting för att återställa det egna kapitalet efter ett redovisat negativt resultat föreslås bli förlängd med ytterligare ett år. Regeringen föreslår också krav på en åtgärdsplan för hur det egna kapitalet ska återställas.

Utskottet behandlar också 13 motionsyrkanden som har väckts med anledning av propositionen samt 2 motionsyrkanden väckta med anledning av regeringens skrivelse *Utvecklingen inom den kommunala sektorn*.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motionsyrkanden. I betänkandet finns 8 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Anf. 76 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! Det gäller att ha ordning på ekonomin. Det gäller för stat, landsting och kommuner. En viktig del i kommunernas vilja att leva upp till medborgarnas förväntningar är också vilka krav och vilka regler som gäller för dem.

En viktig del i detta är balanskravet. Enligt vår uppfattning ska balanskravet utgöra ett skydd för kommunmedborgarna mot sådan hantering av kommunens ekonomi som riskerar medföra att det egna kapitalet successivt urholkas.

Det är viktigt att det inte blir någon papperstiger.

Nu kommer dock erfarenheter av att man har försökt använda sig av balanskravet. Man konstaterar att det finns vissa situationer och händelser då det finns skäl att tillåta att man under en period inte iakttar balanskravet.

Vi konstaterar nu att regeringen för fram en möjlighet att åberopa synnerliga skäl vid beslut att inte reglera ett negativt redovisat resultat. Regeringen säger att det ska vara en följd av ett beslut i kommunfullmäktige.

Vi tycker inte att det räcker, även om vi kan förstå att sådana här situationer kan uppstå. Vi anser därför att ett åberopande av synnerliga skäl ska kringgärdas av en obligatorisk prövning av kommunernas revisorer. Därför bör kommunallagen ändras på ett sätt som innebär att ett beslut i kommunfullmäktige att åberopa synnerliga skäl för att inte följa balanskravet samfällt ska ha tillstyrkts av kommunernas revisorer. Då har vi en prövningsinstans.

Regeringen föreslår att en budget inte ska behöva vara i balans om synnerliga skäl föreligger. Vi anser, precis som jag tidigare har redovisat, att också detta ska vara föremål för revisorernas prövning.

Ytterligare en del i hanteringen av det här ärendet är, för vår del, om man ska ha möjlighet att pröva beslutet i kommunen med anledning av att man inte uppfyller balanskravet, med anledning av att man inte i rimlig tid gör de justeringar som är nödvändiga. Vi tycker att det är rimligt att medborgarna ges en sådan möjlighet under förutsättning att man inte har iakttagit den prövning som revisorerna ska göra enligt det förslag som vi redovisar.

I förslaget i propositionen saknar vi en genomgripande analys av hur den offentliga ekonomin och den kommunala ekonomin ska utvecklas. Vi förordar därför en utredning av flera aspekter avseende stabila planförutsättningar som redovisats i moment 5.

Åtgärder som kan bidra till en jämnare utveckling av till exempel kommunsektorns intäkter behöver analyseras. Vi har inte redovisat mer än att vi begär att ett sådant arbete inleds.

En erfarenhet, som jag tror att många har gjort, är att många kommuner ägnar alltmer tid och betydelse åt vad vi kallar kommunal skatteplanering. Det finns en ganska bred uppfinningsrikedom inom kommunsektorn på detta område. Man skapar koncerner. Man sysslar med förlagslån. På olika sätt bidrar man till exempel till anläggandet av konferensanläggningar i kommunal regi via obskyra fastighetsbolag – det är min beteckning.

Det systemet finns det all anledning att ifrågasätta. Vi efterlyser förslag från regeringen om hur kommunal skatteplanering ska kunna förhindras. Det är faktiskt inte kommunernas uppgift att ägna sig åt den typen av verksamhet, särskilt inte när det har som syfte att kringgå regelverk som Sveriges riksdag har antagit.

Med det yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 77 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Folkpartiets reservation nr 3 i betänkandet. Givetvis står vi bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till denna.

Jag uppehöll mig i den förra debatten lite vid Fänrik Ståls sägner. Man kan konstatera att mycket i det här betänkandet är bra – det måste rätt och erkänt bli.

Det ger kommunerna en större möjlighet att föra en politik som gör att man får en sund ekonomisk hushållning. Det ger genom förändring av balanskravet kommuner möjlighet att i situationer, där det är nödvändigt, agera på ett mer flexibelt sätt.

Vi har från Folkpartiets sida tidigare tagit upp att ett alltför strikt tolkande av balanskravet i vissa situationer kan vara negativt för kommunen och för att man på längre sikt ska kunna föra en sund ekonomisk hushållning.

Om man, som vi nu gör, öppnar upp för att kommuner får längre tid på sig att rätta till ett underskott, innebär det också att vi lägger ett betydligt större ansvar på kommunerna.

Det är viktigt att framhålla att Folkpartiet inte är några kommunkrappare. Vi bryr oss inte om kommuner. Vi bryr oss inte om landsting. Det viktiga för oss är de som är medborgare i kommunerna och i landstingen. Det är deras väl och ve det handlar om.

Det är viktigt att man ser till att kommuner, där man har ett konstaterat underskott, snabbt vidtar effektiva åtgärder för att rätta till det, annars drabbar det den enskilde kommunmedborgaren, annars är det de enskilda i kommunerna som får ta smällen.

Vi vet vilka det är som alltid blir värst utsatta i besparingstider – i kommuner, landsting och i den verksamhet som staten ansvarar för. Det är nästan undantagslöst de sämst ställda.

Varför är det så? Oftast därför att det är där man har möjlighet att göra besparingar som märks. För den enskilde kommuninvånaren blir det därför viktigt att det finns en press på kommunerna att snabbt rätta till underskott som är fastställda och konstaterade, annars får det konsekvenser för de människor som bäst behöver en väl fungerande kommunal ekonomi.

Mot den bakgrunden föreslår vi från Folkpartiet att regeringen ska ta fram förslag till sanktionsmöjligheter mot kommuner som inte tillräckligt

snabbt rättar till ett sådant här underskott. Det är viktigt för alla kommunmedborgare. Det är viktigt för alla som är medborgare i ett landsting. Framför allt är det viktigt för dem som bäst behöver den service och vård som kommuner och landsting kan ge.

Anf. 78 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 4.

Kristdemokraterna stöder regeringens förslag om de utökade kraven på kommuners och landstings redovisning. Vi tillstyrker också att det varje år ska upprättas minst en delårsrapport som ska behandlas av fullmäktige. De utökade kraven på revision av kommuners och landstings delårsrapport och årsbokslut är också något vi tycker är bra i det här förslaget. Kristdemokraterna är eniga med utskottet om att detta bör stärka revisionens ställning och göra att vi får en förbättrad uppföljning av verksamheten under pågående år.

Som gammal kommunpolitiker gläder jag mig åt att det gamla kravet på att inom två år reglera ett negativt resultat och återställa det redovisade egna kapitalet nu ska förlängas till tre år. Det är rimligt. Det visar på att regeringen nu har lyssnat på att kommun- och landstingspolitikerna har praktiska problem att klara detta på två år.

När det gäller balanskravet anser vi kristdemokrater att laglighetsprövningen inte bör avskaffas, och vi tycker inte att några nya begränsningar ska införas. Detta är för att skydda kommunmedborgarnas intressen. Hotet att få ett tveksamt underskottsbeslut lagprövat i länsrätten eller ett beslut att inte reglera ett underskott lagprövat bör ge den positiva effekten att man verkligen anstränger sig för att nå en god ekonomisk hushållning i kommuner och landsting. Förvaltningsdomstolens makt inskränker sig till att upphäva fattade beslut. Den innefattar inte att ändra besluten. Det gör att den politiska makten ändå stannar kvar hos kommuner och landsting.

När det gäller mer stabila planeringsförutsättningar för kommuner och landsting instämmer vi i att det finns behov av detta. Här finns stora brister i dag. Men de här kraven bör främst riktas mot regeringen. Det är regeringen som skapar det mesta av osäkerheten i den kommunala planeringen. Vi nämner ett exempel i reservation 5. Det handlar om vad som hände senast, då regeringen i årets vårproposition helt plötsligt drog in 2,6 miljarder från kommunsektorn under pågående verksamhetsår. Med en sådan regering som beslutar så borde man kanske lämplighetspröva dess kompetens.

Det senaste beslutet om arbetsgivarnas ökade ansvar för sjukskrivningskostnaderna som redan träder i kraft om några månader är heller ingenting som kommuner och landsting har med i sina budgetar för 2005 och framöver. Visserligen får vi extra bidrag till kommuner och landsting, men riktigt hur det här slår har knappast kunnat beräknas i kommuners och landstings budgetar för 2005. Med en sådan regering är det inte lätt att vara kommun- och landstingspolitiker. Vårt förslag är att en utredning bör tillsättas för att se över hur man i framtiden skapar stabila planeringsförutsättningar.

Till sist gäller det finansieringsprincipen. Som gammal kommunpolitiker har jag åtskilliga gånger upplevt, över alla partigränser, att staten lägger på kommunen nya kostnader utan att fullt ut finansiera dem. Det

bryter mot en av riksdagens antagna finansieringsprinciper och gör det svårt att vara kommun- och landstingspolitiker. Många avsteg har gjorts från finansieringsprincipen sedan den beslutades 1993. Kommuner och landsting måste tillförsäkras kontroll över sin egen verksamhet. Därför kan vikten av att regeringen tar finansieringsprincipen på allvar framöver inte nog betonas. Det tar vi upp i vår reservation nr 7. Om vi ska kunna kräva en god ekonomisk hushållning i våra kommuner och landsting är det ett måste.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*God ekonomisk
hushållning
i kommuner
och landsting*

Anf. 79 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Hur samhället klarar sitt välfärds mål är en fråga om helhetssyn. Samhällets olika nivåer är kommuniserande kärn i den ekonomiska utvecklingen. Det gäller att finna vägarna som leder fram till en samlad tillväxt.

En grundförutsättning för att nå det målet är att ha en ekonomi som är i balans. De senaste årens utveckling inom kommunsektorn visar, trots skattehöjningar som är de största på decennier, att kommuner och landsting inte klarar målet.

Fru talman! Alltför många kommuner klarar inte balanskravet. Alltför många kommuner har eftersatt underhåll inom områden som fastigheter, gator, vägar och så vidare för att kunna upprätthålla någon form av välfärd. Alltför många kommuner ser med förundran hur fråga efter fråga övervältras till kommunerna utan full kostnadstäckning.

Baksidan av det här är frustrerade kommunpolitiker som ska upprätthålla någon form av demokratitanke som ändå ska finnas. Långt borta är kopplingen mellan resurser, ansvar och befogenheter. Det är någon annan som styr i realiteten. Underskottet av demokrati är alltså betydande. Det är inte bra.

Kommuner och landsting ska ha god ekonomisk hushållning. Det kräver klara och tydliga spelregler. Det saknas i dag. Centerpartiet vill ge kommuner och landsting rätten att styra över sina verksamheter. Vi vill ge dem rätten att själva finna lösningarna för att utveckla sin by. Vi vill också ge dem rätten att rakryggat kunna möta den kritik och det jubel från befolkningen som finns på ett berättigat sätt. Kort sagt ser vi det kommunala självbestämmandet som en förutsättning för att uppnå kravet om en god ekonomisk hushållning.

Det innebär att det i Centerpartiets värld inte finns utrymme för specialdestinerade statsbidrag eller stopplagar för försäljning av vare sig allmännyttan eller alternativa driftsformer inom vården. I vår värld har vi förtroende för våra förtroendevalda på det lokala och kommunala planet. De är valda på samma sätt som vi som finns i den här salen.

Det här kräver att staten står upp för den överenskommelse som gjorts om den så kallade finansieringsprincipen. De beslut som regering och riksdag tar måste alltså också finansieras fullt ut. Så är det inte i dag. Det är lätt att ta de positiva besluten och ta hem applåderna. Det är något svårare om man också ska finansiera besluten. Men så är faktiskt den överenskommelse som finns mellan förbunden och regering och riksdag. Som i alla andra sammanhang ska avtal hållas.

Eftersom det här inte fungerar i dag är det befogat att parterna, regeringen och förbunden, gemensamt arbetar fram ett regelverk som fungerar i praktiken. Ett exempel på att det regelverk som finns i dag inte fun-

gerar är synen på de kommunala bolagen. Många kommuner väljer i dag att bedriva traditionell kommunal verksamhet i annan associationsform än i förvaltning, och den räknas därmed inte med i bedömningen av kommunernas ekonomiska balans. Det är den praxis som i dag finns i kommunerna. Så fungerar det faktiskt i kommunerna.

Utskottet hävdar å sin sida att det här ska vägas in i balanskravet. Det visar att verklighetsbilden fungerar mellan de olika nivåerna. Jag tar för givet att den bedömning som redovisas i handlingarna är den rätta, men det innebär att en överläggning bör göras med förbunden för att uppfylla det regelverk som uppenbarligen finns redan i dag.

Tiden för kravet om en ekonomi i balans är i dag för kort. Från Centerpartiet biträder vi förslaget om en förlängning av tiden med ett år. Vi bedömer också utskottets redovisning av begreppet synnerliga skäl som rimlig samt att möjligheterna med resultatregleringsreserver och det krav som vi har ställt är tillgodosett.

Fru talman! Avslutningsvis kan jag konstatera att kravet på en god ekonomisk hushållning bör omfatta all offentlig verksamhet. Det gäller såväl kommuner och landsting som staten. Det är extra viktigt att staten föregår som det goda exemplet. Balanskravet bör alltså införas även för statens finanser.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 5 men står givetvis bakom de övriga reservationerna.

Anf. 80 TOMMY TERNEMAR (s):

Fru talman! Som det har sagts tidigare föreslås i betänkandet *God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting* förändringar i kommunallagen och i kommunal redovisning.

Betänkandet har givetvis sitt ursprung i den försämrade samhällsekonomin under början av 1990-talet. Denna period var mycket kännbar för kommuner och landsting och ställde stora krav på besparingar och förändringar i den kommunala verksamheten och landstingsverksamheten. Vissa kommuner hade svårigheter att anpassa sina verksamheter till de ekonomiska förutsättningarna. Detta ledde bland annat till att kravet på en ekonomi i balans aktualiserades.

Kommuner och landsting ska nu i sin plan för verksamheten, som det också har sagts här tidigare, ange mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. I planen för ekonomin ska anges de finansiella målen. Utvärdering av hur målen uppnåtts ska redovisas i årsredovisningen.

Delårsrapporten ska behandlas av fullmäktige. Delårsrapporten blir då ett viktigt uppföljningsdokument. Genom att fullmäktige behandlar delårsrapporten förbättras möjligheterna till en bedömning av det ekonomiska läget. Med en behandling i fullmäktige markeras också delårsrapportens politiska betydelse för den ekonomiska förvaltningen. Utöver detta ska revisorerna bedöma resultatet och om delårsrapporten och årsbokslutet är förenliga med de uppsatta målen.

Fru talman! Betänkandet innehåller också förändringar av balanskravet. Det innebär att undantag från kravet att upprätta en budget där intäkterna överstiger kostnaderna får göras bara om det finns så kallade synnerliga skäl.

Den frist om två år som i dag gäller för att reglera ett negativt resultat och återställa det redovisade egna kapitalet enligt balansräkningen förlängs med ett år och blir nu alltså sammanlagt tre år. Men det är viktigt att säga att om detta sker ska fullmäktige anta en klar och tydlig åtgärdsplan för hur det egna kapitalet ska återställas.

Utredningen, som bland annat är en del av underlaget för betänkandet, har föreslagit att beslut att underbalansera budgeten och att inte reglera ett negativt resultat ska kunna laglighetsprövas. Men i propositionen *Den kommunala redovisningen* anfördes att bestämmelsen om synnerliga skäl inte var lämpad att ligga till grund för en domstolsprövning.

Vi delar den uppfattningen. Vår uppfattning är alltså att detta ska avgöras inom ramen för det politiska systemet. Därigenom utkrävs i första hand ett politiskt ansvar för de fall där obalanser inte hanteras på ett sätt som lagen föreskriver.

Med detta, fru talman, yrkar jag avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets förslag i betänkande FiU8.

Anf. 81 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Propositionen *God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting* är en proposition som har tillkommit i samarbete mellan s, v och mp. Förslagen i propositionen innebär att det kommunala självstyret stärks. Vi ser framför allt förslaget om att balanskravet inte ska laglighetsprövas som den största förstärkningen av det kommunala självstyret.

Det innebär att en kommuns eller ett landstings budgetbeslut eller beslut om att reglera ett negativt resultat ska avgöras av kommun- respektive landstingsfullmäktige. Det är av denna instans som väljarna kan utkräva ett ansvar från de valda politikerna om de inte sköter sig. Till skillnad från Folkpartiet har vi myndigförklarat kommunal- och landstingspolitikerna.

Vi tycker också att det är viktigt med förändringar i det nuvarande balanskravet. Den frist som i dag gäller för kommuner och landsting för att återställa det egna kapitalet efter ett redovisat negativt resultat förlängs med ytterligare ett år, från två till tre år. Detta ska inte ses som ett förbehåll att inte åtgärda negativa resultat. För att motverka sådana tendenser måste fullmäktige anta en åtgärdsplan för hur det negativa resultatet ska regleras. Fördelen med att ha längre tid på sig att åtgärda ett negativt resultat är att man ges bättre förutsättningar till mer genomtänkta beslut.

Många kommuner och landsting har de senaste åren genomfört omstruktureringsåtgärder. De omstruktureringar eller nedskärningar som har varit föremål för en bred beredning brukar också vara de mest hållbara på lång sikt. Kommuner och landsting är demokratiskt ledda verksamheter. För att få genomtänkta och seriösa beslut behöver man få tid för en bra beredning. Med bra beredning menar jag att kunna utarbeta realistiska och relevanta beslutsunderlag, att ha tid för en bra demokratisk dialog med berörda brukare och personal och en bra dialog med väljarna.

Propositionen innehåller också förslag om att kommuner och landsting i sina planer för verksamheten ska ange mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. I planen för ekonomin ska anges de finansiella mål som har betydelse för god ekonomisk hushåll-

ning. En utvärdering ska lämnas i årsredovisningen. Däremot innehåller inte förslagen en närmare reglering av omfattningen eller innehållet i sådana mål och riktlinjer. Det måste den enskilda kommunen respektive det enskilda landstinget göra med utgångspunkt från de egna förhållandena, där också hänsyn ska tas till de nationella mål som riksdagen har beslutat om.

Som också tidigare talare har redogjort för föreskriver förslaget att minst en delårsrapport ska upprättas och behandlas av fullmäktige. Revisörernas roll i detta arbete förstärks genom att de ska bedöma om resultatet överensstämmer med de fastställda målen och riktlinjerna. Detta ska föreläggas fullmäktige.

Fru talman! Stabila planeringsförutsättningar är förknippade med utvecklingen i den kommunala ekonomin och om den bedöms vara förenlig med samhällsekonomisk balans. Bland annat handlar det om att beslut om statsbidrag till kommuner ska fattas i så god tid att kommunsektorn kan beakta dem i sin planering. Ekonomisk balans i den kommunala sektorn är samtidigt en viktig del av den samlade ekonomiska politiken.

Anf. 82 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att det är bra om man kan myndighetsförklara kommunpolitiker, och det anser vi från Folkpartiets sida normalt sett att man kan. Men det finns exempel på kommuner och landsting, och det kommer det att göra även i framtiden, där man inte tillräckligt snabbt, inte tillräckligt ansvarsfullt och inte tillräckligt kraftfullt agerar mot uppkomna underskott. Det är alltid frestande att vänta lite till med att göra något åt en situation som blir farlig, därför att det är obehagligt.

Vilka är det som tar konsekvensen av detta? Vilka personer är det som drabbas om en kommun eller ett landsting under lång tid missköter sin budget? Det är, som jag sade i mitt anförande, de som är de sämst ställda.

Vi har under 90-talet i staten, i kommunerna och i landstingen sett hur besparingarna slog och vilka de i första hand slog mot. Det är viktigt för de människor som framför allt behöver samhällets stöd att veta att ekonomierna sköts på ett tryggt och ansvarsfullt sätt. De politiker i kommuner och landsting som har ansvar för att se till att man har en ekonomi i balans och en väl fungerande ekonomi måste veta att det finns möjligheter till sanktioner mot dem om de inte tar sitt uppdrag på allvar.

Anf. 83 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! De politiker som missköter sig blir inte återvalda. Vi har ju ett tydligt exempel i Stockholms läns landsting. Vad jag förstår var Folkpartiet med där. Jag tycker att den sanktionsmöjligheten är den viktigaste och bästa demokratiska åtgärden i de här sammanhangen.

Jag tror att de flesta kommun- och landstingspolitiker är besjälade av att ha en ekonomi i balans, att ha en god ekonomisk hushållning. Nu vet vi ju att förutom exemplet med Stockholms läns landsting har kommunsektorn varit föremål för att få minskade resurser på grund av den ekonomiska kris som vi hade i mitten av 90-talet. Det har också funnits andra strukturella förändringar, till exempel med befolkningsminskning och så vidare, som har inneburit att det inte har varit så lätt alla gånger.

Jag tror inte att detta att lägga en ytterligare börda på deras axlar genom en sanktionsavgift hade kunnat göra det bättre.

På något sätt känns det dessutom som att det som Lars-Erik Lövdén var inne på, att kommuner med bra ekonomi har bra politiker och kommuner med dålig ekonomi har dåliga politiker, är ett feltänk. Folkpartiet föreslår att sanktioner skulle vara en bestraffning för dessa dåliga politiker. Man måste sätta in saker och ting i ett sammanhang. Därför är inte ert förslag bra.

Anf. 84 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Det här är ju en fråga om perspektiv. Vilka är man mest intresserad av att värna – är det politikerna eller är det medborgarna?

Anf. 85 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Frågan är alltså vilka man värnar, politikerna eller medborgarna. Men det är ju medborgarna som väljer de politiska företrädarna. Det finns ju en koppling. Jag förstår inte att man ska beskriva det demokratiska systemet så kränkande. Att vi har en demokratiskt vald ledning i olika kommuner och landsting avspeglar ju det valresultat som väljarna har bestämt i respektive kommun och landsting.

Jag värnar demokratin, och jag värnar också att väljarna har rätt att förkasta eller anta politiska partier. Jag tycker att det är en onödigt motståndning som Folkpartiet med detta förslag och sättet att argumentera för det uppställer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*God ekonomisk
hushållning
i kommuner
och landsting*

*Utvärdering av statens
upplåning och skuld-
förvaltning 1999–2003*

12 § Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1999–2003

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU12

Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1999–2003 (skr. 2003/04:104).

Anf. 86 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Varje vår sedan våren 2000 lämnar regeringen en skrivelse till riksdagen om hur statsskulden har förvaltats den senaste femårsperioden. Tyngdpunkten i redovisningen ligger på det senaste året.

Statsskulden förvaltas efter riktlinjer som regeringen fastställer på hösten, i november, inför varje budgetår. Målet för statsskultsförvaltningen är att de långsiktiga kostnaderna för statsskulden ska minimeras samtidigt som riskerna beaktas. Förvaltningen ska ske inom ramen för de krav som penningpolitiken ställer. Målet är långsiktigt, och regeringen har därför funnit det lämpligt att tillämpa femåriga rullande utvärderingsperioder. Årets utvärdering omfattar därför perioden 1999–2003.

Tyngdpunkten i utvärderingen av regeringens riktlinjebeslut ligger på sammansättningen av statsskulden och löptidsförkortningen av skulden

Prot. 2004/05:21
27 oktober

som gjordes under 2000. Regeringens beslut att långsiktigt minska valutaskuldens andel av statsskulden och öka andelen inhemsk upplåning bedöms som väl motiverat av både kostnadsskäl och riskmässiga skäl.

Utskottet har utifrån vad som redovisas i skrivelsen inte några invändningar mot regeringens beslut om riktlinjer för statsskuldsförvaltningen. Som utskottet framhållit vid ett flertal tillfällen borde dock underlaget för utvärderingen av regeringens egna beslut kunna utvecklas vidare.

Regeringen bedömer att målen för verksamheterna inom den nominella skulden och marknadsvården har uppfyllts. Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen. Utskottet vill dock i likhet med tidigare år framhålla vikten av att utvärderingsmetoderna utvecklas.

En motion om att avskaffa Riksgäldsspar avstyrks av utskottet. Till betänkandet har fogats en reservation.

Anf. 87 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Riksgäldskontoret har ett viktigt ansvar för statens upplåning och förvaltandet av statsskulden, en statsskuld som nu ökar kraftigt trots att vi befinner oss på toppen av en högkonjunktur.

Statlig verksamhet, oavsett om den bedrivs i aktiebolagsform eller i myndighetsform, bör inte konkurrera med privat näringsverksamhet eftersom statlig verksamhet har den fördelen att den ytterst garanteras av staten och skattebetalarna. Därmed blir konkurrensen snedvriden. Vi moderater anser att det är olämpligt att en statlig myndighet som Riksgäldskontoret agerar som ett kreditinstitut bland flera andra på en redan konkurrensutsatt marknad där staten också ansvarar för både reglering och tillsyn.

Att med hjälp av Riksgäldsspar bedriva inlåning från hushållen ligger utanför Riksgäldskontorets huvuduppgifter och fyller ingen nämnvärd funktion när det gäller statsupplåning och skuldförvaltning. Upplåningen via Riksgäldsspar finansierar endast 1,5 % av den totala statsskulden och saknar i det sammanhanget egentlig betydelse. Det förtar dock inte det olämpliga i att Riksgäldskontoret ägnar sig åt verksamhet som konkurrerar med banker och andra inlåningsinstitut eftersom man därmed snedvrider konkurrensen på marknaden.

Vi anser således att Riksgäldsspar bör avvecklas. Därmed ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Anf. 88 BO BERNHARDSSON (s):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen och därmed på motionen Fi32. Det är ju en motion och en reservation med ett åtminstone för utskottet välkänt innehåll. Vi har behandlat detta förr.

Ärendet handlar som vi hörde i presentationen dels om regeringens riktlinjer för skuldförvaltningen, dels om myndighetens, det vill säga Riksgäldskontorets, sätt att hantera riktlinjerna och statsskulden. Målet är, som också har sagts, att långsiktigt minimera kostnaderna, hålla nere kostnaderna, för statsskuldens förvaltning och för statsskulden.

Utskottet har sammanfattningsvis inga invändningar mot riktlinjerna och heller inte någon kritik vad gäller Riksgäldskontorets operativa beslut eller med anledning av de resultat som har uppnåtts. Däremot har utskottet i likhet med andra år när vi har behandlat det här ärendet ett par andra synpunkter som rör utvärderingen av verksamheten. Det gäller både utvärderingen av regeringens egna beslut om riktlinjer och, i för-

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Utvärdering av statens
upplåning och skuld-
förvaltning 1999–2003*

längningen, hur statsskulden de facto sätts samman, hur risker hanteras över tiden och i vilken grad de långsiktiga målen uppfylls.

Utskottet vill alltså, så att det blir sagt, än en gång understryka att det vore angeläget att utveckla utvärderingsarbetet till exempel med hjälp av utomstående expertis.

Vi har också tidigare i år berört en annan fråga, nämligen utformningen av skrivelsen. Vi har då efterlyst, med viss framgång faktiskt, en mer pedagogisk och lite mindre teknisk – om det går – framställning. Vi inser i utskottet att det här till sin natur är ett tekniskt ganska komplicerat område. Men desto mer angeläget är det att försöka göra det tillgängligare och att lägga manken till för att göra det tillgängligare för en bredare publik. Ska man vara lite högtidlig så handlar ju detta faktiskt ytterst om demokratiska värden. Det är viktigt att så långt som möjligt göra även sådana här komplicerade massor tillgängliga för en bredare publik. Och att någonting är tekniskt behöver inte innebära att det är kryptiskt.

Det har blivit bättre efter våra påpekanden, vilket jag redan har sagt, och vi är så att säga på god väg, men vi är inte riktigt framme än. Och jag tänkte försöka belägga min slutsats att vi ännu inte är framme genom att citera ur appendix, det vill säga ett tillägg till skrivelsen. I den kan man läsa följande som jag inte vill undanhålla vare sig kammaren eller folket:

”Eftersom nuvärdena av framtida kassaflöden beror på räntenivån är durationen beroende av räntenivån. Riksgäldskontorets målduration är uttryckt i Macauley-duration, vilket innebär att man använder obligationens yield-to-maturity för att beräkna de framtida kassaflödena.”

Jag håller det inte för otroligt att detta är alldeles sant, men det kan säkert uttryckas enklare.

Jag skulle därefter vilja säga något om motionen som berör den del av verksamheten som kallas Riksgäldsspar och som vi har diskuterat förr i kammaren.

Reservanterna vill att Riksgäldsspar ska avvecklas, och utskottets majoritet anser att det ska finnas kvar och i stället få en chans att utvecklas. Det är de traditionella positionerna.

Reservanternas motiv för att avveckla Riksgäldsspar är för det första att statens besparing är försumbar, för det andra att det är olämpligt att staten agerar som kreditinstitut på en konkurrenssatt och väl fungerande marknad och för det tredje att Riksgäldskontoret inte bör bedriva inlåning från hushållen.

För det första tror vi inte att det är särskilt klokt att betrakta besparingar som försumbara över huvud taget, utan man ska göra de besparingar man kan.

För det andra är det faktiskt historiskt sett en viktig uppgift för Riksgäldskontoret att bedriva inlåning från hushållen. Jag kan inte historien så noga, men jag skulle kunna tänka mig att nästan så länge som det har funnits en modern stat har man haft obligationer riktade även till privatpersoner. Det är alltså ingenting nytt. Det är inte heller större nu än det har varit tidigare. Räntesparmarknaden är i dag 786 miljarder totalt. Den har ökat lite grann sedan förra gången vi diskuterade det. Och den del som hänför sig till Riksgäldskontorets upplåning är i dag 59 miljarder av totalt 786 miljarder. Men i slutet av 80-talet var upplåningen uppe i 150 miljarder från hushållen. Det är alltså varken något maximum som vi nu

ser eller någon ny verksamhet. Jag tror att den har pågått i stort sett så länge som det har funnits en modern stat.

För det tredje skulle det vara fel att staten över huvud taget finns på den här marknaden. Och argumentet den här gången för att staten inte ska vara med är att det är fel att staten är med på en konkurrensutsatt marknad som fungerar.

Det är litet *jeopardy* över detta. Svaret är alltid givet på vår fråga. Jag skulle därför kunna tänka mig att man i stället hade en situation där det var en icke fungerande konkurrensutsatt marknad där man kom fram till samma sak, nämligen att staten inte ska vara där.

Vi ser lite annorlunda på det. Vad är det för fel att det blir lite mer konkurrens på en redan konkurrensutsatt marknad? Bankerna får på det här sättet en viss konkurrens när det gäller inlåning från hushållen och också från Riksgäldskontoret. Vad är det för fel på det? Är det ett stort samhällsproblem att bankerna i dag är utsatta för för hård konkurrens? Jag tror inte det.

Detta har vi diskuterat förr, och det är ganska kända argument. Jag anser alltså att Riksgäldsspar bör finnas kvar och fortsätta att utvecklas. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 89 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Efter ett beslut 1999 om hur statsskulden ska hanteras kommer denna skrivelse varje år. Då var inriktningen att statsskulden skulle minskas kraftigt, och så skedde också under de närmaste åren. Det amorterades 320 miljarder kronor under den förra mandatperioden. Visserligen var 316 av dem omstuvningar av statens ägande – inleveranser från Riksbanken, AP-fonder, företagsförsäljningar och så vidare – men det var i alla fall en tydlig inriktning på att minska statsskulden. Det var också i det ljuset som beslutet om hanteringen av statsskulden togs.

Vi har från Folkpartiets sida ingen invändning vare sig mot skrivelsen eller mot Riksgäldskontorets hantering av hur man har skött detta uppdrag. Däremot tycker vi att det kan vara läge att ta upp en mer grundläggande diskussion om statsskulden och också tillgängligheten för medborgare.

Som vi hörde var det från hela utskottets sida en viktig poäng att man ska kunna göra dessa frågor mer tillgängliga för allmänheten. En grundfråga är då om det över huvud taget finns någon upplåning, och om den material kan vara tillgänglig och begriplig eller inte.

I valet 2002 hävdades det med emfas från finansminister Ringholm och hela socialdemokratin att det inte fanns något underskott i statsbudgeten utan att det tvärtom fanns ett överskott som på olika sätt skulle fördelas genom utgiftsökningar och skattesänkningar. Och i den kören stämde Vänsterpartiet med Schyman i spetsen in och hävdade att överskottet minsann var ännu större och skulle förbrukas.

I dag fick vi ett pressmeddelande från just Riksgäldskontoret med rubriken Fortsatta underskott i statsbudgeten. Vi har ett underskott och därmed ett lånebehov för 2004 på 57 miljarder kronor. För 2005 beräknas det minska mer än enbart beroende på omläggningar i räntebetalningarna. Vi lånar i genomsnitt nu 156 miljarder kronor per dag.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Utvärdering av statens
upplåning och skuld-
förvaltning 1999–2003*

Då är det ett problem, exempelvis i relationen med nyss nämnda allmänhet, att man från regeringens och ett av stödpartiernas sida förnekar att denna upplåning över huvud taget existerar, inte med så svåra ord som Bo Bernhardsson läste upp förut, utan med väldigt enkla ord förnekar man gång på gång att upplåningen existerar.

Så sent som i fredags morse hade jag en debatt med blivande finansminister Pär Nuder i SVT:s Gomorron Sverige där han mot påståendet att vi lånar pengar sade följande:

”Om det vore så att det Karin säger stämde skulle vi ha skyhöga räntor, då skulle de internationella bedömarna säga att det här är inte ett land som är kreditvärdigt.”

Så sade Pär Nuder om dagens verklighet.

Detta är påståenden som liknar dem som vi ständigt hör. Jag hade en debatt med Siv Holmas partisekreterare om budgetöverenskommelsen. Hon förnekade ivrigt att det över huvud taget fanns något underskott. Tvärtom fanns det ett överskott. Och det enda problemet var att man inte kunde sätta sprätt på detta överskott på grund av utgiftstaken.

Jag skulle därför vilja ställa en fråga till Bo Bernhardsson apropå att man ska göra denna materia tillgängligare. Finns över huvud taget den här upplåningen? Är det ett underskott i statsbudgeten? Har Riksgäldskontoret rätt när man skriver att underskottet i statsbudgeten gör att vi har ett upplåningsbehov på 57 miljarder kronor nästa år? Jag kan fråga Siv Holma detsamma? Finns det ett underskott i statsbudgeten?

Anf. 90 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Vi kan väl börja med att försöka undanröja en diskussion som beror på en sorts missförstånd. Skälet till att vi har den här diskussionen är väl att det finns en upplåning, det vill säga att staten lånar upp – annars hade vi ju inte haft det här ärendet – och det pågår hela tiden.

Vad vi måste försöka ta ställning till är någonting annat, nämligen om statsfinanserna är i gott skick eller inte. Vad vi måste ta ställning till är också om de offentliga finanserna är svaga eller inte. Att det i dag finns en upplåning och att det i dag finns ett underskott i statsbudgeten är inte något som vi behöver föra en diskussion om.

Om man jämför Sveriges offentliga finanser och statens finanser och om man jämför tillväxttal och i princip vilken siffra som helst som Karin Pilsäter vill ha med i jämförelsen med vår närmaste omvärld, med euroområdet eller med andra utvecklade industriländer, finner man att Sverige har synnerligen goda statsfinanser och synnerligen goda offentliga finanser.

Det är därför – för att anknyta till diskussionen med Pär Nuder – som Sverige har en bra kreditvärdighet. Jag förmodar att det som Pär Nuder menade – jag lyssnade inte på den diskussionen – var att vi inte har något statsfinansiellt problem eller något problem när det gäller de offentliga finanserna som är av den karaktären att bedömare i omvärlden eller de som ska låna ut pengar har skäl att ge oss en låg kreditvärdighet. Det är naturligtvis detta som är det intressanta när vi diskuterar.

Vi har alltså mycket bra statsfinanser, och vi har en bra ekonomisk utveckling. Men vi har gått igenom en lågkonjunktur, och det är klart att det speglas i statsfinanserna.

Anf. 91 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det är mycket bra att vi nu åtminstone från utskottsrepresentanten här fått en bekräftelse. Bo Bernhardsson instämmer alltså i själva sakfrågan, i sakfaktumet: att det finns ett underskott i statsbudgeten.

Jag talar inte om BNP-utveckling relativt Tyskland eller så, utan jag talar om ett enkelt faktum och frågar om det finns ett underskott i statsbudgeten eller inte. Det är just detta enkla faktum som gång på gång i debatter utanför denna kammare och faktiskt rätt ofta även i denna kammare förnekas av företrädare för dem som ansvarar för statsfinanserna. Det som här sades är alltså mycket bra.

I alla de andra frågorna finns det debatter som vi kan diskutera. Men grundfrågan när det talas om statsskuld och statsfinanser är att man måste vara överens om att det som står i statsbudgeten är korrekta siffror. Sedan kan dessa prognosmässigt alltid ändras lite grann fram och tillbaka. Men gång på gång hör vi företrädare för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet komma med förnekanden.

Fru talman! Det här hade ändå varit ett ärende. Vi har ju en statsskuld som ska hanteras och förvaltas oavsett om den växer eller om den krymper. Frågan är om det finns en nyupplåning eller inte. Bo Bernhardsson får gärna använda sin nästa replik till att återigen bekräfta att det finns en nyupplåning och att den beror på att vi har ett underskott i statsbudgeten. Sedan kan vi ta en annan debatt som handlar om att det här inte alls eller bara till en liten del beror på lågkonjunkturen därför att vi har ju ett växande strukturellt budgetunderskott, men det är en annan sak.

Anf. 92 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! För att klara ut hur det egentligen är vill jag säga följande: Vi har ett överskott i de offentliga finanserna, och vi har ett underskott i statsbudgeten. Jag tycker att det ibland blir trist i den politiska debatten, och det är när man bedriver en polemik som inte gör medborgarna särskilt mycket klokare.

Vad vi har att reda ut är när det är ett problem att staten lånar upp. Att staten måste öka sin upplåning under vissa perioder, till exempel under en lågkonjunktur, eller för att stabilisera ekonomin är alldeles uppenbart. Så är det. Ingen kan hävda någonting annat.

När blir då detta ett problem? Jo, det blir ett problem framför allt, för att ta till ett enkelt mått, när statsskulden växer snabbare än tillväxten. Då är det ett problem – och ett växande problem.

Men jag kan lugna Karin Pilsäter. Vi har nämligen så bra ordning på ekonomin i det här landet att tillväxten i Sverige växer betydligt snabbare än statsskulden, och så förväntas det bli också under de kommande åren – om inte olyckan är framme. Så är det.

Anf. 93 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! För att undvika en polemik som inte gör medborgarna klokare är det bra att just utgå från verkligheten så som den ser ut, alltså att man inte från majoritetens sida – vilket Bo Bernhardsson nu inte gör – förnekar detta existerande underskott.

När blir det då ett problem? Ja, det blir ett problem när man har ett stort underskott på toppen av en högkonjunktur och går in i en lågkonjunktur med ett växande strukturellt underskott som sedan spåds på med ett konjunkturellt underskott. Dit är vi på väg. Det handlar inte om att ”olyckan är framme”, utan varje dag tas medvetna beslut som ökar det strukturella underskottet. Det är just för att vi inte ska hamna i en situation där statsskulden växer fortare än BNP som det gäller att slå till bromsarna nu.

Man måste ha en sjukdomsinsikt för att kunna göra något åt saker. Därför är det mycket bra att åtminstone Bo Bernhardsson nu är beredd att i diskussionen utgå från verkligheten så som den ser ut, inte så som den friseras när man försöker så att säga bläddra bort medborgarna genom att påstå att det inte finns något underskott.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

13 § Medlemskap för de baltiska staterna i Nordiska investeringsbanken

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2004/05:FiU15
Medlemskap för de baltiska staterna i Nordiska investeringsbanken
(prop. 2003/04:162).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

14 § Upphörande av vissa betalningsmedel

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2004/05:FiU16
Upphörande av vissa betalningsmedel (framst. 2003/04:RB4).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

15 § Stämpelskatt i samband med företagsinteckning

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU2
Stämpelskatt i samband med företagsinteckning (prop. 2003/04:165 och skr. 2003/04:107).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU6

Avdrag för s.k. sponsring (skr. 2003/04:175).

*Avdrag för**s.k. sponsring*

Anf. 94 PER-OLOF SVENSSON (s):

Fru talman! Våren 2002 föreslog skatteutskottet, och riksdagen beslutade så småningom, att regeringen skulle se över om det skilde mellan hur sponsring av idrott och sponsring av kultur betraktas i skatteavseende och om det eventuellt behövdes förändringar eller preciseringar av regelverket.

Regeringen har nu återkommit till riksdagen med sitt svar i form av en skrivelse som går ut på att regeringen anser att det inte är vare sig möjligt eller lämpligt att införa en reglering i syfte att precisera avdragsrätten för sponsring.

Skatteutskottets förslag överlämnas nu för debatt.

Anf. 95 STEFAN HAGFELDT (m):

Fru talman! Det här ärendet handlar, som sagt, om skatteavdrag för sponsring. Det har visat sig att om företag sponsrar idrott och sport får de normalt dra av för kostnaderna. Men om företagen väljer att sponsra kultur har det i verkligheten visat sig att avdragsrätten ofta uteblir helt eller delvis.

Jag kommer själv från Norrköping och har där med egna ögon fått se hur olika skatteavdragen för sponsring behandlas. Holmen Paper sponsrar IFK Norrköping och har inga problem med att få igenom sitt sponsringsavdrag. När de för en del år sedan också sponsrade Norrköpings Symfoniorkester blev det genast stora problem. Holmen Paper förstår naturligtvis inte varför samhället utan vidare godkänner sponsringsavdrag för fotboll men inte för högklassig kultur.

När man läser den här handlingen framgår det av innehållet att även utskottet anser att samma regler bör gälla för sponsring av fotboll och sponsring av kultur. Vad som skiljer är att majoriteten i utskottet anser att det räcker med de rekommendationer som Skatteverket förväntas utfärda för att avdragsrätten för sponsring även ska gälla kultur.

Problemet är bara att åren går och inget händer. Norrköpings Symfoniorkester liksom andra högklassiga kulturinstitutioner i landet missar värdefulla sponsringspengar därför att regeringen tror att frågan kommer att lösa sig av sig själv.

Fru talman! Åren går, men orättvisorna består. De som är insatta i problemen är naturligtvis upprörda över att kulturen inte får ta del av näringslivets marknadsföringspengar. Regeringen säger sig ha förståelse för att det kan upplevas som svårt att i olika situationer förutse om avdrag får göras och i så fall med vilket belopp. Regeringen nöjer sig dock med att uttrycka sin förhoppning att Skatteverket ska bringa klarhet genom rekommendationer som ska göra frågan om kultursponsring tydlig för näringslivet. Jag är inte övertygad om att Skatteverket kommer att lyckas med denna uppgift. Däremot är jag övertygad om att klara och tydliga regler på sponsringsområdet skulle ge ett ökat incitament för företag att i större utsträckning än vad som gäller i dag vara med och

finansiera sponsring av kultur. Med regeringens lösning blir reglerna fortsatt ottydliga och oförutsägbara. Det är därför önskvärt att regeringen formulerar ett förslag till lagregler som erkänner att värdet av sponsring av kultur är minst lika högt som sponsring av sport. Lagreglerna ska vara utformade så klart att de bidrar till att företag också vågar satsa på sponsring av kultur.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1, som jag också så småningom kommer att begära votering på.

Anf. 96 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! I måndags spelade Elfsborg hemma på Ryavallen i Borås. Tyvärr blev det inte vinst. Den som gjorde vinst däremot var ett stort känt postorderföretag, vars namn fanns på varje spelares bröst. Genom att sponsra Elfsborg så att klubben får pengar till sin verksamhet gör företaget sitt namn känt. Som motprestation låter klubben spelarna ha företagets namn på tröjor och annat. Både klubben och företaget tjänar på det.

Däremot när Borås stadsteater nästa vår spelar Markurells i Wadköping med Tomas Bolme och Eva-Britt Strandberg vore det märkligt om herr Markurell steg fram på scenen med samma kända postorderföretags varumärke på bröstet. Det är inte lika lätt att sponsra en teaterföreställning med det krav på motprestation som finns för att ett företag ska få möjlighet att göra skatteavdrag.

Fru talman! Motprestationen i fotbollsexemplet är bland annat att företaget får ha sitt namn på fotbollströjan. Det spelar ingen roll om en fotbollsspelare har hela fotbollströjan täckt med olika varumärken. Hur hans eller hennes tröja ser ut har inte med spelet att göra. I en teaterföreställning är klädseln en del av spelet, och därför kan inte skådespelarnas kläder täckas med bilder av olika varumärken.

I dag är förutsättningarna för företag inte desamma för kultursponsring som för sponsring av idrottsverksamhet. Reglerna är dessutom ottydliga, oklara och oförutsägbara. Därför begärde ett enigt skatteutskott år 2002 att regeringen skulle se över lagreglerna för sponsring. Efter två och ett halvt år återkommer regeringen med en skrivelse där man anför att det inte behövs någon förändrad lagstiftning utan att det räcker med att Skatteverket tar fram rekommendationer och riktlinjer. Det som förvånar mig är att Miljöpartiet i samband med att utskottet fattade beslutet lämnade ett särskilt yttrande om hur viktigt det var att lagtexten ändrades. Nu verkar det inte vara lika viktigt.

Fru talman! Vad menas då med sponsring? I skrivelsen hänvisar regeringen till hur regeringsrätten förklarar innebörden av sponsring. Det är när ett företag lämnar ekonomiskt stöd till en verksamhet av idrottslig, kulturell eller annars allmännyttig natur. Men för att bidraget ska vara avdragsgillt enligt inkomstskattelagen ska mottagaren ha utfört motprestationer och värdet av dessa svarat mot den lämnade ersättningen. Enligt skrivelsen kan bidrag vara avdragsgillt även om motprestationen inte är direkt. Om motprestationen har karaktär av personalkostnad, representationsgåva eller bidrag till forskning kan den vara avdragsgill. Även i de fall när det finns en så stark anknytning mellan sponsors och mottagarens verksamhet att sponsringen möjliggjort en ökning av mottagarens verksamhet kan avdragsrätten medges. Däremot räknas inte sponsorskostna-

der som enbart är ägnade att förbättra sponsorns goodwill som motprestation, trots att de ändå är kommersiellt motiverade.

Fru talman! Om ingen motprestation görs betraktas det som en gåva, och gåvor är inte avdragsgilla. Därför blir sponsring som görs inom kulturområdet många gånger inte avdragsgill eftersom inget företag får någon direkt motprestation tillbaka. Visserligen kan det i vissa fall finnas delar av sponsring som är avdragsgilla, medan andra inte är det. För det företag som ska sponsra under dessa förutsättningar blir de ekonomiska förutsättningarna oförutsägbara. Risken finns att kulturområdet på så sätt går miste om sin del av näringslivets marknadsföringspengar.

Fru talman! I den skrivelse som ligger till grund för det här betänkandet argumenterar regeringen för varför ingen lagstiftning behövs utan det räcker med att Skatteverket tar fram rekommendationer. Regeringens argumentation är synnerligen luddig i många avseenden. Bland annat säger man att utskottsmajoriteten håller med regeringen om att en särreglering i fråga om sponsring innebär risker för att avdragsförbudet får gåvor inte kan upprätthållas. Möjligheten för företag att sponsra även kultur ska inte behöva falla på regeringens skräck för att någon form av sponsring skulle kunna betraktas som gåva.

Fru talman! Folkpartiet anser att idrottsverksamhet och kultur måste ges likartade förutsättningar för sponsring. Klarhet och tydlighet i reglerna är viktigt. De måste också vara förutsägbara. Lagreglerna ska vara utformade så att de erkänner att värdet av imageskapande sponsring är minst lika högt som annan typ av reklam. Detta skulle bidra till att företag i ökad utsträckning kommer att vilja engagera sig i denna form av sponsring. Folkpartiet tycker inte att det räcker med att Skatteverket tar fram riktlinjer. Vi vill ha ändrade lagregler. Lagregler måste man följa; riktlinjer kan man kringgå.

Fru talman! Regeringen hänvisar i sin skrivelse till det förslag som Folkpartiet drivit i många år om att man ska ha möjlighet att få göra avdrag för gåvor till internationellt bistånd. Detta exempel på gåva har inget att göra med sponsring. Varför man tar in det som argumentation mot ett lagförslag om sponsring förstår jag inte. Men i konsekvensens namn har vi också i vår motion om sponsring tagit med det förslaget igen. Motsvarande förslag återfinns i vårt förslag till budget för år 2005.

Många människor lämnar i dag bidrag till olika internationella biståndsorganisationer. Detta är, fru talman, något som bör uppmuntras så att fler gör det. Det är viktigt att vi delar med oss av vårt välstånd.

Till sist yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 97 PER LANDGREN (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna har länge arbetat för att tydliggöra reglerna för sponsring. Att sponsra allmännyttig verksamhet ser vi som en möjlighet för företag att ta ett ökat samhällsansvar, och det är något som bör uppmuntras. Regleringen av sponsring bör därför vara generös och främja den här typen av ökat ansvarstagande, men så är det inte i dag. Socialdemokraterna har alltid varit mycket kritiska till företagens inblandning till allmännyttiga verksamheter. De ser enbart de risker i stället för de möjligheter som sponsringen innebär för till exempel kulturinstitutioner.

Prot. 2004/05:21

27 oktober

*Avdrag för
s.k. sponsring*

För två och ett halvt år sedan gjorde skatteutskottet på bland andra Kristdemokraternas initiativ, som vi hörde, ett tillkännagivande till regeringen om sponsring. I tillkännagivandet krävdes en översyn av skattelagstiftningen för att undanröja eventuella hinder för sponsring av allmännyttig verksamhet, till exempel idrott och kultur.

I mer än två år har regeringen alltså haft möjlighet att arbeta med den skrivelse som vi debatterar här i dag. Alla förslag om att ändra på gällande regler som under denna tid hamnat på regeringens bord har lämnats obehandlade med hänvisning till regeringens behandling av ärendet. När vi nu står här med resultatet inser vi att vi är tillbaka på ruta 1. I skrivelsen konstateras det nämligen att det "vare sig är möjligt eller lämpligt" att göra en förändring.

Regeringen väljer alltså att ignorera problemen och nonchalerar riksdagens tillkännagivande. I stället försvarar man sin grundläggande inställning, att enbart det offentliga ska ansvara för all allmännyttig verksamhet. Den privata sektorn ska så mycket som möjligt hållas borta från ideella verksamheter. Och, fru talman, jag undrar ju om ett skifte på ministerposten kan innebära en annan inställning.

Vad är då problemet med gällande regler? Huvudproblemet är otydlighet. Ett företag som sponsrar allmännyttig verksamhet får i dag göra skatteavdrag för detta. Avdragsrätten gäller dock enbart om företaget fått motprestationer från föreningen eller institutionen som motsvarar den summa som företaget har skänkt.

I Sverige görs en tydlig distinktion mellan direkta och indirekta motprestationer. Företaget måste enligt gällande lagstiftning få direkta motprestationer i form av till exempel reklamskyltar, inträdesbiljetter eller lokalutlåning motsvarande den summa som man har betalat. Indirekta vinster för företaget såsom att dess namn förknippas med institutionen eller föreningen – så kallat imageskapande eller goodwill – bedöms olika från fall till fall.

Sponsringsärenden har på det sättet blivit en bedömningsfråga för den lokala skattemyndigheten, vilket innebär att lagarna tillämpas olika, vilket i sin tur utgör ett hot mot rättssäkerheten. Detta drabbar särskilt sponsring av kultur eftersom det för till exempel idrotten oftast är lättare att ge direkta motprestationer till exempel i form av logotypen på tröjorna.

Föreningen Kultur och Näringsliv har gjort en jämförande studie om avdragsrätten för kultursponsring i ett antal europeiska länder. Man konstaterar att den största skillnaden mellan Sverige och flertalet andra europeiska länder är inställningen till så kallade direkta och indirekta motprestationer. I till exempel Danmark och Storbritannien görs ingen distinktion mellan dessa, vilket också förklarar möjligheterna till sponsring där.

I flera av länderna som undersöktes finns också en annan grundinställning. Lagändringar har i flera fall gjorts för att förenkla möjligheterna till sponsring. När tveksamma fall har uppstått har man oftast dömt i en positiv riktning för det sponsrande företaget. Sponsring ses som någonting positivt som bör uppmuntras – detta till skillnad från Sverige där man genom flera domar i stället har begränsat avdragsrätten för sponsring. Regeringen uttrycker en grundläggande skepsis mot att företag stöder allmännyttig verksamhet.

I de domar som begränsat möjligheterna till sponsring har det ofta handlat om indirekta motprestationer. I det uppmärksammade Pharmacia Upjohn-målet betraktades sponsringen som en gåva eftersom den inte enligt skattemyndigheten motsvarades av tillräckliga direkta motprestationer. Skatteavdraget avslogs således. Detsamma gäller Procordias sponsring av Operan där skatteavdraget avslogs till viss del eftersom det inte fanns tillräckliga motprestationer och inte heller en tillräckligt nära anknytning mellan företaget och institutionen. Men när det gällde Falcon fanns det en sådan anknytning. Detta är alldeles för godtyckligt.

Nu säger regeringen i skrivelsen att skattemyndigheten ska se över praxis när det gäller indirekta motprestationer. Förhoppningsvis kan det få en del positiva effekter, men det räcker inte. Problemet med den otydliga lagstiftningen om indirekta motprestationer är också att det blir skattemyndigheten och inte företaget som avgör vad som är kommersiellt motiverat, och det är en konstig ordning.

Slutligen anser Kristdemokraterna, till skillnad från regeringen, att sponsring kan bidra till en positiv utveckling för institutioner och föreningar. Risken för att de sponsrande företagen påverkar verksamheten, vilket majoriteten hävdar, anser vi vara mycket liten. Det finns åtgärder som kan vidtas för att förhindra att så blir fallet.

Naturligtvis måste den institution eller den förening som tar emot sponsring vara medveten om de risker som finns. Etiska riktlinjer för hur sponsring ska genomföras bör utformas mellan parterna. Men sådana regler ska inte ses som ett hinder för sponsring. Det behövs en positiv grundinställning.

I dag finns en vilja hos många företag att stödja allmännyttig verksamhet, och det är en vilja som vi bör ta till vara. Men då måste reglerna för sponsring av framför allt kulturverksamheter bli tydligare och mer generösa.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 98 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Idrotten och kulturlivet är viktiga och betyder mycket för Sverige. Det kräver resurser. Utöver ideella och statliga insatser, publikintäkter med mera kan sponsring från näringslivet spela en stor roll.

Inkomstskattelagens regler gör att idrotten kan sponsras inom ramen för full avdragsrätt för företagen. För kulturlivet är det uppenbart att regelverket försvårar sponsring. Vid kultursponsring avsätter företagen pengar i en grå zon där rättsliga prövningar på ett närmast godtyckligt eller åtminstone skönsmässigt sätt fastställer om avdragsrätt föreligger till 100 %, till 50 % eller mindre av sponsorsbidraget. Det beslutet kommer i efterhand, och det kan vara väldigt svårt för företagen att beräkna innan var det hela ska landa.

Självfallet bromsar detta många företag som annars skulle ha satsat mera på kultursektorn. Detta är inte rimligt. Lagreglerna behöver förtydligas och sponsring till kulturändamål bör ges samma förutsättningar som vid idrottssponsring.

Trots att regeringen har haft i uppdrag från riksdagen att tydliggöra detta vill utskottsmajoriteten att man ska fortsätta med dagens oklara

situation, vilket är beklagligt för framför allt kulturen som ju behöver varje krona som den kan erhålla i sponsorsintäkter.

Det är kanske ett steg i rätt riktning att Skatteverket ska ge ut vissa anvisningar i frågan, men det räcker inte. Centern står därför bakom den gemensamma borgerliga reservationen om ett nytt tillkännagivande till regeringen om behovet av tydligare lagregler där det medges avdrag även för imageskapande sponsring.

Anf. 99 FREDRIK OLOVSSON (s):

Fru talman! Sponsring är en viktig företeelse. För många företag är det ett bra sätt att marknadsföra sig, och för idrott, kultur och annan allmännyttig verksamhet kan det ge värdefulla ekonomiska bidrag. Därför är det självklart för oss att vi ska ha lagar och regler som gör sponsring möjlig. Så är också fallet i dag.

Generellt sett gäller att ett företag har rätt att göra avdrag för kostnader som man har för att förvärva eller bibehålla en inkomst. Det innebär i praktiken att även kostnader för sponsring är avdragsgilla, om de inte utgör en ren gåva.

Den analys som regeringen har gjort sedan riksdagen beslutade om att det skulle ske en prövning av reglerna om sponsring visar att man ska låta bli att röra om i lagstiftningen. För att skingra en del oklarheter som har uppstått i samband med de rättsfall som det tidigare har hänvisats till tycker vi att det är bättre att för det första låta Skatteverket se över sina rekommendationer på det här området och komma med nya anvisningar och för det andra att låta rättstillämpningen sätta sig.

Framför allt kultursponsring är en ganska ny företeelse. Det finns därför bara en fåtal rättsfall på det området. Innan vi ger oss in och särreglerar och riskerar att verkligen krångla till för företag, föreningar och kulturinstitutioner är det rimligt att låta rättsutvecklingen ha sin gång. Med stöd av rekommendationer från Skatteverket tror vi att det är den smidigaste, minst krångliga och den bästa vägen att gå.

Tidigare i debatten har det talats om vikten av sponsring av kulturen. Jag håller med om att det är betydelsefullt. Men vad som verkligen är avgörande för kulturen är en ordentlig offentlig finansiering. En sådan kan inte ersättas med sponsorsintäkter. Det är också viktigt att olika kulturinstitutioner inte gör sig beroende av sponsring för sin grundläggande kulturella basverksamhet, inte minst därför att det innebär en ökad osäkerhet och ökad sårbarhet. När lågkonjunkturen kommer och tiderna försämras kan sponsorsintäkterna vara det första som försvinner när företagen behöver dra ned på sin verksamhet.

I kultursektorn är det dessutom viktigt att man behåller sitt konstnärliga oberoende och att man håller sig på armslängds avstånd från den som betalar ut pengarna. I det perspektivet innebär sponsring, Per Landgren, givetvis en risk. Det är ett perspektiv som man bör ha med sig i debatten.

Det vi nu främst diskuterar är hur man skattemässigt ska se till att sponsring kan ske på ett sätt som är bra och smidigt. Det tycks alla vara överens om, även om vi har lite olika vägar för hur man ska nå det målet.

Fru talman! Vi vill till skillnad från Kristdemokraterna och Folkpartiet inte ta bort avdragsförbudet för gåvor. Det är viktigt att det finns en demokratisk process bakom det stöd som samhället ger till den ideella

sektorn och till biståndsorganisationer. Det är någonting vi alla gemensamt ska vara med och bestämma om. Det är inte ett beslut som man ska privatisera.

Det är självklart fritt fram för vem som helst att skänka pengar till något som man tycker är viktigt. Men då ska man inte låta skattebetalarna vara dem som står för en del av notan rent ekonomiskt. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 100 STEFAN HAGFELDT (m) replik:

Fru talman! Vi ska vänta och se, säger Fredrik Olovsson. Huvudmännen för Norrköpings Symfoniorkester har under senare år tvingats att dra ned anslaget. Här är man i en situation att en mycket förnämlig orkester måste varsla och avskeda mycket duktiga musiker. Den kan i fortsättningen, om detta nu genomförs, inte få spela upp de stora verk som den hittills har gjort.

Man har enhälligt över alla politikergränser i Norrköping och i hela länet sagt att om man fick ta emot sponsringsbidrag skulle det kunna täcka den nedskärning som orkestern har drabbats av. Det är bara det att man från företag och andra inte vågar satsa efter det att Holmen Paper har blivit behandlad på detta sätt.

Jag talade med en företrädare för Holmen Paper senast i måndags. Han sade att det har gått ett par år men att han inte ens vet om ärendet är slutbehandlat. Det har överklagats fram och tillbaka. Så ser situationen ut för olika kulturinstitutioner.

Jag har mot bakgrund av det tre frågor till Fredrik Olovsson.

För det första: Anser du att det ska vara lika avdragsmöjligheter för sport och kultur?

För det andra: Om svaret är ja, hur lång tid tänker Fredrik Olovsson vänta innan han börjar agera och inse att någonting måste hända?

För det tredje: Är det ett, två eller tre år?

Anf. 101 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Det är mindre än ett år. Jag tycker att Skatteverket ganska skyndsamt ska ta fram sina rekommendationer. Det finns ingen anledning att vänta eller dra ut på tiden med det. Det ska man göra så snabbt som möjligt.

Det är lite bekymmersamt. Jag förstår att ni har ett problem i Norrköping för tillfället med symfoniorkestern. Men man gör kulturen en otjänst om man hävdar att det inte går att sponsra kultur, vilket vi väldigt ofta får höra från de borgerliga partierna.

Jag var inne på hemsidan för Föreningen Kultur och Näringsliv. Där redovisar man en lång rad projekt. När jag skulle skriva ut dem blev jag lite förvånad. Det råkade vara tio sidor och 250 projekt.

Man får vara lite grann försiktig med hur man uttrycker sig så att man inte skrämmer bort företag som annars skulle vilja ägna sig åt kultursponsring. Jag tycker nog att man ibland går lite väl långt från de borgerliga partierna i sina domedagsprofetior om hur det går att sponsra kultur.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Avdrag för
s.k. sponsring*

Anf. 102 STEFAN HAGFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag tog upp ett verkligt fall som tidningarna slår upp – NT, Östgöta-correspondenten och dylikt. Det gör naturligtvis att andra från näringslivet inte vågar satsa när de ser hur Holmen Paper har blivit behandlat. Så är verkligheten.

Jag vill ändå tacka för svaret att Fredrik Olovsson inte tänker vänta ens ett år. Det tolkar jag som att om ett år kanske vi står här igen och debatterar frågan. Jag har motionerat på nytt i ärendet.

Jag förväntar mig också att Fredrik Olovsson och den socialdemokratiska gruppen om ingenting har hänt då är beredda att ompröva sitt beslut att vänta och avvakta. Det är viktigt att kulturen också ska kunna få ta del av möjligheterna för sponsring.

Anf. 103 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Vi behöver inte vänta. Vi kommer antagligen redan i eftermiddag att fatta ett beslut. Jag utgår från att både riksdagens och regeringens rekommendation, om jag får använda det ordet, till Skatteverket ska gå fram så att man snabbt tar fram reglerna. Jag utgår från det.

Vi kan med dagens lagstiftning mycket väl ta större hänsyn till imageskapande sponsring. Det finns inget hinder i lagstiftningen mot det. Med de signaler som både riksdagen och regeringen nu ger till Skatteverket kan vi nog få fram rekommendationer som gör det betydligt tydligare och enklare att på förhand veta hur man kan få avdrag för sponsring och också gör det lättare att få avdrag för imageskapande sponsring.

Anf. 104 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Den positiva inställning som Fredrik Olovsson ändå visar är noterbar. Samtidigt är det intressant att se hur Socialdemokraterna nu hänvisar till rättsutvecklingen och att lagtillämpningen ska få sätta sig. Det är ett sätt att resonera som jag inte riktigt känner igen historiskt även om det är intressant.

Jag vet inte om jag har fel. Men om rättsutvecklingen nu sätter sig, eller är inne på en linje, hur ska då Skatteverket kunna mobilisera för en annan linje? Rätta mig om jag har fel. Skulle det inte kunna finnas motstridiga tendenser här? Rättsutvecklingen är motsägelsefull, som vi har läst. Man har gett avslag i fall med rent imageskapande motiv bakom sponsring.

Nu antyder Fredrik Olovsson att signalerna från regeringen och majoriteten i riksdagen till Skatteverket ska vara mer positiva. Jag tycker mig se en motsägelse där. Stefan Hagfeldts tveksamhet till att dröja och färdhåga att det kan vara skadligt kan tyvärr besannas.

Regeringen kom till slutsatsen att det inte är möjligt att precisera avdragsrätten för sponsring. Jag vill passa på att fråga: Menar Fredrik Olovsson på fullt allvar att det inte är möjligt? Skulle inte riksdagen ha möjlighet att göra detta?

Anf. 105 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag delar inte regeringens uppfattning att det skulle vara omöjligt. Väldigt lite är omöjligt. Man kan naturligtvis ha en lagstiftning och skriva en lagtext också på det här området. Men det blir inte bra. Det är vår invändning.

Det finns skäl som talar emot att försöka att i detalj reglera detta. Det handlar också om att få lagstiftningen att överleva över tiden. Det händer saker i samhället som gör att detaljerade lagar snabbt blir överspelade.

Det är därför bättre att ha en generell lagstiftning och att rättsutvecklingen och de rekommendationer som kommer från Skatteverket kan leva i takt med tiden. Det tror vi är en bättre tingens ordning än att i detalj reglera området.

Sedan tror jag att Per Landgren har fel när han säger att man inte kan få avdrag för imageskapande åtgärder. Just Falconfallet är ett exempel på att man har fått det. Det spretar lite grann i rättstillämpningen. Därför finns det anledning att ha den diskussion vi har nu och nya rekommendationer från Skatteverket, och så får vi se var vi landar. Jag tror vi kommer ett stort steg åt rätt håll.

Jag vill också ställa en fråga till Per Landgren med anledning av reservation nr 2. Där föreslås att man ska få göra avdrag för gåvor. Tycker inte Per Landgren att det är viktigt att vi har en demokratisk process bakom den typen av bistånd eller bidrag till internationella eller andra organisationer?

Anf. 106 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Mitt huvudsakliga budskap, om jag får börja med den första frågan, är att det är en godtycklighet. I varje fall avsåg jag inte att säga att det aldrig någonsin har gått eller kommer att kunna gå med nuvarande lagstiftning att få avdragsrätt för imageskapande sponsring. Men det behövs någon form av anknytning.

Jag tycker ändå att det känns lite patetiskt med Falconmålet. Anknytningen skulle vara själva falksymbolen som stöd för pilgrimsfalken. Det är flott och tjugigt. Den typen av godtycklighet skulle försvinna om kravet på direkta motprestationer skulle upphöra och att man i stället godtog och i lagstiftningen skrev in en lämplig formulering om att också imageskapande sponsring är okej.

Det är bra att Fredrik tar upp Falconfallet, fru talman, och det pekar också på rättsosäkerheten. Detta vill ni lösa genom att det ska sätta sig, genom att rättsutvecklingen ska få ha sin gång och så vidare. Från en enad borgerlighet här så tror vi inte att det är tillräckligt på något sätt.

Jag är också rädd för att godtyckligheten motsvaras av en godtycklighet inom regeringen: Med kulturminister Ulvskog är det ett nej – hon har ideologiska skäl. Med kulturminister Pagrotsky kan det mycket väl gå. Vi får väl se om det besannas.

Vad gäller frågan om solidaritetsuttryck, det vill säga en typ av internationellt bistånd, så håller jag med om att själva grundplåten ska vara sådant som kommer från beslut här i riksdagen. Men jag tycker att incitamenten ska vara tydliga även för gåvor av det här slaget.

Anf. 107 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag håller inte med Per Landgren. Vi har uppenbarligen lite olika utgångspunkter.

Jag tycker att vi kommer en bra bit på vägen genom att rösta för det betänkande som ligger på riksdagens bord i dag. Det blir säkert en process när det gäller kultursponsring, som ju är lite nyare. Det tar lite längre tid, och det kommer att ta tid innan man kan vara lika trygg och säker

som på ett område där detta har pågått länge, där det finns många olika rättsfall och där det hela är prövat på många olika sätt. Det ligger i sakens natur.

När det gäller avdrag för gåva så påverkar detta också det allmännas möjligheter att ge gåvor. Ett skatteavdrag innebär ju mindre intäkter till det allmänna. Det allmänna avhänder sig alltså en del av möjligheten att styra.

Jag tycker också att det är märkligt att man hänvisar till att människor skulle behöva den här typen av avdrag för att vara solidariska. Det är konstigt om man har någon sorts devis som "Gärna internationell solidaritet, men först ett rejält skatteavdrag!". För mig känns det lite främmande.

Anf. 108 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att både idrott och kultur är lika viktigt. I dag har kommunerna allt sämre ekonomiska möjligheter, och då är det viktigt att man kan komplettera statsstöd och kommunalt stöd till kultur och idrott med sponsring från näringslivet. Jag menar inte att man ska ersätta stödet helt och hållet, utan det är viktigt att det finns ett komplement.

Därför tycker jag att det är oroväckande att man fortfarande säger att vi ska vänta och se. Man har haft två år på sig. Nu överlämnar man stafettpippen till Skatteverket. Det förefaller mig mycket intressant att se om Skatteverket ska hinna lägga fram förslag inom ett år. Kommer det att finnas resurser för det på Skatteverket? Kommer man att prioritera frågorna? Vi träffade Skatteverket i går och fick en del information. Jag funderar på om man verkligen kommer att sätta högsta prioritet på de här frågorna så att det kommer att vara klart inom ett år.

Jag är tveksam till det här med riktlinjer. Riktlinjer är någonting som man *kan* följa. Det brukar ofta stå "bör". Med en lag måste man följa reglerna. Kommer riktlinjerna att vara lika säkra? Fredrik Olovsson sade förut att rättstillämpningen spretar i dag. Vad är det som man kräver för en motprestation? Därför tycker jag att det är olyckligt att man har fått vänta så länge på att det läggs fram en skrivelse och att det inte finns några konkreta förslag på hur detta ska lösas.

Anf. 109 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att inte heller de fyra partier som står bakom reservationen har någon uppfattning om hur lagtexten ska se ut. Det går bra att kritisera att vi inte har presenterat någon eller tycker att det är svårt, men ni kan ju själva inte heller komma med något konkret förslag – annat än att det inte borde vara som i dag. Det tycker jag i sig kan vara ett svaghetsbevis.

Jag tänker inte upprepa de argument som jag har fört fram flera gånger till att vi hellre väljer att gå den här vägen än att ha en detaljerad lagstiftning, som med årens lopp också snabbt blir överspelas. Jag tycker att vi i grunden har en bra lagstiftning. Skatteverket ska ta fram rekommendationer, vilket jag utgår från att man också gör när både regering och riksdag tycker att det är viktigt. Det skulle förvåna mig annars. Med de rekommendationerna tror jag att vi kommer ett bra steg åt rätt håll.

Jag vill fråga Anne-Marie Ekström om det här med avdrag för gåva. Tycker du inte att det är något problematiskt att man privatiserar de be-

slut som i dag är gemensamma? Ser du inte att det kan finnas problem med att välja ut vilka typer av organisationer det ska gälla? Jag pratar alltså om gränsdragningen mellan vilka man ska få avdragsrätt för när man lämnar ett bidrag, eller en gåva i det här fallet, och vilka organisationer som inte riktigt duger till.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Avdrag för
s.k. sponsring*

Anf. 110 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Fredrik Olovsson *tror* fortfarande att man kommer att bli klar på Skatteverket, men jag har inte fått något svar på min fråga om riktlinjerna. Kommer de att innehålla ordet ”bör”? Då kan man ju alltid kringgå dem; det finns alltid kringelkrokar runtomkring det. När man har en lagtext så ska den kunna följas och man ska kunna få det hela prövat i en rättsinstans. Men en riktlinje kan man aldrig pröva.

Fredrik Olovsson föreslår att vi skulle ha en färdig lagtext. Vi fick förslaget, där ni inte hade någon färdig lagtext, för någon månad sedan. Vi har inte hunnit arbeta fram någon klar lagtext, och regeringen har ju inte heller hunnit med det på två och ett halvt år.

Jag går nu över till detta med solidaritet och gåvor. Det står att det gäller ett internationellt bistånd. I Folkpartiet har vi länge haft uppfattningen att det är viktigt att man på något vis kan stötta de människor som vill bidra till att även andra ute i världen får ett välstånd.

Anf. 111 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är ledamot i Sveriges riksdag; jag jobbar inte på Skatteverket. Jag kan därför inte veta exakt hur man kommer att formulera en skrivelse som man ännu inte har skrivit. Jag kan dessvärre inte svara på den frågan.

Det här med gåvor till organisationer som sysslar med internationellt bistånd är problematiskt, för det blir stora gränsdragningsproblem. Jag tycker dessutom att det är principiellt tvivelaktigt. Exempelvis tycker jag inte att det är rimligt att skattebetalarna skulle behöva stå för en del av ett bidrag till Svensk-Kubanska Föreningen för det bistånd som den tycker sig bedriva på Kuba. Jag tror inte att Anne-Marie Ekström tycker det heller, men det blir en märklig diskussion om vi ska ha en politisk granskning av de organisationer som är lämpliga för den här typen av gåvor.

Anf. 112 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Jag uppskattar tonen i Fredrik Olovssons inlägg vad gäller synen på sponsring. Frågan rör sig och lever. Synen är mer generös än vad man kan läsa in i regeringens skrivelse. Vi vet vad tandemparet Ulvskog–Ringholm har förmått och vi får väl se vad nästa tandempar kommer att förmå. När det gäller vad det nästnasta kommer att göra är jag trygg.

I dag finns det en stor gråzon för avdragsrätten för sponsorbidrag till kulturen. Man vet inte vad som gäller, och det handlar om rejäla spännvidder. Det värsta som finns för företagare och näringsliv är ofta osäkerhet – när man inte vet vad som gäller.

Domarna är skönsmässiga. 100 % avdrag för Pharmacia, hörde vi om här. Sedan säger Regeringsrätten fifty-fifty. Det kanske hade kunnat vara 60–40 eller 70–30 – vad vet jag? Men man kom fram till fifty-fifty. I den

andra domen, om Falcon, blev det full avdragsrätt men alla underinstanser var helt emot. Det visar svårigheterna och behovet av tydlighet och tydliga och förutsebara regler.

Vi i den borgerliga oppositionen anser att det behövs en lagtext. Och om man vill, kan man snickra till en lagtext. Vi tror att det är fullt möjligt att göra. Om man inte vill det, går det inte, och det har inte gått i det här fallet.

Min fråga till Fredrik Olovsson är alltså: Tror du inte att dagens stora gråzon leder till att kultursponsringen blir avsevärt lägre än den skulle ha varit med tydliga och förutsägbara regler?

Anf. 113 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Lagtext måste vara generell. Det kommer att bli svårt att precisera vad en direkt eller indirekt motprestation ska bestå i eller hur den ska värderas även om vi skriver en detaljerad lagtext. Det kommer i alla fall att handla om bedömningar som ibland kanske blir lite skönsmässiga. Jag tror inte att vi kan ha en lagstiftning och regler i lagstiftningen som är så exakta att de kan behandla varje tänkbart fall av kultursponsring inte bara i år eller nästa år utan även om fem år. Jag tycker att den väg som vi har valt, att behålla lagstiftningen som den är och också ge ut nya rekommendationer från Skatteverket, har större förutsättningar att bli så flexibel och bra som företagen gärna vill att lagstiftning och regler ska vara.

Anf. 114 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Även med en tydligare lagregel kommer det fortfarande att finnas bedömningar, men de blir väsentligt mindre än med den teknik som ni nu anvisar. Det är ändå ett steg åt rätt håll att uppmana Skatteverket att ge ut rekommendationer. Det vill jag säga, men jag tycker att steget är för litet. Kulturen finns i dag, och många företag är beredda att göra en insats. Det är helt klart så att viljan till avsättningar ökar om regelverket är tydligt och förutsägbart. Jag tycker att kultur är en god sak, och även den behöver näringslivets stöd. Jag noterar att regeringens och utskottsmajoritetens politiska vilja att nu besluta om detta inte finns i tillräckligt hög grad.

Anf. 115 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Det finns visst en politisk vilja från utskottets majoritet att underlätta för kultursponsring. Det är därför vi vill att Skatteverket ska göra detta. Det är inte heller så att många företag bara tänker sig kunna, kanske, eventuellt, någon gång i framtiden syssla med kultursponsring. Det gör man faktiskt i dag. På den lista som jag tog fram för några timmar sedan från Kultur och Näringsliv finns Svenska Dagbladet, Vattenfall, Volvo, ABB, Alcro-Beckers, Astra Zeneca, Bonnierföretagen, Carnegie och så vidare. Det är exempel på kultursponsring. Jag tycker att det är bra om de här företagen också berättar för andra företag om sina erfarenheter och lyfter upp det här området som ett bra område att sponsra och ge bidrag till.

Med de rekommendationer som Skatteverket, förhoppningsvis ganska skyndsamt, kommer att ge ut tror jag att vi tar ett stort steg åt rätt håll och att det blir mer förutsägbart vad man kan få avdrag för redan innan man

går in i ett projekt. Jag håller med Staffan Danielsson om att det är viktigt att det är förutsägbart. Vi tror inte att vi kan skriva en lagtext som i detalj reglerar alla möjliga, tänkbara fall framöver. Vi väljer den här lite mer generella vägen att gå. Jag tror att den är bättre.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Avdrag för
s.k. sponsring*

Anf. 116 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag kan hålla med om att det har tagit lite tid att ta fram den här skrivelsen. Det har kanske varit nödvändigt. Det vet man inte. Jag skulle vilja uppmana till en lite ödmjuk inställning till det som står i skrivelsen. Det har blivit en väldig polarisering i debatten. Från borgerligt håll vill mana fram en bild av att vi som tillhör majoriteten egentligen inte gillar kultur speciellt bra. Det är ju inte alls på detta sätt.

Vi ser ett gemensamt problem som måste lösas. Saken är den att vi anger olika inriktning på lösningen av det problemet. Problemet är att sponsring behandlas olika i dag beroende på om man pratar om idrott eller om man pratar om kulturevenemang. Det är flera som har vittnat om det här i talarstolen.

Sponsring ska ses som ett komplement till andra stöd till idrotten. Det var någon från oppositionen som sade det förut. Det vill jag verkligen instämma i. Jag tror att det är oerhört viktigt. När man lyssnar på den här debatten låter det ibland som om kulturen står och faller med de möjligheter till sponsorsavdrag som näringslivet kan få. Så kan det ju aldrig vara. Så kan man inte bygga en verksamhet.

Någon annan sade att det i dag finns en stark vilja att stödja allmännyttig verksamhet. Det är jättebra att den viljan finns. Att betala skatt är ju också ett uttryck för en vilja att stödja allmännyttig verksamhet. Våra skattemedel går ju till bidrag bland annat till olika typer av kulturverksamhet, till idrottsverksamhet och till mycket annat i samhället. Det är väl jättebra att den viljan finns.

Kulturevenemang sponsras ju i dag, precis som Fredrik Olovsson vittnat om, och det lämnas sponsorpengar till idrottsevenemang. Vi betalar skatt i dag. Vi har också möjlighet att lämna gåvor, men gåvor är inte avdragsgilla. Men *so what?* Jag lämnar gåvor med skattade pengar. Den möjligheten har alla. Vi har en lagstiftning, och vi tycker inte att man ska kunna göra skatteavdrag när man lämnar gåvor. För mig är det lite grann en ideologisk fråga också. Det handlar om att ha en demokratisk process innan man bestämmer sig för vart knappa resurser ska ta vägen någonstans.

Det finns säkert anledning att återkomma till den här debatten. Jag tror att vi har valt en bra väg. Vi får se hur rättsläget utvecklar sig och om det blir ytterligare klarlägganden när det gäller den så kallade image-skapande sponsringen. Vi får också se om det uppdrag som vi nu har gett till Skatteverket får den effekt som vi har avsett i det här betänkandet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 117 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det vore på sin plats att få någon form av ideologiskt klarläggande från Marie Engström och Vänsterpartiet. Hur är Vänsterns inställning till sponsring över huvud taget? Nu hörde vi att någon avdragsrätt vad gäller solidaritet och internationella bidrag inte skulle finnas. Jag vet inte om Marie Engström sade skattesubvention eller

vad hon kallade avdragsrätten. Men avdragsrätt för företag vid sponsring av sport och kultur är också en typ av skattesubvention.

För några veckor sedan hörde vi att hennes partiledare inte bekymrade sig över ägandet på marknaden men väl över den makt som ägandet ger. Man förväntar sig kanske någon form av vänsterargumentering från Marie Engström om att makten för privata företag skulle öka genom att de dessutom, med hjälp av någon form av avdragsrätt, kommer in på kulturens område. Jag förutsätter att Marie Engström talar för partiet. Hur hade varit med Lars Ohly som kulturminister? Hade det liknat Ulvskog eller hade det varit nej till mer av det som vi redan har?

Anf. 118 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Just nu vet jag inte riktigt om vi ska prata om Marita Ulvskog, sponsring, Lasse Ohly eller makt- och ägandefrågor. Det fanns väldigt mycket i Per Landgrens fråga till mig.

Det gällde Vänsterpartiets inställning. Vi står bakom det här betänkandet. Det betyder också att vi står bakom den lagstiftning som i dag reglerar vad man kan få göra avdrag för när det gäller sponsringsåtgärder. Det problem vi diskuterar i dag gäller just detta att hitta direkta eller indirekta motprestationer.

Det är ju därför som vi nu har den här debatten. Som svar på Per Landgrens fråga vill jag säga att Vänsterpartiet står bakom den lagstiftning som vi i dag har och det rättsläge som vi hoppas ska kunna utvecklas efter den här diskussionen.

Anf. 119 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Det kan inte vara obekant för vare sig Marie Engström eller någon annan här att det finns en ideologisk spännvidd inom vissa partier, kanske mer inom några än inom andra. Jag råkade nämna några exponenter för denna spännvidd, men det var kanske inte så farligt. Sådant händer ju titt som tätt.

Jag vill försöka få något besked om hur Vänstern egentligen skulle vilja ha det om den hade haft – hemska tanke! – egen majoritet och fått bestämma helt själv och hur man argumenterar när det gäller internationellt bistånd och rätten till avdrag över huvud taget för bidrag till idrottsorganisationer och kulturinstitutioner.

Jag försökte också problematisera detta lite grann genom att nämna att problemet för Marie Engström och kanske för Marie Engströms partiledare inte är själva ägandet, vilket ju låter oortodox ur marxistisk synvinkel, utan själva makten på marknaden. Är det inte så att till exempel privata företags makt över offentliga kulturinstitutioner genom den kan öka?

Jag kan förstå att Marie Engström inte vill tala om det här, men någonting kan vi väl ändå få höra om vad Vänstern egentligen vill.

Anf. 120 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Först vill jag understryka, och det tror jag att många kan hålla med mig om, att man ska värna om det konstnärliga oberoendet gentemot försök från någon sponsor att påverka ett artistiskt uttryckssätt, kanske med hjälp av pengar. Jag tror att det är en ganska vedertagen uppfattning. Jag tror inte att den är speciell för mig eller för mitt parti

utan jag tror att många hyllar en sådan inställning, och jag tror att det är viktigt att slå vakt också om den.

När det sedan gäller det demokratiska inslaget måste man tänka på att ha en demokratisk process bakom hur vi ska använda våra resurser. Det är en mer demokratisk inriktning än att låta enskilda människor få skatteavdrag för att de ger gåvor till enskilda organisationer eller företeelser.

Per Landgren tycker vidare att han här kan kosta på sig att göra sig lustig över mitt parti just nu, och det kan kanske ha sina poänger – vad vet jag. Den före detta ledaren för Per Landgrens parti har dock själv gjort en lustiger resa den senaste veckan, något som det skrivits om i medierna. Jag och Per Landgren kan ju fortsätta den debatten.

Anf. 121 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Den här frågan är viktig även för oss i kulturutskottet, och jag har liksom mina borgerliga syskon noterat den mer försonliga inställning som jag tycker att Fredrik Olovsson har än vad jag tycker att jag kunde utläsa i skrivelsen.

Att sponsra idrott är ju en sedan länge etablerad metod för marknadsföring, och ingen ifrågasätter att det gagnat såväl idrotten som näringslivet. Det räcker faktiskt att se en hockeymatch, i TV eller i verkligheten, för att notera detta. Reglerna verkar snarast vara skraddarsydda för att passa idrotten.

Men att stödja kulturen eller för den delen ideellt socialt arbete med hjälp av sponsring är inte lika vanligt. Det beror inte på att viljan skulle saknas, tvärtom, utan snarare på att det är krångligare.

Den omtalade domen vad gäller Procordia och Operan, där man bara fick igenom hälften av sina avdrag för sponsring, har uppenbart varit negativ för den fortsatta utvecklingen av samarbetet mellan kulturinstitutionerna och näringslivet. Det finns många museer, teatrar och orkestrar som kan vittna om det.

Fru talman! Också Stockholmsoperan konstaterade för något år sedan att bristen på sponsorer innebar att man inte kunde sätta upp lika många föreställningar som planerat. Ambitionerna var höga, men de offentliga medlen räckte inte. Att man får skattemedel är inte alls någon garanti.

Med generösa sponsorsregler hade det kanske sett annorlunda ut, och den situation som man nästan hann hamna i med upprättande av kontrollbalansräkning hade måhända aldrig behövt inträffa. Det företagsstöd som går till kulturen handlar, även om det gjorts en uppräknings av alla de olika föreningar som ingår som medlemmar i Kultur och Näringsliv, relativt sett om väldigt lite pengar.

Kulturrådet har räknat ut att ca 1 % av museernas omsättning kommer från sponsring. Konsthallarna får lite mer eftersom de förmodligen har enklare avdragsregler och lättare att komma överens med skattemyndigheterna än vad det är för museer.

I de flesta övriga europeiska länder finns det här. Sverige skiljer sig totalt från nästan alla europeiska länder när det handlar om avdragsrätt, såväl för juridiska som för fysiska personer. Jag tror att det var Per Landgren som var inne på den genomgång och redogörelse som föreningen Kultur och Näringsliv har gjort. Det är tydligt att Sverige släpar efter. Man går i hela det övriga Europa åt ett helt annat håll. Det är klart

Prot. 2004/05:21

27 oktober

*Avdrag för
s.k. sponsring*

att det här påverkar såväl kulturen som de ideella organisationerna negativt.

Den som därtill, fru talman, vill vara riktigt konspiratorisk eller cynisk kan också spekulera i avdragsrätten utifrån ett genusperspektiv. Det är ju lätt att konstatera att den mansdominerade idrotten gynnas av nuvarande regler medan kulturen, som framför allt uppskattas av kvinnor, missgynnas. Den frågan och den tolkningen överlåter jag dock åt till ett eventuellt kvinnoparti att jobba vidare med, men här finns det något för ett sådant att bita i.

Fru talman! De flesta verkar eniga om att god sponsring behövs. Det framkom också i en artikel i Dagens Nyheter där ett trettiotal museichefer var tillfrågade. En kombination av offentliga medel och sponsring är både bra och nödvändig, men de regler som finns i dag är, som man har påpekat härifrån flera gånger, föråldrade, med rötter i 1928 års lagstiftning.

Jag tycker att regeringen här gör det lätt för sig genom att egentligen inte tycka någonting alls. Den konstaterar kort att något förtydligande av lagstiftningen varken är möjlig eller lämplig. Moderaternas uppfattning är i stället att det behövs en tydlig lagtext om vad som är godkänd och avdragsgill sponsring. Det här har faktiskt gått att lösa i andra länder. Vi tror faktiskt också att sponsring genom ett annorlunda synsätt och perspektiv kan bidra till nytändning och till att det skapas nya spännande former för samarbete med kulturen och med företagen.

Fru talman! Vi anser också att man bör överväga avdragsrätt för enskilda gåvor till de ideella organisationerna. Det finns visserligen inte med i skrivelsen, men vi hoppas att det är en fråga som kommer upp och blir aktuell senare. De människor som av olika skäl vill stödja en kulturinstitution, en ideell förening eller en idrottsklubb bör kunna göra det utan att drabbas av skatt. Det finns också, som vi ser det, en moralisk dimension i det här, och därför är det intressant att notera att Tony Blair i England helt har tagit bort det övre taket för avdrag för gåvor i de privata deklARATIONERNA. Frågan är: När kommer det hit?

Rätt att dra av i deklARATIONEN har ju faktiskt förekommit i Sverige. Jag har från Frivilligorganisationernas Insamlingsråd hört att under andra världskriget hade var och en rätt att dra av för gåvor till hemvärnet eller sjövärnsskåren. Det är uppenbart att det är möjligt.

Fru talman! I skrivelsen redogör regeringen för sin syn på en prövning av de nuvarande reglerna för sponsring, men jag tycker också, precis som Anne-Marie Ekström att det är anmärkningsvärt att det har tagit så lång tid att behandla skatteutskottets beställning, i synnerhet med tanke på att man inte får fram så mycket mer än att nuvarande regler är klumpiga. Skatteverket får inte någon särskilt lätt sits, i synnerhet inte som tolkningarna inom verket har skilt sig åt i olika delar av Sverige.

Vi moderater anser i stället att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med förslag om tydliga regler för sponsring såväl på idrotts- och kulturområdet som inom den ideella sektorn. Men det blir väl, fru talman, skulle jag tro en ny regering som får ta itu med det här, för visst är det en ideologisk fråga. Och med tanke på att de fyra icke-socialistiska partierna står bakom en gemensam reservation finns det goda förutsättningar för det. Även jag yrkar bifall till reservationen.

17 § Lag om luftfartsskydd

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU2
Lag om luftfartsskydd (prop. 2003/04:154).

Anf. 122 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2003/04:154 *Lag om luftfartsskydd* jämte tre motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslås att en ny lag om luftfartsskydd införs och att lagen om särskild kontroll på flygplats ska upphöra att gälla. Lagen om luftfartsskydd innehåller kompletterande bestämmelser till en EG-förordning om införande av gemensamma skyddsregler för den civila luftfarten.

Förslaget innebär att den som driver en flygplats ska ha ansvaret, inklusive det ekonomiska ansvaret, för att det finns tillräckligt med personal, lokaler och utrustning för luftfartsskyddet på den egna flygplatsen. Säkerhetskontrollerna ska även fortsättningsvis ske under polismans ledning, och polisen ska ha det yttersta ansvaret för denna kontroll. Företag som godkänts av behörig myndighet får dock själva svara för säkerhetskontrollen av den egna personalen.

För finansiering av säkerhetskontrollen av passagerarna och deras bagage föreslås att ett särskilt avgiftssystem skapas.

Utskottet tillstyrker propositionen med den ändringen att lagen i sin helhet ska träda i kraft den 1 januari 2005 då den tidigare lagen om särskild kontroll på flygplats ska upphöra att gälla.

I ärendet finns fem reservationer, och härmed överlämnar jag, fru talman, ordet till de anmälda talarna.

Anf. 123 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! I detta betänkande föreslås att en ny lag om luftfartsskydd införs. En del av förslagen i propositionen skulle ha trätt i kraft redan den 1 oktober, men det är naturligtvis inte möjligt. Men det räcker inte med att regeringens förslag missar tidtabellen. Det innehåller dessutom ett antal oklarheter och enligt vår uppfattning inte helt genomarbetade förslag.

Utskottets förslag till riksdagsbeslut innehåller fem beslutspunkter. Vi moderater är inte nöjda med förslagen utan efterlyser djupare analyser och konsekvensbeskrivningar på en rad punkter. Därför har vi reservationer på fyra av beslutspunkterna. Vi står givetvis bakom samtliga reservationer, men för att vinna tid som det brukar heta, yrkar vi bifall bara till reservation nr 1.

Fru talman! Det är viktigt att personer som arbetar på våra flygplatser kontrolleras. Vi anser inte att det är tillfredsställande att ett företag som arbetar på en flygplats självt ska få ansvara för säkerhetskontrollen av

den egna personalen. Det är inte så länge sedan som vi i utskottet uppvaktades av Arlandapolisen, som framförde krav på att kontrollen av de anställda inom Arlanda flygplats måste förbättras. Det handlar inte bara om dem som är misstänkta för terrorism. Även de som sysslar med annan brottslighet kan vara farliga för flygsäkerheten.

Vi anser att samtliga säkerhetskontroller vid flygplatser ska genomföras under polisens ledning och av poliser eller av särskilt utsedda personer som förordnats av polismyndighet. Mot detta anför utskottsmajoriteten följande: "En sådan ordning skulle dock sannolikt medföra ökade kostnader för polisen." Ja, det var i alla fall ett snusförnuftigt konstaterande. Poliser kostar pengar, men är inte ökad säkerhet värd detta? Längre fram skriver utskottsmajoriteten: "Det finns med andra ord skäl som talar för och skäl som talar mot den i motionen föreslagna ordningen. Det aviserade utredningsarbetet bör avvaktas."

Jag vill därför, fru talman, fråga majoriteten: Om det finns skäl både för och emot att polisen ska ansvara för kontrollen, varför då inte hålla oss på den säkra sidan under tiden som vi väntar på den aviserade utredningen?

Fru talman! Många av dagens flygplatser är inte bara flygplatser. På många flygplatser finns en mängd affärer och restauranger samt hotell och konferensanläggningar. På Arlanda finns till och med ett systembolag. Vi saknar i både propositionen och betänkandet definition av vad som är flygsida och landsida.

Man kan alltså bli kroppsvisiterad om man besöker någon av butikerna. Detta avfärdar utskottsmajoriteten med att "det i regel torde saknas anledning att kroppsvisitera personer som t.ex. endast uppehåller sig i en terminalbyggnad utan avsikt att gå in i ett behörighetsområde. En sådan möjlighet bör utnyttjas endast när särskild anledning föreligger."

Fru talman! Vi reserverar oss tycker att det är bättre att klart definiera var kroppsvisitation av människor får ske, i stället för att svänga sig med sådana svävande ord som "torde" och "bör". Vi anser att det ska regleras i lag vem som bär ansvaret för de skador som uppstår på grund av bristande säkerhetskontroll. Dessutom är det viktigt att säkerhetsansvariga och flygplatser kan förutse sitt kostnadsansvar.

Sedan kan jag inte låta bli att kommentera utskottsmajoritetens resonemang om hur kommunerna kan komma att sköta säkerhetskontrollerna på kommunala flygplatser. Man skriver nämligen att det finns risk för "att en icke-statlig flygplatshållare frestas till underlåtenhet i säkerhetskontrollen – just eftersom det är staten som får bära ansvaret om något skulle inträffa".

Fru talman! Jag tycker inte att sådana insinuationer borde stå i seriösa betänkanden.

Också då det gäller finansieringen av säkerhetskontrollerna har vi en annan uppfattning än majoriteten. Vi anser att det krävs en djupare analys av vem som ska stå för kostnaderna för säkerheten vid resor. Säkerhetskontrollerna är till för att förhindra att flygtrafiken utsätts för terrorhandlingar. Det är det öppna demokratiska samhället som är terroristernas mål. Passagerare och flygplan är bara medel för att komma åt och skada det öppna demokratiska samhället.

Skyddet av det öppna demokratiska samhället ska inte privatiseras. Från vårt parti tycker vi att mycket kan privatiseras, men skyddet av det

demokratiska öppna samhället är en statlig angelägenhet och ska så vara. Det är ett skydd som varje demokratisk stat ska ställa upp med för sina medborgare.

Man kan tycka att en avgift på 35–45 kr är överkomlig och inte mycket att orda om. Vi anser dock att det krävs en djupare analys och genomlysning av frågan. Till exempel: Hur fungerar det i andra länder? Vem ska ha ansvaret? Hur påverkar denna avgift konkurrensen?

Fru talman! Låt mig avslutningsvis säga att även om det är en blygsam summa som ska tas ut kan den göra ganska mycket på lågprisresor. Där är man ibland nere på ett par hundra kronor för en resa, och då utgör 45 kr en ganska stor andel av summan. Inte minst kan det ha betydelse för södra Sverige, där vi har Sturup och Kastrup. Dessa flygplatser har samma upptagningsområde, i alla fall för oss svenskar som bor där nere. För oss i Blekinge och Skåne är det i många fall enklare att ta sig till Kastrup än till Sturup tack vare bron och tågen som går där. För resenärerna i södra Sverige har det alltså ingen betydelse vilken av flygplatserna man väljer. Därför borde man ur konkurrenshänseende också titta på denna avgift.

Men, fru talman, främst är det samhällets uppgift att slå vakt om säkerheten i det öppna demokratiska samhället. Den ska inte privatiseras.

Anf. 124 TORKILD STRANDBERG (fp):

Fru talman! Den 11 september för några år sedan förändrade världen, kanske för alltid. Säkerheten har skärpts, inte minst på världens flygplatser. Den lag som i dag reglerar säkerheten på våra flygplatser i Sverige är från 1970. Det är en lag som är skriven och utarbetad i en annan tid. Jag vill därför kraftigt understryka vikten av att den nya lagstiftningen blir tydlig, effektiv och anpassad till den tid som vi nu lever i.

Enligt min uppfattning har förslaget till ny lagstiftning några tydliga brister. Jag vill särskilt peka på en av dessa.

Kontrollen på flygplatserna får omfatta personer, föremål och fordon. Dessa kontroller ska utföras av polisen eller av en av polisen utsedd och förordnad person, som det heter i texten. Detta borgar för att kontrollen ska bli både effektiv och rättssäker. När en förordnad person utför kontrollen ska detta ske under polismans ledning.

Det finns dock ett olyckligt och kanske till och med farligt undantag från denna bestämmelse: Företag som är verksamma inom en flygplats område ska enligt lagförslaget själva få ansvara för säkerhetskontrollen när det gäller den egna personalen. Passagerare och besökare ska alltså kontrolleras under polismans ledning, medan anställda i företag på flygplatsen ska kontrollera sig själva. Detta är orimligt!

På Arlanda arbetar dagligen 16 000 personer. Dessa ska kontrolleras av företagens egna säkerhetskontrollanter, som normalt har elva timmars utbildning i de här frågorna. En förordnad flygplatskontrollant har minst 120 timmars utbildning och arbetar som sagt under polismans ledning. Jag menar att samma regler ska gälla för alla verksamma eller besökare på flygplatsen och att undantaget för anställda vid företag på flygplatsen därmed borde utgå.

Fru talman! Dagens beslut innebär en ekonomisk lättnad för polisen. Kostnaderna för säkerhetskontrollerna på flygplatserna kommer att vara lika för samtliga flygplatser och ingå i ett avgiftsutjämningsystem. De

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Lag om luftfartsskydd

som kommer att stå för kostnaderna i fortsättningen är flygbolagen och ytterst de som åker med flyget, nämligen passagerarna.

Detta kan betraktas – och ska betraktas, tycker jag – som ytterligare en liten men dock privatisering av rättsväsendet. Vi har alla följt rapporteringen om hur de privata väktarna blir fler och fler och i många landsändar i dag vida överstiger antalet poliser. Larm- och bevakningsbranschen har en guldålder. Det finns exempel på fall där man som privatperson i Sverige inte har fått sin situation behandlad eller utredd av den svenska polisen och därför vänt sig till utländska privata bolag för att få sin rätt. Åtta av tio ICA-handlare hävdar i en undersökning gjord av Polisförbundet att man får stå för kostnader för sin säkerhet som man tycker ankommer på samhället i stort. Nu ska också flygbolagen och passagerarna fullt ut stå för kostnaderna för säkerheten inom luftfarten. Isolerat är detta kanske en ganska liten händelse, men sett i ett större perspektiv är det en del i en systematisk överflyttning av ansvaret för uppgifter som traditionellt åvilar samhället och rättsväsendet till privata intressen.

Detta är svåra överväganden. Samtidigt som polisens uppgifter måste renodlas får tryggheten och säkerheten inte bli en handelsvara. Tryggheten i samhället är allas rättighet och får inte bli en fråga om ekonomiska resurser.

Fru talman! Vi har därför i vår motion och i en reservation föreslagit en bred genomlysning av konsekvenserna för rättssäkerheten och tryggheten om alltför uppgifter flyttas från rättsväsendet och det allmänna till den privata sektorn. Jag tycker att det är både förvånande och beklagligt att den socialdemokratiska majoriteten säger nej till det här förslaget. Avslutningsvis vill jag därför yrka bifall till reservation 5.

Anf. 125 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Efter den 11 september 2001 har vår uppmärksamhet på luftfartsskyddet ökat avsevärt. Det var ett uppvaknande för mig, och säkert för många av er andra också, att flygplan kunde användas för allvarliga och fruktansvärda terroristdåd. Nu vet vi att så kunde ske.

EU har tagit fram och infört gemensamma skyddsregler för den civila luftfarten. Jag ser detta som ännu en bekräftelse på fördelen med att EU finns och att Sverige är medlem i unionen, något som vissa partier som bekant inte vill. Det skulle vara intressant att höra hur dessa båda partier tycker att luftfartsskyddet skulle ha utvecklats om de fått som de ville och vi inte hade varit med i EU.

Den proposition som vi i dag debatterar innehåller kompletteringar till förordningen. Jag vill börja med att säga att dessa kompletteringar i huvudsak är bra. Det utjämnningssystem mellan flygplatserna som föreslås är nödvändigt, och det ställer Centerpartiet till fullo sig bakom. Där emot vill vi ha en närmare analys av vilka uppgifter och kostnader som ska vara polisens och vilka uppgifter och kostnader som privata, kommunala eller andra statliga aktörer ska stå för.

Som borgerlig politiker har jag inga problem – här kan jag instämma i vad vi tidigare har hört – med att låta privata aktörer ta över en hel del uppgifter som i dag ligger på det offentliga. Men när det gäller samhällets trygghet, användande av tvångsåtgärder och kontroll av enskilda tycker jag att vi ska vara mycket försiktiga. Jag tycker att den socialde-

mokratiska regeringen och majoriteten i riksdagen har tagit denna diskussion lite för lättvindigt.

Betänk Socialdemokraternas ofantliga och för mig helt obegripliga motstånd mot privata aktörer inom sjukvården! I det perspektivet blir det ännu svårare att förstå att samma regering inte ens blinkar när man ger ansvaret och kostnaderna till privata företag när det gäller tusentals människors liv under flygresor från svenska flygplatser.

Fru talman! En jämförelse kan också göras med den så kallade teknisk-operativa flygsäkerheten, det vill säga säkerheten kring till exempel landningsbanor och själva flygplanen. För denna uppgift finns en myndighet, Luftfartsinspektionen, som ligger under Luftfartsverket. Men för att klara säkerheten kring passagerarna och bagaget accepterar vi privata företag. Jag säger naturligtvis inte att vi ska ha en ny myndighet, vi har alldeles för många myndigheter redan i det här landet, men det är värt att fundera på hur säkerhetsarbetet har kunnat bli så här olika för olika uppgifter på samma flygplats. Varför måste en myndighet ha ansvar för vissa delar medan vi kan acceptera att privata aktörer har ansvaret för andra delar av säkerheten?

Därför vill jag att regeringen tillsätter en utredning som bland annat ska se över finansieringen av säkerhetskontrollerna. Jag yrkar också bifall till reservation 5 under punkt 5.

Den andra reservationen som Centerpartiet också står bakom, som Jeppe Johnsson redan yrkat bifall till, handlar om företags säkerhetskontroll av den egna personalen. Jag tycker det borde vara självklart att personalkontrollen utförs av andra än de egna arbetskamraterna. Alla borde veta att det inte är så enkelt att kontrollera sina egna arbetskamrater.

I betänkandet medger majoriteten att det underlag som regeringen tagit fram är undermåligt för att fatta beslut om någon annan ordning än att personalkontrollen ska ske av egen personal. Majoriteten säger också att det finns skäl som talar för vår reservation. Tyvärr lyckas dock majoriteten inte nå fram till ett tillkännagivande till regeringen om olämpligheten i att säkerhetskontroll görs av egen personal. Det hade varit lämpligt om majoriteten kommit fram till detta, kan man tycka, men det tyckte tydligen inte majoriteten.

I andra sammanhang har inte minst Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som en liten jämförelse, framfört att polisen inte ska få utreda den egna personalen. När det finns misstankar mot poliser ska inte andra poliser få utreda dessa – och då jobbar inte ens de poliserna på samma arbetsplats som de misstänkta poliserna. Här litar man dock på att personal i privata företag ska kontrollera sina arbetskamrater på ett tillfredsställande sätt. Man kan alltså fråga sig om ni litar mer på anställda i privata företag än på statliga tjänstemän. Ibland blir man lite förvånad.

Anf. 126 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! Jag vill starta med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

I dag finns i Sverige privata flygplatser som drivs av kommunala bolag eller på annat sätt har kommunala ägarintressen samt statliga flygplatser som drivs av Luftfartsverket. På de statliga flygplatserna svarar Luftfartsverket för säkerhetskontrollerna enligt en överenskommelse med Rikspolisstyrelsen.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Lag om luftfartsskydd

På de icke-statliga flygplatserna – det är dem vi talar om i dag – svarar polisen för genomförandet av kontrollerna. Det är vanligt att det är polis som utför kontrollerna på dessa flygplatser, men det är också möjligt för polisen att redan i dag på egen bekostnad överlåta kontrolluppgifter på vaktbolag.

På de statliga flygplatserna finansieras luftfartsskyddet genom avgifter som tas ut av flygbolagen och som genom biljettpreiser förs över av bolagen på passagerarna. Det sker alltså redan i dag. På de privata och kommunala flygplatserna delas finansieringen mellan huvudmännen och polismyndigheterna. Polismyndigheterna ansvarar för den del av luftfartsskyddet som omfattas av lagen om särskild kontroll på flygplats.

Propositionen rör polisens roll vid de icke-statliga flygplatserna. De nya EG-reglerna kräver att ytterligare betydande resurser används till flygplatskontroll, vilket är till nackdel för polisens kärnuppgifter. Huvuddelen av de uppgifter som polisen i nuläget ansvarar för på de kommunala och privata flygplatserna kan inte sägas falla under polisens kärnverksamhet. Polisens roll i luftfartsskyddet bör därför få en långsiktig lösning som är neutral mellan dem som äger flygplatserna.

En överlåtelse av ansvar ligger således väl i linje med en renodling av polisverksamheten och kan därmed frigöra resurser för deras kärnverksamhet.

En utgångspunkt för regeringen är att det bör vara de som reser som betalar för det luftfartsskydd som kommer dem till godo via alla skyddsklassade svenska flygplatser, på samma sätt som alltså i dag sker på till exempel Arlanda. Det är även av intresse att alla resande får en avgift som är lika hög oavsett från vilken flygplats i Sverige de reser.

Dagens lagförslag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning om införande av gemensamma skyddsregler för den civila luftfarten. Samtidigt upphäver vi lagen om särskild kontroll på flygplats. Den nya lagen innehåller regler om bland annat undersökning av personer och förvaringsställen som i dag finns i lagen om särskild kontroll. Dessutom innehåller den regler om att svenska flygplatser och andra berörda organ och personer ska underkasta sig inspektioner som utförs av EU.

Lagförslaget innehåller också regler om att Rikspolisstyrelsen och Luftfartsverket får föreskriva om strängare åtgärder än de som nu fastställs i förordningen i vissa fall. Strängare åtgärder kan till exempel vara regler som ger polisen rätt att undersöka alla personer som uppehåller sig på flygplatsens område eller att allt bagage ska gås igenom fysiskt i stället för att bara genomlysas. Dessutom kan beslut om strängare åtgärder exempelvis komma i fråga när Säpo får kännedom om förhållanden som kan motivera ett sådant beslut.

Den som driver en flygplats ska anordna de säkerhetskontroller som krävs. Flygplatshållaren ska även se till att flygplatsen är inrättad och utrustad enligt förordningens regler och svenska nationella tillämpningsbestämmelser. Dessutom ska man ha kostnadsansvaret för detta. Säkerhetskontrollerna ska enligt förslaget fortsatt ske under polisens ledning, och polisen ska ha det yttersta ansvaret för denna kontroll. Genom förslaget placeras dock såväl den traditionella kontrollverksamheten som kostnadsansvaret för luftfartsskyddet på den som driver flygplatsen. Säkerhetskontrollerna ska utföras av personal som har den utbildning

som EG-förordningen föreskriver. Vaktbolag kan, som tidigare, utföra kontrollen om deras personal har den föreskrivna utbildningen.

För finansieringen av luftfartsskyddet ska ett särskilt avgiftssystem skapas. De faktiska kostnaderna för luftfartsskyddet varierar betydligt mellan olika flygplatser beroende på bland annat storleken på passagerarflödena och kan ibland bli orimligt höga på vissa flygplatser. I propositionen föreslås därför ett system för utjämning, så att en enhetlig avgift av en viss storlek kan tas ut av alla resande. Avgiften, som ska beräknas per passagerare, tas ut av flygbolagen. Den ska täcka de samlade kostnaderna för kontroll, undersökning och säkerhetsbevakning av passagerare och deras bagage vid svenska flygplatser. De närmare principerna för hur systemet för utjämning kan förvaltas bör enligt förslaget fastställas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Fru talman! Äntligen kan vi nu anta ett lagförslag som lyfter av polisen en kostnad och en arbetsuppgift som bara har ålegat dem på icke-statliga flygplatser och som de inte ska ha.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Anf. 127 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Efter att ha hört Susanne Eberstein i hennes anförande måste jag få nöjet att ställa en fråga.

Ska skyddet mot terrorism avgiftsfinansieras? Är det i så fall flera skydd här i samhället som vi ska ta ut en avgift för av en del medborgare men inte av alla, eller ska skyddet vara solidariskt finansierat?

Man skulle också kunna tänka sig att man tog ut avgifter av de människor som blir bestulna i sina hem. De orsakar ju samhället kostnader.

Anf. 128 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! I dag går det till på det sättet vid våra vanliga flygplatser, där Luftfartsverket har bestämmanderätten och äger flygplatserna. Vi talar om de icke-statliga. I mitt eget län och för min egen polismyndighet har det alltså betytt att polisen plötsligt fick en ökad kostnad på 1 miljon kronor per år enbart för att man inte kan sköta det här skyddet så som man gör på de statliga flygplatserna.

Jag förstår inte riktigt. Arlanda har fungerat så här i många år. Det är bra att som exempel ta en flygplats som är nära. Där betalar man alltså för det här.

Det allmänna skyddet mot terrorism ska inte betalas av den enskilda, men koll av bagage när man ska resa någonstans och Falcks vakter på till exempel Arlanda tycker jag faktiskt ska betalas av den som ska flyga.

Jag ska bara lägga till att det redan är på det sättet när det gäller sjöfartsskyddet.

Anf. 129 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Vi vet det, och vi är inte speciellt glada åt det heller.

När det gäller Arlanda har vi också fått reda på att väldigt många av dem som arbetar där faktiskt har en i viss mån kriminell bakgrund.

Ni skriver att man både kan ha polisen och inte kan ha polisen, därför ska vi avvakta utredningen. Jag ställde frågan: Varför inte vara på den säkra sidan och låta polisen sköta den viktiga kontrollen av de personer

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Lag om luftfartsskydd

som jobbar på en sådan här arbetsplats fram till dess utredningen har kommit med något bra förslag?

Sedan kan jag inte låta bli att ställa en annan fråga. Är Susanne Ebersteins och utskottsmajoritetens signal till alla de kommuner som driver kommunala flygplatser att ni inte litar på dem?

Anf. 130 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Det finns en missuppfattning om att personalen på Arlanda inte skulle vara kontrollerad utan att den enbart går igenom de här bågarna.

Alla människor som arbetar inom det här säkerhetsområdet, och det är ganska stort på till exempel Arlanda, är registerkontrollerade. Det har ingenting med den typ av kontroll vi diskuterar i dag att göra, utan alla personer i företag som på något sätt har en verksamhet inom säkerhetsområdet på Arlanda är registerkontrollerade mot Säkerhetspolisens register och mot de vanliga belastningsregister vi har.

SAS sköter sin egen kontroll i dag. Jag är övertygad om att ingen har haft några synpunkter på det. Det har fungerat jättebra, vad jag vet. SAS har väl all anledning i världen att se till att deras piloter och flygvärdinnor inte bär med sig bomber på flygplanen. Det borde de vara närmast till att tycka är viktigt. Så jag förstår inte heller riktigt att detta skulle kunna vara en sådan förfärlig förändring mot det som sker i dag. Jag har inte hört ett ord kritik mot hur Arlanda och de statliga flygplatserna fungerar i den här delen.

Men regeringen säger att det finns anledning att titta över detta. Det är just därför vi inte tycker att det behövs ett tillkännagivande. Man kommer att titta över detta för att se om det ska ändras. Om vi ”pang” skulle slå till i dag skulle vi behöva ha så många poliser överallt att de nästan inte skulle räcka till annat. De skulle framför allt inte arbeta med det som är den polisiära kärnverksamheten.

Anf. 131 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Min fråga gäller det yrkande vi framförde i en motion med anledning av propositionen, som handlar om att man i ett större perspektiv borde se över hur mycket av samhällets traditionella uppgifter på rättsväsendets område som ska flyttas över till privata aktörer. Vi har inte motsatt oss att avgiften i det här fallet tas ut av passagerare, men vi har uttryckt en viss oro för det sett i ett större perspektiv, nämligen att alltfler uppgifter flyttas från samhället till privata aktörer. Det här är ett exempel på det. I min hand håller jag ett annat exempel, nämligen en utredning som handlar om att ordningsvakter ska få allt större polisiära befogenheter.

Varför är inte majoriteten och Susanne Eberstein beredda att gå oss till mötes och se på detta i en utredning? Vad är det som händer med rättsväsendet när alltfler av dess uppgifter flyttas över på privata aktörer?

Anf. 132 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! För mig är det ett obegripligt resonemang eftersom alla statliga flygplatser redan har det på det sättet sedan många år tillbaka. Jag förstår inte varför de kommunala flygplatserna inte skulle kunna ha samma system.

Vi har poliser stående i princip dygnet runt på Kramfors flygplats. Det är en flygplats med få avgångar, men polisen måste finnas där hela tiden. Alternativet är att länspolismästaren köper vaktpersonal för sina polispengar.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Det finns ingen anmärkning från borgerligheten tidigare om att de statliga flygplatserna skulle vara felaktiga, dåliga eller osäkra. Jag förstår inte den enorma kraft ni lägger på de icke-statliga flygplatserna. Vi får äntligen ett system där den som flyger betalar sin biljett och sin säkerhetskontroll precis som man gör på Luftfartsverkets flygplatser i dag.

Anf. 133 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Det vore trevligt om Susanne Eberstein för ett ögonblick lyfte blicken en smula från Kramfors flygplats. Jag sade alldeles nyss att Folkpartiet inte har yrkat på att det här ska betalas på något annat sätt än som det har framförts i propositionen, nämligen med avgifter på biljetterna.

Försök, Susanne Eberstein, att se detta i ett större perspektiv. Åtta av tio ICA-handlare känner att de får betala för saker de tidigare har fått av samhället och betalat skatt för att få. I massor av län finns betydligt fler ordningsvakter än poliser. Kommunerna betalar årligen miljardbelopp för säkerhet som tidigare bekostades av samhället i form av polisen.

Det här är ett annat exempel, nämligen en utredning som handlar om att ordningsvakter ska få tidigare polisiära befogenheter. Nu ska flygpassagerarna betala sin egen säkerhet.

Sammantaget ger det här en bild av ett rättsväsende som i allt högre omfattning privatiseras. Varför inte titta på detta samlat, Susanne Eberstein, oavsett situationen på Kramfors flygplats.

Anf. 134 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att den utredning som Torkild Strandberg talar om, och övrig så kallad privatisering av polisens kärnverksamhet, hör hemma i en helt annan diskussion än den diskussion vi har i dag, nämligen att på de flesta sätt likställa de kommunala flygplatserna med de statliga flygplatserna.

Anf. 135 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Susanne Eberstein säger att regeringen anser att det är rimligt att flygpassagerarna ska stå för kostnaderna för säkerheten. Liksom Torkild sade tidigare säger jag inte definitivt nej till det påståendet, och vi från Centerpartiets sida har inte gått emot det. Men vi behöver tänka lite till. Jag ska ta några ytterligare exempel på detta.

Jag skulle vilja ha ett svar från Susanne Eberstein i vilka andra situationer det är rimligt att nyttjarna ska stå för kostnaden för säkerheten. Krav har ställts på att polisens kostnader kring fotbollsmatcher ska bekostas av klubbarna, indirekt av dem som tittar på matcherna genom högre biljettpriser. Är det rimligt? Om det är rimligt kan man ställa sig frågan vad skillnaden är mot till exempel regeringens folkmordskonferens. Det är bra att man anordnar en sådan konferens, men ska deltagarna vid denna konferens eller regeringen som anordnar konferensen också stå för kostnaden och tillskjuta mer medel för polisen och säkerheten?

Vi behöver tänka lite mer på detta och inte ta varje fråga för sig. Vi glider längre och längre mot just det som Torkild Strandberg var inne på, nämligen att mer och mer av rättsväsendet blir privatiserat och finansierat av privata aktörer.

Anf. 136 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att vi får en utjämning mellan avgifterna på Luftfartsverkets flygplatser och på de kommunala. Där hör inte riktigt diskussionen hemma i det här betänkandet. För dessa olika typer av flygplatser ska det vara likställt. Om jag händelsevis bor vid en privat flygplats behöver jag inte betala för säkerhetskontrollen, men bor jag i närheten av Arlanda får jag göra det.

Det finns mycket att diskutera om vad man får betala själv. Om jag vill ha extra lås i mitt hus får jag stå för det själv. Det finns en glidande skala, och den ska vi självklart diskutera. När det gäller fotbollsmatcher vore det bästa straffet att de får spela utan folk på läktaren. Det vore bättre än att så fort man vet att det är bråk på gång ögonblickligen ta beslut om att inga människor ska släppas in och ställa till bråk. Vi kommer snart att lägga fram förslag när det gäller att vissa människor ska förbjudas att komma in på våra fotbollsarenor. Det är ett bra sätt. Jag tycker att det finns stor anledning att vi ställer stora krav på idrottsklubbarna att få stopp på det här. Det kan inte bara vara vi andra som ska betala.

Däremot är det viktigt att polisen – det är de som bestämmer hur många ordningsvakter som behövs – funderar över hur mycket ordningsvakterna ska sköta ordningshållandet på arenorna och hur mycket polisen ska göra. Det finns naturligtvis i varje ögonblick anledning att fundera över det.

Anf. 137 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Vi kanske inte står så långt från varandra – egentligen. Jag tar detta som att Socialdemokraterna tar med sig frågan och på något sätt återkommer med debatten.

När vi nu är inne på fotbollshuliganerna som ställer till det; i andra fall är jag inte för kollektiv bestraffning, och det är jag inte i det här fallet heller. Därför tycker jag att det är fråga om kollektiv bestraffning mot kanske 30 000 andra människor att stänga dem ute från arenan och se AIK åka ur allsvenskan.

Susanne Eberstein talar mycket om kostnaderna för polisen men lite om rättssäkerheten. Om man inte från regeringens sida vill ge polisen de resurser som behövs för att utföra de uppgifter som läggs på dem är det klart att besparingar måste göras på tveksamma saker. Vi från oppositionen vill skjuta till pengarna, och vi kan hålla lite högre på rättssäkerheten.

Anf. 138 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag är fortfarande fullständigt förundrad över att oppositionen tycker att polisens resurser ska användas på kommunala flygplatser till en viss sak, och på de statliga flygplatserna ska de inte alls användas till det.

Säkerhetskontrollen kommer att ske under övervakning och ledning av polisman. Det är alldeles självklart. Det är precis som det i dag sker på de statliga flygplatserna.

Ja, frågan om kollektiva bestraffningar på grund av läktarvåldet. Många familjer vågar i dag inte gå på fotbollsmatcherna därför att det ser

ut som det gör. Jag undrar om vi inte måste, för att stävja detta, ta till drastiska åtgärder.

Vi står kanske inte alls så långt från varandra, Johan Linander. Vi har faktiskt regerat ihop en period. Det gick riktigt bra. Du kanske skäms, men det gör inte jag! Det var en bra period. Jag välkomnar Centern in i vår varma famn.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

18 § Godkännande av rambeslut om förverkande på grund av brott

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU5
Godkännande av rambeslut om förverkande på grund av brott (prop. 2003/04:166).

Anf. 139 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2003/04:166 *Sveriges antagande av rambeslut om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott* och två i ärendet väckta motioner.

I propositionen föreslås att riksdagen ska godkänna ett inom EU upprättat utkast till rambeslut om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott. Det betyder exempelvis att man kan beslagta stöldgoods.

Enligt rambeslutet ska medlemsstaterna säkerställa att det är möjligt att helt eller delvis förverka vinning och hjälpmedel som härrör från brott som kan leda till frihetsberövande i mer än ett år, eller egendom som motsvarar sådan vinning. Sådant förverkande ska även kunna ske beträffande hjälpmedel som varit avsedda att användas för att begå brott men som ännu inte kommit till sådan användning. Därutöver ska medlemsstaterna införa regler som gör det möjligt att förverka egendom från personer som dömts för vissa särskilt allvarliga brott även om inte egendom kan härledas till just det konkreta brottet. Detta kallas utvidgat förverkande.

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag och avslår motionerna. I ärendet finns två reservationer, från v och mp respektive m och c, och ett särskilt yttrande från Folkpartiet.

Anf. 140 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Välkommen till denna debatt! Det är lite av en upprepning från morgonen, då vi voterade om ett rambeslut om angrepp mot informationssystem. Nu är det alltså dags för nästa regeringsmisslyckande, rambeslutet om förverkande på grund av brott.

Det här är viktiga frågor ur ett brottsbekämpande perspektiv. Lagstiftningsarbetet är här oerhört viktigt. Men de här frågorna har fått en undermålig hantering av den sittande regeringen.

Polis, åklagare och även allmänhet har under lång tid uttryckt sin frustration över att kriminella personer kunnat leva ett liv i lyx med pengar som härrör från deras brottslighet utan att rättsväsendet kunnat göra ingripanden. Vid narkotikabeslag har man från rättsväsendets sida varit tvungen att återlämna beslagtagna sedlar beroende på att lagstiftning saknas på området. Förhållandena har länge varit oacceptabla.

Det är många frågor som behandlas inom det här området, större och mindre. En mycket stor fråga som omfattas av rambeslutet är möjligheten att beslagta egendom från anhörig till en person som begått kriminella handlingar. Sådan lagstiftning kräver mycket tankemöda och ställer stora krav på avvägningar. Det är viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt att frågor av det här slaget behandlas vid en tidpunkt, inte vid två, som regeringen nu vill att riksdagen ska ta ställning till.

Herr talman! Det är anmärkningsvärt, och det är synd, att vi gång på gång ska behöva stå här i talarstolen och tala om regeringens misslyckanden på rambeslutsområdet. Den här gången är det väl *all time high*, om man kan säga det i negativa termer. När det gäller den här frågan är det 14 år sedan Sverige antog Europarådets förverkandekonvention. Redan då visste vi att det skulle krävas stora lagstiftningsförändringar.

Vidare tog EU 1998 beslut om förverkanden, vilket föranledde regeringen att tillsätta Förverkandeutredningen, som lade sitt beslut 1999. Men ingenting har hänt sedan dess, trots att vi under det svenska ordförandeskapet i EU 2001 antog ett rambeslut med samma lydelse.

Den 19 december 2002 togs det rambeslut som vi här har att besluta om, nämligen att medlemsländerna tar på sig ansvaret för att införa minimiregler gällande förverkande av egendom som har anknytning till brott.

Kan majoriteten anse annat än att senfärdigheten i lagstiftningsarbetet är slående?

Herr talman! Ur ett demokratiskt perspektiv och ur ett rättssäkerhetsperspektiv är inte det sätt som regeringen agerar på acceptabelt. Därför kan vi moderater inte delta i beslutet under punkt 1 i betänkandet, alltså godkännande av propositionen.

Däremot yrkar jag bifall till reservation 2, under punkt 2. I denna reservation redogör vi moderater för hur vi anser att lagstiftningsarbetet ska gå till.

Nu börjar även de andra partierna i riksdagens kammare att vakna och reagera. Jag hoppas till nästa gång att fler partier kommer att vara med oss i denna kritik, för det kommer fler rambeslut.

Det som också är väldigt anmärkningsvärt är att regeringen återigen har valt att frånga det remissförfarande som vi är eniga om ska ske innan vi tar ett rambeslut och i stället har låtit ett litet urval institutioner ge synpunkter på viktiga frågor. Det här är en viktig fråga, för det är ca 50 olika författningar och lagstiftningar som berörs på det här området, stora och små förändringar.

Den lagstiftning som vi diskuterar har regeringen nu lyckats presentera en promemoria om. Vi i justitieutskottet fick tillgång till den i går. När man läser igenom den inser man att det inte är lätta frågor att ta sig igenom. Att med de utgångspunkterna inte ha följdlagstiftning att ta ställning till är oacceptabelt. Regeringen sätter demokratin på undantag.

I förra debatten, herr talman, diskuterade vi om det någonsin hade förekommit att vi hade antagit ett rambeslut med följdlagstiftning. Jag kan upplysa mina socialdemokratiska kolleger om att vi i denna kammare inte har tagit ett enda beslut om rambeslut med följdlagstiftning. Vi har tagit 13 beslut om rambeslut, men vi har inte fått följdlagstiftning vid ett enda tillfälle.

Regeringen har gjort detta sätt att behandla rambeslut till en arbetsmetod som sätter demokratin och rättssäkerheten ur spel.

Anf. 141 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Jag ska mycket kortfattat redogöra för Vänsterpartiets ställningstagande i fråga om rambeslut om förverkande på grund av brott. Vi hade en liknande debatt om ett annat rambeslut i förra veckan, som sagt, och Vänsterpartiets ställningstagande och resonemang i det nu aktuella betänkandet påminner mycket starkt om det vi presenterade förra veckan.

Detta rambeslut, liksom rambeslutet från förra veckan, ingår i ett antal rambeslut som Europeiska rådet beslutade om i anslutning till händelserna i Madrid i mars. Det finns alltså en bakgrund som är mycket allvarlig. Att bekämpa terrorism och internationell brottslighet är naturligtvis grundläggande och utomordentligt viktigt för att överallt i världen upprätthålla rättssäkerhet och värna demokratiska strukturer.

Vi konstaterar också att det nu föreliggande rambeslutet innehåller viktiga förslag som kan bli verkningsfulla verktyg i det kommande arbetet. Vi är i grunden positiva till innehållet i lagstiftningen.

Vi är kritiska mot att vi än en gång ställs inför ett förslag att godkänna ett rambeslut som inte innehåller följdlagstiftning och som inte genomgått den värdefulla processen med remissbehandling som vi erfarenhetsmässigt vet kan tillföra många värdefulla synpunkter och påpekanden.

Det är, menar vi i Vänsterpartiet, utomordentligt värdefulla led i det demokratiska beslutsfattandet.

Det skrivs i betänkandet att det har visat sig att det sällan finns tid för ett så kallat traditionellt utredningsförfarande och framtagande av förslag till svensk följdlagstiftning inom de tidsramar som gäller för EU:s antagande av rambeslut.

Det är, herr talman, en mild omskrivning av att det i praktiken aldrig kommer en följdlagstiftning vid ett godkännande av ett rambeslut. Det kommer aldrig att hinnas med för beslutet måste till varje pris framgås omgående. Det tycks gälla oavsett vilket område rambeslutet omfattar. Det är en mycket betänklig utveckling som vi är starkt oroade av.

Herr talman! Det är riksdagen som är, och ska vara, den lagstiftande församlingen. Lagstiftningsarbetet måste få ta tid och innehålla de moment som är omistligt värdefulla i beslutsfattandet. Därför anser Vänsterpartiet att propositionen ska avslås och jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 142 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Som de två tidigare talarna har sagt börjar det här kännas lite långtråkigt. Det är ju andra gången på en vecka vi har samma

debatt, även om det den här gången handlar om godkännande av ett rambeslut om förverkande.

Den här gången är det en ovanligt viktig lagstiftning vi väntar på, det vill säga lagstiftning om utökat förverkande. Nu kommer rambeslutet för godkännande, och det borde, som vi tidigare har sagt, givetvis ha åtföljts av en följdlagstiftning.

Innan jag glömmer bort det vill jag yrka bifall till reservation 2 punkt 2.

Utvidgat förverkande är en ganska ny företeelse i Sverige som vi i Centerpartiet välkomnar hjärtligt. En person som har dömts för grovt brott ska ju inte vara säker på att tidigare kriminellt intjänade pengar är säkrade. Den som till exempel döms för narkotikabrott och har varit nolltaxerare år efter år ska inte tro att han får behålla Ferrarin eller lyxvillan. Han ska åtminstone kunna visa var han fått pengarna ifrån, något som han med stor sannolikhet inte kan eftersom de kommer från tidigare narkotikaaffärer.

Det utvidgade förverkandet kommer att ge helt nya möjligheter för polisen och förhoppningsvis kommer det också att vara avskräckande för de kriminella.

Även om jag är mycket positiv till möjligheten med utvidgat förverkande ser jag allvaret i en så stor lagändring. Att i det här läget binda sig vid ett rambeslut utan att veta hur det utvidgade förverkandet ska genomföras i svensk rätt är minst sagt tveksamt. Det visar att regeringen och socialdemokraterna i riksdagen inte tar lagstiftningsprocessen på riktigt allvar.

Socialdemokraterna och Kerstin Andersson kommer givetvis att säga att Justitiedepartementet inte har hunnit med att ta fram följdlagstiftning den här gången, och att Sverige inte kan hindra rambeslutets ikraftträdande genom att fördröja godkännandet. Sanningen är ju en annan.

Vi har tidigare hört Cecilia Magnusson framföra hur det har gått till. Jag kan tillägga att redan innan den här mandatperioden påbörjades fanns det här rambeslutet färdigt. På ett av mina allra första möten med justitiekommittén, i oktober 2002, presenterade Justitiedepartementet rambeslutet om förverkande – jag tror att justitieminister Thomas Bodström själv var närvarande.

Det har alltså gått mer än två år sedan dess. Om departementen hade haft ambitionen att ta fram följdlagstiftningen är jag övertygad om att man hade klarat av det.

Till sist, herr talman, vill jag ställa min sedvanliga fråga till Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Ni vill lämna EU. Ni säger ändå i er reservation att ni tycker att det är bra att EU-länderna kommer överens om ett utökat förverkande. Hur skulle detta ha genomförts om Sverige inte var med i EU? Det är min fråga.

Anf. 143 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag är övertygad om att om vi så hade diskuterat meteorologiska observationer hade Johan Linander ställt en fråga till mig om EU:s betydelse för dessa observationer.

Prot. 2004/05:21

27 oktober

Godkännande av rambeslut om förverkande på grund av brott

Det tycks vara alltings centrum i Johan Linanders värld. Jag kan garantera att det finns möjligheter och förutsättningar för mänskligt liv också utan EU. Det finns en värld som är bra mycket större än EU, Johan Linander. Jag lever i den världen.

Jag föredrar att diskutera globala problem, som till exempel den internationella brottsligheten. Den är global till sin karaktär. EU räcker inte. Det är klart otillräckligt om vi ska kunna bekämpa den internationella brottsligheten med tillräcklig verkan.

Jag konstaterar att vi måste hitta vidare former att bekämpa brottsligheten på. Jag diskuterar inte allmänt kring EU, utan jag försöker hålla mig till den här frågan.

Anf. 144 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Bakgrunden till att jag tar upp detta gång efter gång är att Vänsterpartiet och Miljöpartiet – som säkert kommer att säga något om detta senare – ställer sig positiva till en mängd saker som EU gör. Det är ju ett dubbelspel. Om ni säger att Sverige inte ska vara med i EU kan ni inte samtidigt säga: Det är bra att EU gör det här.

Ni måste kunna vara så tydliga och ärliga mot väljarna att ni säger: Vi är emot EU av vissa skäl. Och de skälen kan jag respektera, men ni måste då också säga att ni skippar de goda sakerna med EU. Anledningen till att inte vara med i EU är så stark att ni faktiskt får bli av med en massa positiva saker med EU.

I det dagliga bekämpandet av den internationella brottsligheten i Sverige är EU viktigt.

Med Vänsterpartiets och Miljöpartiets politik, alltså att vi skulle lämna EU, hade inte den svenska polisen haft de här metoderna att ta till.

Jag håller helt med Rolf Olsson om att det krävs större sammanhang. Det behövs ett större samarbete i världen för att ta tag i den internationella brottsligheten. 25 stater är dock en början. EU är den organisation som faktiskt kan göra något gemensamt så här långt.

Jag kan också tycka att FN eller någon annan organisation i en framtid borde kunna fatta sådana här beslut. Men det finns inte i dag. I dag har vi EU, och vi vill använda oss av EU till de positiva saker vi kan.

Ni som inte vill vara med i EU ska inte kunna använda EU till positiva saker och i nästa andetag säga att vi ska lämna unionen.

Anf. 145 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Världen är inte svart eller vit, Johan Linander. Jag vill påminna Johan Linander om att vi för inte länge sedan hade en folkomröstning om EMU där Centern valde att ställa sig på samma sida som vi. Det handlar ju om EU:s utveckling som vi också måste titta på.

Eftersom vi är representerade i EU arbetar vi naturligtvis för att åstadkomma så bra lösningar som möjligt inom ramen för EU. Vi är inga döda fiskar som bara driver med strömmen. Vi försöker naturligtvis påverka där vi har möjlighet att göra det. Så resonerar vi i den politiska verksamheten.

Vi måste tänka över EU:s gränser för brottsligheten stannar inte där.

Anf. 146 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad EMU har med det här att göra. Från Centerpartiets sida har vi sagt: smalare, men vassare. Det kanske känns igen. Det betyder att vissa frågor ska EU ha hand om, andra frågor ska EU inte ha hand om.

Brottsbekämpning är just en av de frågor som EU är oerhört viktigt för.

Jag tolkar ändå Rolf Olsson välvilligt. Du medger att ni offrar de viktiga sakerna med EU-samarbetet för att ni tycker att de negativa följderna av unionen är större. Då ska ni också vara tydliga med det.

Anf. 147 KERSTIN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Rörligheten mellan olika länder har lett till att brottsligheten i betydligt större utsträckning än tidigare är gränsöverskridande. Vår gemensamma teknikutveckling gör också att bland annat datorer och mobiltelefoner används som hjälpmedel vid brott. Denna utveckling ställer ökade krav på det internationella samarbetet.

Inom den europeiska unionen pågår ett omfattande arbete på det straffrättsliga området för att motverka just grov, organiserad och ofta gränsöverskridande brottslighet. Ett flertal rambeslut har förhandlats fram under de senaste åren, bland annat i fråga om människohandel, narkotikabrottslighet, barnpornografibrott och människosmuggling. Under lång tid har Sverige prioriterat åtgärder mot sådan brottslighet.

Grov organiserad brottslighet ger ofta stora vinster. Pengar tvättas, och pengar flyttas mellan länderna. Det råder ingen tvekan om att den viktigaste drivkraften för denna typ av brottslighet är möjligheten att tjäna snabba, stora pengar utan hänsyn till mänskligt lidande. Att frånta gärningsmännen vinsterna av brottsligheten är därför ett viktigt medel för att motverka brott.

Till den grova, organiserade och gränsöverskridande brottsligheten hör också terrorism. I det beslutsamma arbetet med att förhindra framtida terrorattentat är förbättrade möjligheter till förverkande av vinning och hjälpmedel ett mycket viktigt verktyg. Efter terrorattacken i Madrid den 11 mars 2004 har behovet av internationellt samarbete och verkningsfulla verktyg i kampen mot terrorism tydliggjorts än mer.

Herr talman! Det är mot denna bakgrund vi socialdemokrater i dag yrkar bifall till förslaget om godkännande av rambeslut om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott. Ett genomförande av rambeslutet innebär i flera avseenden en utvidgad möjlighet att förverka utbyte och hjälpmedel vid brott och blir därigenom ett nytt samarbetsinstrument inom EU. Det finns ett stort mervärde i att på EU-nivå utforma gemensamma förverkanderegler i den viktiga kampen mot gränsöverskridande brottslighet.

Bakgrundsbeskrivningen och vikten av gemensamma rambeslut ställer alla politiska partier sig bakom. Men när det gäller att anta rambeslutet här i riksdagen skiljs våra vägar. Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill avslå propositionen helt, och moderaterna och centerpartisterna vill inte vara med och fatta beslutet.

Prot. 2004/05:21

27 oktober

Godkännande av rambeslut om förverkande på grund av brott

Motiveringen är principiell från samtliga reservanter. De invänder mot att ingen följdlagstiftning presenteras i samband med att rambeslutet ska godkännas. Jag anser att reservanterna gör en klar markering att syftet med rambeslutet, att bekämpa grov gränsöverskridande brottslighet, inte är så viktigt. Viktigare är att fortsätta den principiella debatten om följdlagstiftning.

Herr talman! Den i praxis godtagna ordningen att riksdagen kan godkänna ett rambeslut som ännu inte föreligger i slutligt skick har kommit till klart uttryck genom ändringen i 10 kap. 2 § regeringsformen som trädde i kraft den 1 januari 2003. I detta sammanhang uttalades inte något krav på att ett godkännande av ett utkast till rambeslut förutsätter att förslag på följdlagstiftning samtidigt läggs fram.

Konstitutionsutskottet har därefter granskat regeringens hantering och riksdagens godkännande av rambeslut enligt 10 kap. Just nu pågår ett arbete inom konstitutionsutskottet där man studerar tillämpningen av remissförfarandet och implementeringen av svensk lagstiftning.

Även om det inte är möjligt att ta fram förslag till följdlagstiftning samtidigt med godkännande av rambeslut är det viktigt att regeringen ser till att beredningsunderlaget i ärenden om godkännande av rambeslut med hänsyn till omständigheterna är så bra som möjligt. I det här ärendet har regeringen vid flera tillfällen informerat utskottet, utskottets EU-grupp och EU-nämnden. Synpunkter har, precis som Cecilia Magnusson säger, lämnats av åtta instanser, varav en var emot.

Vi vet också att det i dagarna har skickats ut en promemoria på remiss som gäller ökade möjligheter att förverka utbyte och hjälpmedel vid brott med mera. Det här förslaget syftar ju just till att uppfylla det åtagandet i det rambeslut som vi i dag ska fatta beslut om.

Herr talman! Vi socialdemokrater tycker att det finns anledning att se över beredningen av ärenden om rambeslut inom tidsramen för EU:s antagande av rambeslut. Om beredningen kan förbättras till exempel genom ökade möjligheter och bättre rutiner för att inhämta synpunkter redan i samband med förhandlingarna om ett rambeslut är mycket vunnit. Därför välkomnar vi granskningen av hur det svenska remissförfarandet i dag används i frågor med EU-anknytning.

Den principiella fråga som gör att Moderaterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet reserverar sig i dag är en fråga som det arbetas mycket aktivt med. Målet är att hitta bra demokratiska former. Rom byggdes inte på en dag. EU-samarbetet byggs inte på en dag. Men med noggrant arbete kan vi hitta formerna både internationellt och nationellt.

Anf. 148 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Om jag vore elak skulle jag undra om Kerstin Andersson antingen är döv eller dum. Jag sade just i mitt anförande att det är en oerhört viktig lagstiftning för att bekämpa brottslighet. Trots detta anklagar Kerstin Andersson mig och Moderaterna att inte vilja skaffa verktyg till brottsbekämpande myndigheter för att kunna kämpa mot den organiserade brottsligheten. Jag tycker att det är en neslig debattmetod, eller så hörde inte Kerstin Andersson vad jag sade.

Vi är ytterst angelägna om att vi ska ha en effektiv lagstiftning eftersom brottslingar i Europa har Europa som gemensam spelplan. De bekämpande myndigheterna måste ha effektiva verktyg. Det var inte

efter marshändelserna i Madrid som vi fick behov av de förslag som rambeslutet innehåller. Det har vi ju haft i 14 år åtminstone, även tidigare, men regeringen har inte kommit med några som helst förslag.

Jag skulle vilja fråga Kerstin Andersson: När får vi ett rambeslut med följdlagstiftningen? Det här rambeslutet är, kan man säga, nära skjuter ingen hare, för i går fick vi tillgång till det Socialdemokraterna tänker föreslå.

Det är faktiskt så, Kerstin Andersson, att både KU, Lagrådet och andra har sagt att det är lämpligt och önskvärt att man har med följdlagstiftning och remissförfarandet som ni inte har brytt er om. Det är väldigt angeläget. I undantagsfall kan man undanta det, men nu har det hänt två gånger.

Anf. 149 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Cecilia Magnusson borde ha lyssnat på vad jag sade i mitt anförande! Jag sade: Bakgrundsbeskrivningen och vikten av gemensamma rambeslut ställer alla politiska partier sig bakom.

Men Moderaterna har gjort det till en principiell fråga att hela tiden diskutera här i kammaren om följdlagstiftning när vi vet att vi har viktiga rambeslut som kan hjälpa oss i kampen mot en organiserad brottslighet.

Cecilia Magnusson vet också att det faktiskt pågår ett arbete med hur vi ska komma lättare fram med följdlagstiftningen. Jag berättade i mitt anförande om KU där det nu pågår ett arbete med att titta på hur vi har tillämpat remissförfarandet. De ska också studera implementeringen av följdlagstiftningen. Riksdagskommittén sitter just nu och tittar på hur riksdagen på bästa sätt ska arbeta med EU-frågorna.

Jag sade i mitt anförande att Rom byggdes inte på en dag. Och EU-samarbetet kommer inte att byggas på en dag.

Hur vi ska hantera dessa frågor här i riksdagen är viktigt, Cecilia Magnusson. Jag och Socialdemokraterna håller med om det. Men det pågår ett arbete med detta.

Den promemoria som nu är utskickad har gått till 53 remissinstanser. Man hoppas att lagstiftningen ska träda i kraft den 1 juli 2005. Då har vi ju fått den följdlagstiftning som är direkt knuten till detta rambeslut som vi fattar beslut om i dag.

Anf. 150 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Nu är det ju inte så att KU eller riksdagskommittén lägger några förslag på riksdagens bord. Det gör bara riksdagens ledamöter eller regeringen, och det är ju regeringens handlande i det här fallet som vi diskuterar. Det skulle vara intressant att höra Kerstin Anderssons synpunkt på det.

Vi moderater tycker att det är väldigt viktigt med rättstrygghet och en demokratisk genomlysning, att vi här i riksdagens kammare ska veta vad det är för beslut vi fattar när vi fattar dem. Så är inte fallet när det gäller rambesluten. Det är ett faktum, eftersom det kommer från riksdagens utredningstjänst, att regeringen har lagt 13 rambeslut på riksdagens bord, inte ett enda har haft följdlagstiftning.

Nu har vi en promemoria. Om regeringen hade kunnat åstadkomma inte bara en promemoria utan en följdlagstiftning, hade vi här i dag kunnat fatta de viktiga förverkandebeslut som rättsvårdande och brottsbe-

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Godkännande av rambeslut om förverkande på grund av brott

kämpande myndigheter så väl behöver och som de har väntat på i 14 år eller, om vi ska vara snälla, i 5 år, för det är ju så länge som det här rambeslutet har funnits.

Det här är inte acceptabelt, Kerstin Andersson. Det är viktiga demokratiska principer som vi talar om här.

När det gäller promemorian är det ett femtiotal lagstiftningar som den berör, och det ska vi bara ge *carte blanche* för. Demokrati fungerar inte så, Kerstin Andersson.

Anf. 151 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Cecilia Magnusson, vi kan väl vara överens om principerna när det gäller följdlagstiftningen. Den ska vara demokratisk, rätts-säker, ge rättstrygghet, vara noggrant övervägd och gå ut på remiss till olika instanser. I detta fall går den följdlagstiftning som följer på detta rambeslut till 53 remissinstanser. Precis som Cecilia Magnusson säger slår denna följdlagstiftning direkt mot ett stort antal lagar som vi måste göra ändringar i. Har inte Cecilia Magnusson, om vi är överens om principerna, respekt för att det här arbetet tar tid?

Jag och vi socialdemokrater menar att ni gör detta till en principiell fråga i stället för att diskutera syftet med att ta ett rambeslut som innebär att vi ska gå framåt tillsammans för att ta upp kampen mot den organiserade brottsligheten inom EU. Det är minimiregler och ramar som EU sätter. Följdlagstiftningen beslutar vi själva om här i Sverige.

Förhoppningsvis kommer Cecilia Magnusson och Moderaterna att få ta ställning till följdlagstiftningen framöver, eftersom vi hoppas att den träder i kraft den 1 juli 2005.

Anf. 152 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Kerstin Andersson påstod i sitt anförande att Centerpartiet inte vill godkänna rambeslutet som vi debatterar i dag. Det är fel. Centerpartiet kommer att rösta för ett godkännande i voteringen om ca 25 minuter, liksom vi gjort alla gånger hittills.

Däremot har ni rätt i att vår reservation är principiell. Det är riktigt. Men vi kommer alltså inte att rösta emot godkännandet eller avstå från att rösta.

Det känns väldigt konstigt att Kerstin Andersson försöker framställa det som något negativt att vi är principiella. Tvärtom borde det väl vara önskvärt att fler riksdagsledamöter är både principiella och ideologiska i sina debatter.

Vi tar lagstiftningsprocessen på fullt allvar. Det är därför som vi vill ha följdlagstiftningen samtidigt med godkännandet av rambeslutet.

Jag skulle vilja fråga Kerstin Andersson om hon känner sig säker på att det inte blir några problem med införandet av rambeslutet i svensk lagstiftning, att vi kan stifta lagen om utökat förverkande utan att det blir några problem med att uppfylla rambeslutet.

Anf. 153 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt om det är så att Centerpartiet ska delta i beslutet. När ni ställde er bakom Moderaternas reservation uppfattade jag att ni inte var beredda att delta i beslutet.

När Johan Linander nu och här talar så varmt om det här rambeslutet och samtidigt reserverar sig, minns jag en debatt som jag hade med Johan Linander för drygt fyra månader sedan, då vi diskuterade olaglig narkotikahandel. Då sade Johan Linander, om jag inte minns helt fel, att Centerpartiet skulle agera endast om regeringen inte åtminstone försökte ta fram en följdlagstiftning framöver och förklara vilken nationell lagstiftning som behövdes för att uppfylla rambeslutet. Är det inte just detta, Johan Linander, som regeringen har gjort?

Jag hoppas att du i går fick ta del av promemorian om följdlagstiftningen som skickades ut och som innebär att man går in och ändrar i ett trettiofemtal – det kan bli fler – lagar. Man har alltså försökt att ta fram en följdlagstiftning. Förklaringen hittar du både i utskottets betänkande och i propositionen på s. 15. Det står där om behovet av lagändringar.

Därför ställer jag en motfråga till dig, Johan Linander: Håller dina argument i dag för din reservation mot det du har sagt tidigare, att Centerpartiet skulle agera bara om regeringen inte åtminstone försökte ta fram en följdlagstiftning och om det inte gavs en förklaring?

Du har fått en följdlagstiftning. Du har fått förklaringar både i utskottsbetänkandet och i propositionen.

Anf. 154 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Jag har inte sett någon följdlagstiftning. Någon sådan finns inte. Det kan vi åtminstone vara överens om.

I går fick vi en promemoria från regeringen, efter motionstiden, efter det att propositionen hade gått ut och efter det att utskottet har skrivit sitt betänkande. Det tycker Kerstin Andersson att vi ska vara nöjda med och att regeringen då har försökt. Jag har större krav på regeringen än så. Det är märkligt att inte Kerstin Andersson har det.

Sedan är det tydligt att Kerstin Andersson inte har läst vår reservation. Reservationen handlar inte om att vi inte tycker att rambeslutet är bra. Reservationen handlar inte om att vi inte ska godkänna rambeslutet. Reservationen handlar om att vi tycker att regeringen ska ta fram en följdlagstiftning. Regeringen har haft tillräckligt med tid på sig för att lyckas ta fram en följdlagstiftning inför godkännandet av rambeslutet, men regeringen vill inte göra det. Man har inte den ambitionen.

Vid 13 tillfällen har riksdagen fått godkännandeproposition om ett rambeslut. Vid 13 tillfällen har följdlagstiftning saknats. Det är tydligt att regeringen inte vill, att regeringen inte försöker – även om Kerstin Andersson nu framställer det som att regeringen på något sätt har försökt när det i går kom en promemoria.

Jag fick inte svar på om Kerstin Andersson känner sig helt säker på att det inte blir något problem med de, som vi nu sade, 50 följdlagändringar som behöver göras. Då ska vi vara nöjda med att man i propositionen har lyckats skriva om behovet av lagändringar på mindre än tre sidor. På mindre än tre sidor har man skrivit om de här 50 ändringarna. Det tycker Kerstin Andersson att vi ska känna oss nöjda med.

Anf. 155 KERSTIN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Om jag börjar med det du sade sist här, Johan, så är det ju ett rambeslut vi diskuterar. Det är ett minimiinstrument som vi har gemensamt. Sedan kan vi i vår följdlagstiftning gå vidare. Vi kan göra

vår svenska följdlagstiftning till det här rambeslutet bättre, men det är minimirambeslut. Där, i den frågan, vad gäller rambeslutet, känner jag mig trygg som socialdemokrat.

Sedan är det så att nu kommer den här demokratiska processen i gång – även om Johan Linander hellre vill kalla det för att en promemoria just gick ut. Men innehållet i den promemorian är faktiskt det förslag som nu har skickats ut med dessa ändringar i lagstiftningen. Jag hoppas att du fick mejlet i går. Det var en jättetjock lunta med förslag till ändringar i ungefär 35 olika lagar. Det handlar om det här rambeslutet. Förslaget i promemorian syftar bland annat just till att uppfylla dessa åtaganden inom Europeiska unionen för att utvidga möjligheterna att förverka hjälpmedel och vinning vid brott.

Anf. 156 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Det här är svåra frågor. Jag skulle önska att mina kolleger i utskottet kunde ta sig upp lite ur skyttegravarna, för jag tycker att det utdelas lite väl hårda ord. Vi kan väl bara ta utgångspunkten att säga som det är. Vi har en situation där vi har en regering som har ett mycket svagt parlamentariskt stöd, framför allt när det gäller viktiga frågor inom EU och kanske särskilt frågor om brottsbekämpning. V och mp vill inte vara med i maktkoalitionen när det gäller att ta fram lagstiftning, kanske mest när det gäller sådana här rambeslut. Bakgrunden till att vi har dessa rambeslut är ju Amsterdamfördraget. Rambeslut är en mindre lyckad lösning. Det rör sig om en kompromiss. Men det är den verklighet vi har att jobba med.

Då kan man sitta och önska: Stoppa världen, jag vill hoppa av! Jag vill leva i en ideal värld där allting funkar som på den gamla goda tiden i Sverige – innan Sverige var med i EU. Men jag tycker att en hel del av de ledamöter som har varit uppe här och haft de invändningarna är sådana som är varma anhängare av just EU-samarbetet. Där blir det en hel del kompromisser som inte är så bra, och det här med rambeslut är en sådan fråga.

I det här läget tycker jag och Folkpartiet liberalerna att det är synd om Sverige ska tappa kraft i brottsbekämpning, om vi ska åse att regeringen inte får igenom förslag som man har förhandlat om i EU som i grunden faktiskt är bra, bara för att vi ska säga att rent principiellt är inte det här med rambeslut så lyckat. Det *är* inte lyckat, men vi har den verklighet vi har, att vi måste möta detta. Det gäller angrepp på informationssystem. Det gäller det vi har i dag, förverkande av egendom på grund av brott. Då måste vi möta den verkligheten, och jag tycker att vi måste jobba efter att ta ansvar i den här kammaren. Det är för många i politiken som försöker rymma från ansvaret och dessutom gömma sig. Men i det här fallet tycker jag att vi ska försöka ta ansvar för att Sverige faktiskt får en bra lagstiftning.

Och varför är det då så viktigt med den här lagstiftningen? Jo, vi vet ju hur det ser ut. Den organiserade brottsligheten breder ut sig. Den blir mer och mer multikriminell. Vi ser hur brottsligt förvärvade pengar pumpas in i mer eller mindre laglig verksamhet. Det finns en film som heter *Den tredje vågen*. Den är väl något överdriven i sin våldsamhet, hoppas jag, men den underliggande strukturen, den underliggande bilden av att den organiserade brottsligheten breder ut sig i Europa, den stäm-

mer tyvärr. I det läget måste vi ta ansvar också i Sveriges parlament för att leverera en lagstiftning som gör att vi kan förverka egendomen för dessa cyniska brottsyndikat, vilkas medlemmar skövlar massor av människoliv och sedan sitter med stora förmögenheter. De tunnar ut demokratin. Det måste vi stoppa.

Jag tycker att jag har fått information om det här, till exempel omvärldsanalysen. Vi har ju Mobilisering mot narkotikan. De presenterade en rapport i somras som var mycket bra. Den pekade på vikten av att förverka egendom mer kraftfullt. Man måste gå på pengarna, för den här kriminella verksamheten finns ju till för att folk vill tillskansa sig medel, stora förmögenheter, på ett kriminellt sätt.

Jag tycker att den förverkandeutredning som ligger också pekar på behovet av att kunna ha ett utökat förverkande. Och det är ju vad vi pratar om i det här rambeslutet. Men det är inte idealt. Jag brukar ofta leverera kritik mot den socialdemokratiska avdelningen på Justitiedepartementet för att den inte kan prioritera och verkar ha svårt att få med den här följdlagstiftningen. Det är ju ett önskemål som också vi i Folkpartiet har.

Jag tror att man kan göra det ännu bättre än vad man försöker inom Justitiedepartementets nuvarande ledning. Därför har Folkpartiet också ett särskilt yttrande, och vi lyfter nu fram det som vanligt, om att det är viktigt med denna följdlagstiftning. Men såsom det ser ut i dag är det väldigt svårt att få den på plats. Tittar man på själva texten, själva rambeslutets hårdvara, är det ju ganska hårda beviskrav för att det här med utökat förverkande ska vara möjligt. Det ska vara en domstol i Sverige som är fullständigt övertygad om att egendomen i fråga härrör från den dömda personens brottsliga verksamhet. Det liknar ju ”bortom allt rimligt tvivel”.

Nu har vi detta framför oss, och då ska Sverige säga ja eller nej. Antingen bromsar vi i Sverige det här eller så är vi med på att också i Sverige bekämpa den grova, organiserade brottsligheten. Det tycker jag att vi måste göra.

Jag har funnit att vi därför från Folkpartiet kan stödja detta, men med den vanliga kritiken, den vanliga kritiken från Lagrådet om att detta inte är perfekt. Det är det verkligheten inte. Men det är det vi har nu, och vi kan inte fly från det ansvar som jag tycker att man kan kräva av oss som riksdagsledamöter: att göra det som är bäst för Sverige. Sverige ska inte bli lidande för att vi sitter med en regering som är beroende av personer som vill lämna det internationella samarbetet i vår del av Europa, av partier som säger nej till detta. Då måste man gå till riksdagen, och då måste vi andra partier som faktiskt tror att samarbete är bra vara beredda på att ställa upp – inte för att det är lätt, inte för att det är roligt utan för att det är väldigt viktigt för Sverige.

Därför yrkar Folkpartiet bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 157 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Jag tror att vi ska klara av detta ärende före voteringen.

Jag vill först understryka en sak, speciellt för till Kerstin Andersson: Vi tycker att det här är en väldigt viktig proposition. Det är på intet sätt acceptabelt att interner ska ha tillgång till olagligt överkomna penningssummor och kunna använda dem till och med inifrån anstalterna och på

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Godkännande av rambeslut om förverkande på grund av brott

det sättet fortsätta bedriva brottslig verksamhet. Vi anser att ett förverkande är nödvändigt. Nu tycker jag att jag var väldigt tydlig på den punkten.

Någonstans måste man dock sätta ned fötterna. Det handlar om att ta ansvar, och detta är en principfråga. Det är en princip, nämligen att jag vill försvara demokratin. Jag vill försvara vårt traditionella, viktiga demokratiska system med remissförfarande och med att man vet konsekvenserna av sitt beslut. Det saknas följdlagstiftning. Och det tycker jag är speciellt allvarligt i det här fallet eftersom det handlar om ett utökat förverkande. Det handlar alltså om egendom som inte direkt härrör från brottet. Det handlar om egendom som kan ägas av tredje person.

Jag ser att detta kan vara väldigt svårt och att det kan föra med sig väldigt mycket. Därför skulle jag vilja, för att känna att jag har ordentligt på fötterna och vara trygg i mitt beslut, se följdlagstiftningen innan jag fattar beslutet. Därför kommer vi att stödja Vänsterpartiets reservation 1.

Sedan kom det en mängd andra synpunkter på detta. Jag börjar bakiifrån med Johan Pehrson som talade om att lämna samarbetet. Nej, vi är positiva till samarbete. Vi tycker att detta samarbete är bra på många punkter. Men det räcker inte till.

Jag skulle vilja att vi kunde få ett likartat avtal med till exempel Ryssland. Och jag kan samarbeta med Ryssland för att få fram det avtalet. Men jag kan inte gå med i Rysslandsfederationen. Det är en annan sak. Man kan alltså samarbeta utan att behöva underkasta sig.

Johan Linander talade om att lämna EU. Det har jag slutat med för väldigt länge sedan. Jag förstår inte vad de orden betyder. Vi kan inte sluta handla med Tyskland. Vi kommer alltid att ha avtal. Sedan beror det på om vi ska ha ett övergripande avtal som säger att vi ska underkasta oss de beslut som fattas på den och den nivån. Det är en annan sak. Jag tror att det är viktigt att man har en viss frihet att kunna ifrågasätta och kritisera. Det ligger nämligen i demokratins dilemma att man måste höra med människor och att man måste veta vad människor tycker innan man fattar beslut.

Det fanns en gång en orden som beskylldes för att tycka att man kan låta ändamålet helga medlen. Det vore felaktigt att hänskriva det till jesuiterna. Men principen att man låter ändamålet helga medlen gör att sådana viktiga medel som demokrati kan naggas i kanten, och det vill inte jag.

Anf. 158 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Det är helt uppenbart för alla som tar del av denna debatt att den koalition som nu styr det här landet ser ut ungefär som en schweizerost – det är fullt med hål. Här lämnas regeringen vind för våg. Man åker ned och kämpar för svenska intressen vid förhandlingsbordet när det gäller rättsliga och inrikes frågor inom EU. Sedan kommer man tillbaka med ett resultat som man försöker förankra. Man vill diskutera, man kommer till utskottet – det tycker jag att regeringen gör på ett utmärkt sätt, men det är mer av informationskaraktär – men däremellan händer det också att regeringen tvingas söka stöd hos andra partier som tycker att det är viktigt att frågan om brottsbekämpning går framåt. Och jag erkänner att vi i Folkpartiet har haft samtal med regeringen i mörka källare i denna fråga därför att regeringen har varit tvungen att försäkra

sig om att det finns ett stöd för detta. Och jag har gett detta stöd. Folkpartiet stöder denna sak på sina egna meriter på samma sätt som vi stödde frågan om angrepp på informationssystem eller som vi kanske kommer att stödja andra viktiga EU-frågor framöver i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Man måste ändå komma till skott. Leif Björnlod talar om att vilja ha samarbete med Ryssland och att vilja ha samarbete med ditt och datt och att ha en drömvärld i den bästa av världar.

Nu har vi det här. Detta ligger på bordet. Leif Björnlod säger att detta inte duger. Han säger att man ingår i maktkoalitionen men inte tycker att detta fungerar.

Jag vill bara understryka att det som finns i urkunden, i själva rambeslutet, när det gäller ett utökat förverkande har så stenhårda krav på rätts-säkerhet som man kan ha. Det ska vara helt solklart att en knarkkung har kommit över dessa pengar genom sin kriminella verksamhet. Och då tycker jag att vi ska ta hand om dessa pengar för att han ska sluta med sin verksamhet.

Anf. 159 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag delar Johan Pehrsons uppfattning beträffande det sista som han sade.

Men jag vill rätta till några av Johan Pehrsons missuppfattningar. Miljöpartiet sitter inte i koalition med Socialdemokraterna. Socialdemokraterna har valt den här typen av samarbetsform. Vi har en överenskommelse på 121 punkter. Där samverkar vi. Den här punkten ligger inte inom det avtalet. Det ska vi vara helt på det klara med.

Jag medger att det hade varit bättre med ett tydligare samarbete. Då hade vi också varit tvungna att rätta oss mer efter de avtal som vi hade kommit fram till.

Vi har redan en mängd avtal med Ryssland, Johan Pehrson. Och det är inte ditt och datt, utan det är viktiga avtal. Och jag skulle vilja se fler avtal även på detta område.

Anf. 160 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Leif Björnlod har väl ändå inget avtal om förverkande av egendom som har kommit till stånd på brottslig väg? Det finns ju inte.

(LEIF BJÖRNLOD (mp): Nej, det gör det inte.)

Det kommer att dröja mycket länge. Var lite ärlig, Leif Björnlod.

(LEIF BJÖRNLOD (mp): Det är ju därför som jag vill ha det.)

Det är vad du kan önska. Men du talar nu om detta 121-punktsprogram som är som en schweizerost. Ni har inget samarbete. Regeringen står ensam.

Det finns de som också har kommit till mig och sagt: Ska du inte utnyttja det här, Johan, för partipolitiska syften? Det är väl bra om vi kan fälla regeringen så att det är uppenbart hur ensam den står och hur svag den är?

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Godkännande av ram-
beslut om förverkande
på grund av brott*

Ja, det är frestande för att visa att det är så. Men jag tycker att vi har ett ansvar för Sverige. Och Sverige förtjänar något som är så mycket bättre. Därför stöder Folkpartiet dessa frågor på sina egna meriter för att bekämpa den organiserade brottsligheten i Sverige, inte för att det är roligt, inte för att stödja regeringen utan för att stödja Sverige.

Anf. 161 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Johan Pehrson i stället för att välja kortsiktiga partivinster och fälla regeringen står för den principiella delen. Jag tycker att det känns väldigt viktigt. Det vill vi inom Miljöpartiet också göra. Därför vill vi hävda demokratin och kräva en följdlagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

19 § Immunitet och privilegier för Internationella brottmålsdomstolen

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU8
Immunitet och privilegier för Internationella brottmålsdomstolen (prop. 2003/04:171).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

20 § Nya bestämmelser om revisionsberättelsens utformning

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2004/05:LU1
Nya bestämmelser om revisionsberättelsens utformning (prop. 2003/04:157).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

21 § Extraordinära smittskyddsåtgärder

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2004/05:SoU5
Extraordinära smittskyddsåtgärder (prop. 2003/04:158).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

22 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UFöU1 Operation Althea

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU7 Ändringar i det kommunala utjämningsystemet

Punkt 1 (Utgångspunkter för ett nytt utjämningsystem)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd)

3. res. 2 (fp)

4. res. 3 (c)

Förberedande votering 1:

42 för res. 2

21 för res. 3

233 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

71 för res. 1

42 för res. 2

185 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

163 för utskottet

71 för res. 1

64 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 22 v, 15 mp

För res. 1: 43 m, 28 kd

Avstod: 1 s, 42 fp, 21 c

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 1 c, 2 mp

Punkt 3 (Verksamheter och kostnadsslag i kostnadsutjämnningen)

1. utskottet

2. res. 9 (kd)

Votering:

168 för utskottet

28 för res. 9

102 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 22 v, 4 c, 15 mp

För res. 9: 28 kd

Avstod: 43 m, 42 fp, 17 c

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 1 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU8 God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting

Punkt 4 (Förändringar av balanskravet)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

239 för utskottet

53 för res. 1

2 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 39 fp, 28 kd, 22 v, 10 c, 15 mp

För res. 1: 42 m, 2 fp, 9 c

Avstod: 1 fp, 1 c

Frånvarande: 19 s, 13 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 2 c, 2 mp

Carl-Axel Roslund (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Staffan Danielsson (c) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Prövning av balanskravet)

1. utskottet

2. res. 3 (fp)

3. res. 4 (kd)

Förberedande votering:

42 för res. 3

28 för res. 4

226 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

182 för utskottet

42 för res. 3

72 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 22 v, 20 c, 15 mp

För res. 3: 42 fp

Avstod: 43 m, 28 kd, 1 c

Frånvarande: 19 s, 12 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 1 c, 2 mp

Prot. 2004/05:21

27 oktober

Punkt 7 (Stabila planeringsförutsättningar)

1. utskottet

2. res. 5 (m, kd, c)

Votering:

163 för utskottet

92 för res. 5

42 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 22 v, 15 mp

För res. 5: 43 m, 28 kd, 21 c

Avstod: 42 fp

Frånvarande: 18 s, 12 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 1 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU12 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1999–2003

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Riksgäldskontorets beslut om upplåning och skuldförvaltning)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:

253 för utskottet

43 för res.

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 42 fp, 26 kd, 22 v, 21 c, 15 mp

För res.: 43 m

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 fp, 7 kd, 8 v, 1 c, 2 mp

FiU15 Medlemskap för de baltiska staterna i Nordiska investeringsbanken

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU16 Upphörande av vissa betalningsmedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU2 Stämpelskatt i samband med företagsinteckning

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU6 Avdrag för s.k. sponsring

Punkt 1 (Avdrag för s.k. sponsring)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

163 för utskottet

133 för res. 1

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 22 v, 15 mp

För res. 1: 43 m, 42 fp, 27 kd, 21 c

Frånvarande: 18 s, 12 m, 6 fp, 6 kd, 8 v, 1 c, 2 mp

Punkt 2 (Avdragsrätt för gåvor till internationellt bistånd)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, kd)

Votering:

226 för utskottet

70 för res. 2

1 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 42 m, 21 v, 21 c, 15 mp

För res. 2: 42 fp, 28 kd

Avstod: 1 m

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 fp, 5 kd, 9 v, 1 c, 2 mp

Ulrika Karlsson (m) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

JuU2 Lag om luftfartsskydd

Punkt 1 (Företags säkerhetskontroll av den egna personalen)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

164 för utskottet

134 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 22 v, 15 mp

För res. 1: 43 m, 42 fp, 28 kd, 21 c

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 1 c, 2 mp

Prot. 2004/05:21

27 oktober

Punkt 5 (Finansieringen av säkerhetskontrollerna)

1. utskottet

2. res. 5 (fp, c)

Votering:

191 för utskottet

64 för res. 5

42 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 28 kd, 22 v, 14 mp

För res. 5: 1 m, 42 fp, 21 c

Avstod: 42 m

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 1 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU5 Godkännande av rambeslut om förverkande på grund av brott

Punkt 1 (Godkännande av rambeslut om förverkande på grund av brott)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

226 för utskottet

36 för res. 1

36 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 8 m, 42 fp, 28 kd, 21 c

För res. 1: 22 v, 14 mp

Avstod: 35 m, 1 mp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 1 c, 2 mp

Ulf Holm (mp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (Följdlagstiftning i propositioner om godkännande av rambeslut)

1. utskottet

2. res. 2 (m, c)

Votering:

205 för utskottet

64 för res. 2

27 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 41 fp, 28 kd, 9 v, 1 mp
För res. 2: 43 m, 1 fp, 20 c
Avstod: 13 v, 14 mp
Frånvarande: 18 s, 12 m, 6 fp, 5 kd, 8 v, 2 c, 2 mp

JuU8 Immunitet och privilegier för Internationella brottmålsdomstolen

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU1 Nya bestämmelser om revisionsberättelsens utformning

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU5 Extraordinära smittskyddsåtgärder

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Särskild förvaltning
av elnät*

23 § Särskild förvaltning av elnät

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2004/05:NU5
Särskild förvaltning av elnät (prop. 2003/04:135).

Anf. 162 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Herr talman! Jag ska i ärlighetens namn erkänna att jag blev tagen lite grann på sängen. Jag trodde att den här debatten skulle komma väldigt mycket senare än så här. Det innebär att mitt anförande blir något kortare än vad jag från början hade tänkt mig, men det är i och för sig kanske inte någon nackdel.

Vi ska debattera en särskild förvaltning av elnät. Det är ingen fråga som tilldrar sig någon större uppmärksamhet. Förmodligen kommer ingen av oss att inbjudas till någon TV-soffa för att debattera den här frågan. Men icke förty innehåller det förslag som regeringen har lagt fram några delar som förtjänar en viss uppmärksamhet.

Det hela handlar om under vilka former och vad som ska hända om en innehavare av en koncession missköter sig.

För att förmedla el via nät måste man ha tillstånd. Det händer ibland att en person som innehar ett sådant tillstånd inte sköter sig på det sätt som man förväntar sig. Normalt sett kan man tycka att det är väl inga större problem om någon missköter sig, men just i det här sammanhanget är det lite allvarigare. Bördan av denna misskötsel faller ju på någon annan, det vill säga på den som skulle ha fått elen i sina strömbrytare. Det finns därför goda skäl för att det ska vara möjligt att ingripa mot misskötsel.

Som det ser ut i dag finns det två möjligheter att ingripa. Den ena är helt enkelt utfärdande av vite och det andra är att tillståndet återkallas. Ett återkallat tillstånd är problematiskt därför att lagen inte förtäljer hur elförsörjningen då ska se ut.

Därför har nu regeringen kommit med ett förslag till andra former av förvaltning av dessa nät. Man föreslår två slags ingripanden. I båda fallen

innebär det att misskötseln ska vara av ett sådant slag att det påkallar en särskild förvaltning.

Skälet till att vi moderater ställer oss negativa till regeringens förslag är inte att man ska kunna tillgripa en särskild form av förvaltning. De former som här föreslås kan vara smidiga. De syftar till att den som missköter sitt tillstånd ska få möjlighet att förbättra sin ekonomi eller att öka sin egen kompetens för att i ett senare skede bättre kunna sköta detta nät.

Det vi vänder oss mot är den vaghet som finns i den föreslagna lagen. Det står i 18 § andra stycket att om innehavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter ska denna form av förvaltning kunna tillgripas. Men vad menas då med "väsentlig mån"? Hur ska man definiera det?

Eftersom ett indraget tillstånd är ett sätt att beröva någon dispositionsrätten över sina tillgångar anser vi att man mycket tydligare måste definiera vad som ska krävas än att bara påstå att man inte har fullgjort sina skyldigheter "i väsentlig mån".

Den allvarliga formen av särskild förvaltning innebär en form av tvångsförvaltning. Den tillgrips om inte den mjukare varianten är möjlig. I lagtexten står det att om det inte är sannolikt att man ska kunna åstadkomma en tillfredsställande förvaltning så ska tvångsförvaltningen kunna tillgripas.

Herr talman! Då undrar vi: Vad menas med sannolikt? Det borde definieras på ett tydligare sätt.

Därför yrkar jag bifall till vår reservation och avslag på regeringens proposition.

Anf. 163 NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Jag ska fatta mig väldigt kort. Anne-Marie Pålsson har sagt det som också vi i Folkpartiet vill ha sagt. Jag vill bara tillägga följande.

Redan av betänkandet framgår det tydligt hur omöjligt det kommer att vara att inte hantera dessa ärenden på ett godtyckligt sätt. Som Anne-Marie Pålsson sade tidigare står det i propositionen: "i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter". När man då ställer frågan till utskottsmajoriteten vad "i väsentlig mån" innebär får man ett svar som innehåller ännu ett uttryck som är värdeladdat: omfattande misskötsamhet. Hur mycket misskötsamhet är "omfattande" misskötsamhet?

När man inte kan specificera dessa saker uppstår det en godtycklighet. Det är därför som vi har krävt att propositionen ska återremitteras till Regeringskansliet för precisering.

Jag yrkar därför bifall till reservationen.

Anf. 164 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Kristdemokraterna och övriga borgerliga partier liksom riksdagsmajoriteten är ense om att vårt samhälle är särskilt beroende av säker tillförsel av el. Det är därför rimligt att riksdagen nu tar ett steg som innebär en skärpning av regelverket och som gör det möjligt att ingripa mot koncessionsinnehavare, inte bara genom vitesföreläggande utan också genom förvaltningsföreläggande eller till och med genom tvångsförvaltning.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Särskild förvaltning
av elnät*

Det är långtgående befogenheter som ges till staten genom lagförslaget. Sådana befogenheter som faktiskt innebär inskränkningar av äganderätten måste vara oerhört välmotiverade. När får ett elnät tvångsförvaltas? Enligt förslaget får detta ske när koncessionsinnehavaren ”i väsentlig mån” inte uppfyller sitt åtagande.

Herr talman! Detta lämnar ett alltför stort tolkningsutrymme i en alltför viktig fråga. Det rättsligt osäkra läget får sedan avgöras av våra domstolar när fallen hamnar där. Lagstiftaren borde kunna vara mer tydlig, vilket vi föreslår i vår gemensamma borgerliga reservation.

Närmare bestämt skiljer sig vår och Elnätsutredningens hållning från Socialdemokraternas i att vi inte anser att brott mot elsäkerhetsbestämmelserna ska kunna föranleda beslut om särskild förvaltning. Vi anser att det ska krävas ett hot mot själva elöverföringen för att särskild förvaltning ska kunna komma i fråga. Även i dessa fall bör tvångsförvaltning tillämpas ytterst restriktivt.

Med detta yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 165 LARS JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är möjligt att den här debatten kan göras relativt kort, eftersom vi trots allt i huvudsak är överens med regeringen om att en särskild förvaltning av elnät måste finnas. Detta handlar mera om på vilket sätt ellagen ska förändras så att det ges möjlighet för Energimyndigheten att agera när en elnätsägare har misskött elnätet. För oss som elkonsumenter och egenföretagare av olika slag är det väsentligt att man inte blir ställd utan elektricitet i nätet. Det får inte åsidosättas. Det är oerhört väsentligt att man också kan agera mot en elnätsföretagare om den personen eller det företaget inte sköter det på ett riktigt sätt. Det är bristen i den nuvarande lagstiftningen.

Det ställs frågor från flera av utskottets ledamöter. Man menar att förslaget är för otydligt formulerat så att det är risk att det kan bli godtycke när Energimyndigheten agerar. Det som är väsentligt att komma ihåg i sammanhanget är att Energimyndigheten ska gå till länsrätten.

Det är länsrätten som kommer att pröva om Energimyndigheten har rätt i sitt påstående att det förekommer misskötsel från elnätsföretagets sida och att den misskötseln är så grav att man måste antingen ha en form av tvångsinlösen eller tvångsförvaltning av själva koncessionen. Det är vad det handlar om.

Det kan vara svårt att i förväg förutsätta exakt hur den situationen kommer att se ut. Som också framgår av betänkandet på s. 10 handlar det om tre områden.

Det är misskötsel av underhåll, att man inte underhåller nätet på ett riktigt sätt så att vi får fram den ström som kunden är beroende av. Det kan vara långvariga strömavbrott eller dålig kvalitet i överföringen som i sin tur kan skada känslig elektronisk utrustning för till exempel företagare.

Det är vidare att elmarknaden inte fungerar på ett riktigt sätt. Man ska se till att man kan läsa av vad kunden har förbrukat i el och ge möjlighet för kunden att kunna byta elnätsägare etcetera.

Framför allt handlar det om att det inte föreligger riktig elsäkerhet. Det är en väldigt central frågeställning. Det kan hota människor, egendom eller på annat sätt störa driften i företagen.

Det är dessa tre områden som anges ganska tydligt i betänkandet och som också framgår av propositionen. Det är detta som Energimyndigheten kommer att ha som utgångspunkt när man för talan mot elnätsföretag som missköter driften av elnätet.

Jag upplever inte att vi behöver vara oroliga för att det ska förekomma någon form av godtycklighet i sammanhanget, utan man kommer att använda sig av den utökade möjligheten i lagstiftningen på ett tillfredsställande sätt.

Det gäller framför allt för oss elkunder. Men man kommer också att se till att de som inte sköter sig i fortsättningen gör det. Man kan då ställa lite muskler bakom det och inte bara vite.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i näringsutskottets betänkande.

Anf. 166 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet *Särskild förvaltning av elnät*, ty i den bästa av världar kan misskötsamhet av verksamhet i allmänhetens intresse förekomma. I betänkandet har vi att hantera det fall när en koncessionshavare av elnät inte fullgör sina skyldigheter enligt ellagstiftningen.

Den möjlighet som finns i dag är att förelägga vite eller återkallelse av koncessionen. Att återkalla koncessionen är dock i praktiken nästan omöjligt då lagen inte anger hur den fortsatta elförsörjningen ska ske när koncessionen väl har återkallats. Därför är det av värde att lagstiftningen kommer fram med ett förtydligande.

En återkallelse kan ske när det sker en omfattande misskötsel från koncessionshavarens sida. Förslaget innebär att det pekas ut två former av misskötsamhet som kan leda till särskild förvaltning. Det är eftersatt underhåll av anläggningen eller ovilja att följa ellagstiftningens bestämmelser. Syftet är att se till att misskötsamheten upphör genom att man tillsätter en särskild förvaltare eller kanske delvis övertar förvaltningen.

Förslaget innebär också att det finns två former av ingripande, dels förvaltningsföreläggande, dels tvångsförvaltning. Eftersom nuvarande ellag uppenbarligen har brister är det rimligt att vi försöker åtgärda detta, vilket dessa förändringar innebär. Det finns olika former för ingripande. Grunden läggs därför för att inte mer tvångsåtgärder används än vad som fordras för den aktuella misskötsamheten.

Herr talman! Jag stannar där. Jag ställer mig bakom förslaget i betänkandet i dess helhet.

Anf. 167 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! I dag är det möjligt att förelägga vite eller återkalla nät-koncession om någon nätägare inte sköter sig. Det har vissa brister.

Den nya lagstiftningen har två eller nästan tre avsatser. Det är först förvaltningsföreläggande och därefter tvångsförvaltning. Om den senare inte fungerar innebär det också att man kan lösa in anläggningen. Det behövs för att säkerställa att elen når konsumenterna även ifall ett företag missköter sig. Lars Johansson har ingående beskrivit hur det är tänkt att fungera. Det finns inget behov att jag upprepar det.

I propositionen betonas att särskild förvaltning inte är en alternativ ingripandeform utan en sista åtgärd som får tas till när andra tvångsmedel använts utan att det har lett till önskat resultat. Det säkrar att den inte

kommer att användas i onödan. Det är snarare mer tveksamt med reservationen. Då riskerar vi att man ingriper i olaga fall.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 oktober.)

*Avtal mellan
Sverige och Norge
om vitaliserat
näringslivssamarbete*

24 § Avtal mellan Sverige och Norge om vitaliserat näringslivssamarbete

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2004/05:NU6
Avtal mellan Sverige och Norge om vitaliserat näringslivssamarbete
(prop. 2003/04:139).

Anf. 168 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Kristdemokraterna anser att kontakten med vårt grannland Norge inte minst genom handel är mycket viktig både här i Sverige och i Norge. Det skapar arbete och välbefinnande i våra länder.

Vi kristdemokrater anser emellertid inte att sättet på vilket svenska och norska företag samarbetar ska avtalas genom avtal mellan den svenska och den norska staten. Sådana begränsningar är enbart av ondo och hämmar handel och utbud mellan länderna.

Vi tror oss också veta från utredningar och undersökningar att sådana bidrag som kringgärdas av omfattande regelverk gör betydligt mindre nytta än generella stöd.

Det är också minst sagt tveksamt om företag i gränstrakterna ska åtnjuta stöd och fördelar som företag längre in i det egna landet inte kan åtnjuta.

Under utskottets beredningsarbete har det också visat sig tveksamt om regeringens förslag överensstämmer med de principer om bruttoredovisning som budgetlagen föreskriver.

Herr talman! De medel som svenska staten erhåller från Svensk-Norsk Industrifond ska tillföras den allmänna närings- och regionalpolitiken på ett sätt som är mer effektivt och rättvist för alla svenska företag. Därmed yrkar jag bifall till vår reservation.

Anf. 169 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Herr talman! Majoriteten i näringsutskottet föreslår att riksdagen ger regeringen möjlighet att ta emot pengar från stiftelsen Svensk-Norsk Industrifond. Förslaget är att regeringen ska använda pengarna enligt ett avtal mellan Sveriges och Norges regeringar om näringslivssamarbete. Låt mig kort ge en bakgrund till fonden.

Fonden inrättades år 1981 genom ett avtal mellan de svenska och norska regeringarna om ett ekonomiskt samarbete, och då särskilt på industri- och energiområdena.

Till avtalet kopplades tre protokoll:

- upprättande av en fond för svensk-norskt industriellt samarbete

- långsiktiga leveranser av råolja och oljeprodukter från Norge till Sverige
- en optionsrätt för långsiktiga leveranser av elektrisk kraft från Sverige till Norge.

Enligt överenskommelsen skulle samarbetsavtalet gälla i 20 år och därefter kunna sägas upp med tre års varsel.

De viktigaste villkoren för det industriella samarbetet är enligt det förstnämnda protokollet:

- fonden ska vara en stiftelse vars styrelse har sitt säte i Stockholm
- fonden ska främja svensk-norskt industriellt samarbete genom stöd till tekniskt och marknadsmässigt utvecklingssamarbete mellan svenska och norska företag
- stiftelsens tillgångar ska fördelas mellan parterna i samma proportion som stiftarnas kapitaltillskott i det fall stiftelsen upplöses.

Till förslaget var därutöver fogat dels villkor för lån genom fonden, dels stadgar för fonden.

Vidare bemyndigades fonden i lagen om beslutanderätt för stiftelser som hade bildats för att främja svensk-norskt industriellt samarbete att inom sitt verksamhetsområde pröva frågor om stöd.

Under 2002 kom Svensk-Norsk Industrifonds ledning till slutsatsen att dess kvarvarande kapital skulle kunna främja näringslivsutvecklingen i de båda länderna på ett effektivare sätt om insatserna fick en mer allmän främjandekaraktär. En sådan verksamhet bedömdes vara att fondens ledning skulle kunna bedrivas bäst genom att de båda länderna gemensamt fann en ny organisationsform.

I juni 2003 anhöll fondens styrelse hos Länsstyrelsen i Stockholms län om ett godkännande av fondens beslut om att överlåta samtliga sina tillgångar till den svenska staten respektive den norska staten.

Den svenska staten skulle erhålla 80 % av tillgångarnas värde och den norska staten 20 % utan annat vederlag än att den svenska staten respektive den norska staten övertar ansvaret för stiftelsens skulder.

Länsstyrelsen meddelade i augusti 2003 att det inte förelåg något hinder för verkställande av fondens beslut.

I ett brev till näringsdepartementen i Norge och Sverige i oktober 2003 informerade fondens styrelse om sitt beslut:

- att avveckla stiftelsen genom att överlåta sina tillgångar till den svenska och norska staten
- att överlåtelserna sker med hänvisning till fondens ändamålsparagraf
- att fonden önskar att de berörda medlen ska användas gemensamt för att främja näringslivsutvecklingen i Sverige och Norge.

Fondens totala tillgångar värderades i april innevarande år att uppgå till mellan 55 och 60 miljoner svenska kronor.

Regeringen anser att det är angeläget att svensk-norskt näringslivssamarbete förs vidare i nya former. De ska då vara bättre anpassade till de nuvarande behoven. De medel som Svensk-Norsk Industrifond avser

Prot. 2004/05:21
27 oktober

*Avtal mellan
Sverige och Norge
om vitaliserat
näringslivssamarbete*

att överlämna till Sveriges och Norges regeringar för främjande av ett svensk-norskt näringslivssamarbete bör därför användas i enlighet med det avtal som tecknades av de båda ländernas regeringar i maj innevarande år.

Det nya programmet ska ha till ändamål att vitalisera de svenska och norska näringslivet genom att

- främja etableringar av samarbetsprojekt mellan svenska och norska små och medelstora företag och
- främja handelsutbyte mellan länderna. En del av medlen bör avse projekt som stimulerar näringslivsutvecklingen i gränsregionerna, särskilt i områden med svag företagstillväxt.

Enligt regeringen bör fonden betala ut den svenska statens andel av fonden, ca 45 miljoner kronor, direkt till den statliga myndigheten Nutek, verket för näringslivsutveckling. Nutek ska under de fem kommande åren, minst, svara för genomförandet av avtalet.

Enligt uppgifter från Näringsdepartementet kan de två förslagen i motionen vara svåra att förena. De handlar om att riksdagen dels ska avslå regeringens förslag i propositionen, dels uttala sig för att de aktuella medlen i stället ska användas för att öka de statliga insatserna på området för tillhandahållande av riskvilligt kapital.

Upplösningen av stiftelsen och överlämnandet av de aktuella medlen till den svenska staten respektive den norska staten har nämligen skett med förutsättningen att avtalet skulle antas. I annat fall skulle fonden ha valt att hos Länsstyrelsen i Stockholms län ansöka om upplösning av fonden.

Herr talman! Utskottsmajoriteten anser att det är önskvärt att det svensk-norska näringslivssamarbete som har bedrivits inom ramen för Svensk-Norsk Industrifond kan föras vidare i nya former. De formerna ska vara bättre anpassade till de behov som för närvarande föreligger.

De medel som tidigare har anvisats i statsbudgeten i syfte att främja samarbetet mellan Sverige och Norge bör även framöver användas för detta ändamål.

Utskottet menar vidare att utformningen och organiseringen av den framtida verksamheten som den kommer till uttryck i det avtal som har ingåtts mellan Sveriges och Norges regeringar förefaller ändamålsenliga.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till utskottsmajoritetens förslag och avslag på den reservation som bifogats betänkandet.

Anf. 170 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i propositionen. Med det sagt vill jag ändå ta tillfället i akt att göra några påpekanden. Det rör tillkomsten av betänkandet.

Pacta sunt servanda, avtal ska hållas, är en av grundbultarna i en fri marknadsekonomi. Utan en sådan princip skulle inte många avtal kunna ingås, och inte många affärsmässiga transaktioner skulle kunna förekomma över huvud taget. Kan man inte lita på att motparten ska stå vid sitt ord – vem vågar då teckna avtal och vem vågar då ingå en affärsförbindelse?

Pacta sunt servanda måste alltså även gälla när regeringen ingår avtal. Den svenska regeringen har undertecknat avtal med den norska regeringen, och det gjordes i maj 2004. I dag, den 27 oktober 2004, ska detta ärende debatteras i kammaren. Vi ska alltså debattera någonting som redan är undertecknat och klart. Man kan undra till vilken nytta. Om vi här i riksdagen hade fått ta ställning till avtalet innan det hade undertecknats så hade det blivit något annat än en ren formsak. Då hade vi kunnat ha synpunkter på avtalets innehåll och synpunkter på användning av medel och på vilket sätt man hade tänkt utveckla samarbetet mellan Sverige och Norge.

Men det kan vi inte i dag. I dag har vi antingen att efterleva principen om *pacta sunt servanda*, vilket är rimligt, eller att i någon mening göra gällande att undertecknat avtal inte ska gälla.

Herr talman! Enligt grundlagen är en av riksdagens tre uppgifter att kontrollera den verkställande makten. På det sätt som detta ärende behandlas och debatteras är det inte fråga om att kontrollera någon verkställande makt, det vill säga regeringen. Det är bara fråga om att *ex post* godkänna någonting som regeringen har gjort, utan möjlighet att granska innehållet dessförinnan.

Den behandling som vi här har att göra med blir bara en formsak. Jag tycker att det är en viktig sak att påpeka inför framtida situationer av liknande slag.

Anf. 171 NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Jag håller återigen med Anne-Marie Pålsson. Det beklagliga är att detta inte är första gången som det här händer. Vi har även tidigare ställts inför det faktum att riksdagen inte har haft handlingsmöjligheter därför att staten eller regeringen redan har kommit överens med någon och slutit avtal som måste hållas. Vi såg exempel på det när man startade ny verksamhet för Vattenfall i Tyskland.

Det här sättet att jobba på skapar inte goda relationer mellan riksdagen och regeringen, och det är beklagligt.

Anf. 172 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Avtal ska hållas, sade Anne-Marie Pålsson, och så är det. Här är ett avtal som är underskrivet och klart. Det är väl inte riktigt det bästa sättet att sköta politiken på – inte heller enligt mitt sätt att se det.

Jag har å andra sidan inte så mycket att klaga på i avtalet, för jag tror att det svensk-norska samarbetet och näringslivsutvecklingen far väl av satsningen. Det är alltså inte satsningen i sig som jag har någonting emot, utan formen för hur den har kommit till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 oktober.)

25 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2004/05:32 Utökade möjligheter till överföring av periodiseringsfonder och expansionsfond, m.m.

2004/05:33 Skatteregler för elcertifikat och utsläppsrätter

2004/05:38 Räntebeläggning av periodiseringsfonderna

2004/05:40 Ändringar i minerallagen

26 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 27 oktober

2004/05:79 av *Ingrid Burman* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Flyktingmottagandet

2004/05:80 av *Nina Lundström* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Ombildning av kommunalt ägda hyresrätter till bostadsrätter

2004/05:81 av *Marie Engström* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky
Kreditgarantiföreningar

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 november.

27 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 27 oktober

2004/05:220 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Mona Sahlin
Regeringens projekt Flicka

2004/05:221 av *Henrik von Sydow* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Växande regioner och anslagen till länsstyrelserna

2004/05:222 av *Liselott Hagberg* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
Hushållsnära tjänster

2004/05:223 av *Viviann Gerdin* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Flyglinjen Torsby/Hagfors–Arlanda

2004/05:224 av *Hans Backman* (fp) till miljöminister Lena Sommestad
Tillåtlighetsprövning för den nya E 4-sträckningen mellan Hudiksvall och Enånger

2004/05:225 av *Berndt Ekholm* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Slaveriet i Mauretanien

2004/05:226 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Statistikredovisning avseende Högsta domstolens ärenden

2004/05:227 av *Elina Linna* (v) till socialminister Berit Andnor
Psykiska funktionshinder

2004/05:228 av *Kerstin Kristiansson Karlstedt* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Kvalificerad yrkesutbildning

Prot. 2004/05:21
27 oktober

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 november.

28 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 27 oktober

2004/05:127 av *Peter Danielsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Diskriminering avseende pensionsförsäkringars förmånstagare

2004/05:135 av *Hans Backman* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Enklare regler för företagare

2004/05:136 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Efterlevnad av EU-direktiv beträffande hjulvikter

2004/05:137 av *Staffan Danielsson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Kompensation till jordbruksföretag

2004/05:139 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Underlättande för företagare att nyanställa personal

2004/05:144 av *Solveig Hellquist* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Äldreomsorgen

2004/05:145 av *Solveig Hellquist* (fp) till socialminister Berit Andnor
Personer med funktionshinder

2004/05:146 av *Solveig Hellquist* (fp) till socialminister Berit Andnor
Tillsyn av det sociala området

2004/05:147 av *Solveig Hellquist* (fp) till socialminister Berit Andnor
Effekter av tillsynen

2004/05:148 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Lena Hallengren
Psykisk ohälsa bland barn

2004/05:149 av *Christina Axelsson* (s) till statsrådet Lena Hallengren
Arbetsmiljölagens tillämpning inom förskolan

2004/05:150 av *Tobias Krantz* (fp) till kulturminister Pär Nuder
Vänsterpartiet och Författningsutredningen

2004/05:151 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Turkiet och folkmordet på armenier

2004/05:152 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Europeiska rådets möte i juni 2004

2004/05:153 av *Ewa Björling* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Fri tillgång till antivirala medel för ambassadanställda och deras familjer

2004/05:154 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Planekonomi och miljöförstöring
2004/05:155 av *Ewa Björling* (m) till statsrådet Carin Jämtin
Utvärdering av hivambassadörens uppdrag
2004/05:156 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Unga människor i arbetslivet
2004/05:157 av *Henrik von Sydow* (m) till näringsminister Leif Pagrot-
sky
Förbudet mot snusförsäljning
2004/05:158 av *Axel Darvik* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Rymdforskning
2004/05:159 av *Lennart Kollmats* (fp) till kulturminister Pär Nuder
Utgivningen av Ordbok över Sveriges dialekter
2004/05:161 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utbildningsminister Thomas
Östros
Homofobiska inslag i skolböcker
2004/05:162 av *Hans Backman* (fp) till utbildningsminister Thomas
Östros
IT-utvecklingen i den svenska skolan
2004/05:163 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildningsminister Thomas
Östros
Bokstavsbetygen
2004/05:164 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ylva Johansson
Palliativ vård
2004/05:165 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetsstillfällen för förståndshandikappade
2004/05:166 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Sjukskrivande läkare
2004/05:168 av *Karin Pilsäter* (fp) till kulturminister Pär Nuder
Förtroende för presstöd
2004/05:171 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Global kampanj mot dödsstraff
2004/05:172 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Stening av unga flickor i Iran
2004/05:173 av *Göran Persson* i Simrishamn (s) till statsrådet Mona
Sahlin
Elitidrott och jämställdhet
2004/05:174 av *Nils Fredrik Aurelius* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Utbyggnad av E 22
2004/05:175 av *Allan Widman* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Sveaskog
2004/05:176 av *Jan Andersson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky
Svensk livsmedelsindustri och JAS-affären med Thailand
2004/05:177 av *Jan Andersson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist
Effekter för svensk kycklingproduktion av JAS-affären
2004/05:179 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Irans eventuella utveckling av kärnvapen
2004/05:180 av *Mariam Osman Sherifay* (s) till utrikesminister Laila
Freivalds
Hotad demokrati i Bangladesh

2004/05:181 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Turkiets fängslande av Mehdi Zana

2004/05:182 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Kristna i Irak

2004/05:183 av *Inger René* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Regeringens utnämningsspolitik och jämställdheten

2004/05:186 av *Lennart Kollmats* (fp) till statsrådet Mona Sahlin

Våld på fotbollsarenor

2004/05:187 av *Åsa Domeij* (mp) till miljöminister Lena Sommestad

Regeringens roll i PSSA-arbetet

2004/05:188 av *Lars Lindblad* (m) till miljöminister Lena Sommestad

Hälsofaran med etanolbilar

2004/05:189 av *Carina Grönhagen* (s) till försvarsminister Leni Björklund

Frivilligorganisationernas fortsatta verksamhet på Gotland

2004/05:190 av *Rolf Lindén* (s) till försvarsminister Leni Björklund

Säkerheten för sjöfarten på västkusten

2004/05:191 av *Margareta Pålsson* (m) till statsrådet Ulrica Messing

Förutsättningarna för sportflyget

2004/05:192 av *Ewa Thalén Finné* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Nya invandrarelever och de nationella proven

2004/05:194 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Kvarhållna barn i Gaza

2004/05:195 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds

Dödsstraff i Vietnam

2004/05:196 av *Rosita Runegrund* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Sanktioner mot Burma

2004/05:197 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg

Situationen för kurder från norra Irak

2004/05:198 av *Matilda Ernkrans* (s) till statsrådet Barbro Holmberg

Beslutsmotiveringen i asylärenden

2004/05:201 av *Nils Fredrik Aurelius* (m) till kulturminister Pär Nuder

Sakligheten hos Forum för levande historia

2004/05:202 av *Lars Ångström* (mp) till statsrådet Ulrica Messing

Vägs skyltar för alternativa drivmedel

2004/05:203 av *Michael Hagberg* (s) till miljöminister Lena Sommestad

Den ekologiska utvecklingen i skärgården

2004/05:204 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-

Christin Nykvist

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter

2004/05:205 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till jordbruksminister Ann-

Christin Nykvist

Översyn av jaktförordningen

Prot. 2004/05:21

27 oktober

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 9 november.

Prot. 2004/05:21
27 oktober

29 § Kammaren åtskildes kl. 16.49.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 10 §
anf. 37 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 88 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 18 § anf. 139 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden	1
4 § Meddelande om val.....	1
5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
7 § Förnyad bordläggning.....	2
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 20 oktober.....	2
UbU13 Utveckling av gymnasieskolan	2
JuU3 Omhändertagande av fordonsnycklar m.m.	4
JuU4 Godkännande av rambeslut om angrepp mot informationssystem.....	5
JuU9 Immunitet och privilegier för Athena.....	5
SfU4 Anpassningar med anledning av en ny statlig myndighet för socialförsäkringens administration	6
SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden undet budgetåret 2003 m.m.	6
SoU3 Internationella adoptionsfrågor m.m.	6
SoU4 Höjd åldersgräns för läkares och sjukgymnasters rätt till offentlig ersättning m.m.	8
9 § Operation Althea	9
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2004/05:UFöU1	9
Anf. 1 VERONICA PALM (s)	9
Anf. 2 KARIN ENSTRÖM (m)	10
Anf. 3 VERONICA PALM (s) replik.....	11
Anf. 4 KARIN ENSTRÖM (m) replik	11
Anf. 5 VERONICA PALM (s) replik.....	11
Anf. 6 KARIN ENSTRÖM (m) replik	12
Anf. 7 ALLAN WIDMAN (fp)	12
Anf. 8 VERONICA PALM (s) replik.....	13
Anf. 9 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	14
Anf. 10 VERONICA PALM (s) replik.....	14
Anf. 11 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	14
Anf. 12 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	15
Anf. 13 KARIN ENSTRÖM (m) replik	16
Anf. 14 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	16
Anf. 15 KARIN ENSTRÖM (m) replik	16
Anf. 16 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	17
Anf. 17 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m).....	17
Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	18
Anf. 19 BERIT JÓHANNESSON (v)	19
Anf. 20 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	19
Anf. 21 BERIT JÓHANNESSON (v) replik.....	19

Anf. 22	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	20
Anf. 23	BERIT JÓHANNESSON (v) replik	20
	(Beslut skulle fattas under 22 §.)	20
10 §	Ändringar i det kommunala utjämningsystemet	20
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU7	20
Anf. 24	CARIN LUNDBERG (s)	20
Anf. 25	TOMAS HÖGSTRÖM (m)	21
Anf. 26	GUNNAR NORDMARK (fp)	23
Anf. 27	LARS LINDÉN (kd)	24
Anf. 28	ROGER TIEFENSEE (c)	26
Anf. 29	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	27
Anf. 30	ROGER TIEFENSEE (c) replik	27
Anf. 31	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	28
Anf. 32	ROGER TIEFENSEE (c) replik	28
Anf. 33	SONIA KARLSSON (s)	28
Anf. 34	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	31
Anf. 35	SONIA KARLSSON (s) replik	31
Anf. 36	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	32
Anf. 37	SONIA KARLSSON (s) replik	32
Anf. 38	ROGER TIEFENSEE (c) replik	32
Anf. 39	SONIA KARLSSON (s) replik	33
Anf. 40	ROGER TIEFENSEE (c) replik	33
Anf. 41	SONIA KARLSSON (s) replik	34
Anf. 42	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	34
Anf. 43	SONIA KARLSSON (s) replik	35
Anf. 44	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	35
Anf. 45	SONIA KARLSSON (s) replik	35
Anf. 46	LARS LINDÉN (kd) replik	36
Anf. 47	SONIA KARLSSON (s) replik	36
Anf. 48	LARS LINDÉN (kd) replik	36
Anf. 49	SONIA KARLSSON (s) replik	37
Anf. 50	SIV HOLMA (v)	37
Anf. 51	ROGER TIEFENSEE (c) replik	39
Anf. 52	SIV HOLMA (v) replik	40
Anf. 53	ROGER TIEFENSEE (c) replik	40
Anf. 54	SIV HOLMA (v) replik	40
Anf. 55	LARS LINDÉN (kd) replik	41
Anf. 56	SIV HOLMA (v) replik	41
Anf. 57	LARS LINDÉN (kd) replik	42
Anf. 58	SIV HOLMA (v) replik	42
Anf. 59	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	42
Anf. 60	SIV HOLMA (v) replik	43
Anf. 61	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	43
Anf. 62	SIV HOLMA (v) replik	44
Anf. 63	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	44
Anf. 64	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	47
Anf. 65	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	47
Anf. 66	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	47
Anf. 67	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	48

Anf. 68	ROGER TIEFENSEE (c) replik	48	Prot. 2004/05:21
Anf. 69	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	48	27 oktober
Anf. 70	ROGER TIEFENSEE (c) replik	49	
Anf. 71	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	49	
Anf. 72	TREDJE VICE TALMANNEN	49	
Anf. 73	LILIAN VIRGIN (s)	49	
Anf. 74	NINA LUNDSTRÖM (fp)	50	
	(Beslut fattades under 22 §.)	51	
11 §	God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting	51	
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU8	51	
Anf. 75	SONIA KARLSSON (s)	51	
Anf. 76	TOMAS HÖGSTRÖM (m)	52	
Anf. 77	GUNNAR NORDMARK (fp)	53	
Anf. 78	LARS LINDÉN (kd)	54	
Anf. 79	JÖRGEN JOHANSSON (c)	55	
Anf. 80	TOMMY TERNEMAR (s)	56	
Anf. 81	SIV HOLMA (v)	57	
Anf. 82	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	58	
Anf. 83	SIV HOLMA (v) replik	58	
Anf. 84	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	59	
Anf. 85	SIV HOLMA (v) replik	59	
	(Beslut fattades under 22 §.)	59	
12 §	Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning		
1999–2003		59	
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU12	59	
Anf. 86	SONIA KARLSSON (s)	59	
Anf. 87	GUNNAR AXÉN (m)	60	
Anf. 88	BO BERNHARDSSON (s)	60	
Anf. 89	KARIN PILSÄTER (fp)	62	
Anf. 90	BO BERNHARDSSON (s) replik	63	
Anf. 91	KARIN PILSÄTER (fp) replik	64	
Anf. 92	BO BERNHARDSSON (s) replik	64	
Anf. 93	KARIN PILSÄTER (fp) replik	64	
	(Beslut fattades under 22 §.)	65	
13 §	Medlemskap för de baltiska staterna i Nordiska investeringsbanken	65	
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU15	65	
	(Beslut fattades under 22 §.)	65	
14 §	Upphörande av vissa betalningsmedel	65	
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU16	65	
	(Beslut fattades under 22 §.)	65	
15 §	Stämpelskatt i samband med företagsinteckning	65	
	Skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU2	65	
	(Beslut fattades under 22 §.)	65	
16 §	Avdrag för s.k. sponsring	66	
	Skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU6	66	
Anf. 94	PER-OLOF SVENSSON (s)	66	
Anf. 95	STEFAN HAGFELDT (m)	66	

Anf. 96 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	67
Anf. 97 PER LANDGREN (kd).....	68
Anf. 98 STAFFAN DANIELSSON (c)	70
Anf. 99 FREDRIK OLOVSSON (s).....	71
Anf. 100 STEFAN HAGFELDT (m) replik.....	72
Anf. 101 FREDRIK OLOVSSON (s) replik.....	72
Anf. 102 STEFAN HAGFELDT (m) replik.....	72
Anf. 103 FREDRIK OLOVSSON (s) replik.....	73
Anf. 104 PER LANDGREN (kd) replik	73
Anf. 105 FREDRIK OLOVSSON (s) replik.....	73
Anf. 106 PER LANDGREN (kd) replik	74
Anf. 107 FREDRIK OLOVSSON (s) replik.....	74
Anf. 108 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	75
Anf. 109 FREDRIK OLOVSSON (s) replik.....	75
Anf. 110 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	76
Anf. 111 FREDRIK OLOVSSON (s) replik.....	76
Anf. 112 STAFFAN DANIELSSON (c) replik	76
Anf. 113 FREDRIK OLOVSSON (s) replik.....	77
Anf. 114 STAFFAN DANIELSSON (c) replik	77
Anf. 115 FREDRIK OLOVSSON (s) replik.....	77
Anf. 116 MARIE ENGSTRÖM (v).....	78
Anf. 117 PER LANDGREN (kd) replik	78
Anf. 118 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	79
Anf. 119 PER LANDGREN (kd) replik	79
Anf. 120 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	79
Anf. 121 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	80
(Beslut fattades under 22 §.)	81
17 § Lag om luftfartsskydd	82
Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU2.....	82
Anf. 122 MARGARETA SANDGREN (s).....	82
Anf. 123 JEPPE JOHNSSON (m).....	82
Anf. 124 TORKILD STRANDBERG (fp).....	84
Anf. 125 JOHAN LINANDER (c).....	85
Anf. 126 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	86
Anf. 127 JEPPE JOHNSSON (m) replik	88
Anf. 128 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	88
Anf. 129 JEPPE JOHNSSON (m) replik	88
Anf. 130 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	89
Anf. 131 TORKILD STRANDBERG (fp) replik	89
Anf. 132 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	89
Anf. 133 TORKILD STRANDBERG (fp) replik	90
Anf. 134 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	90
Anf. 135 JOHAN LINANDER (c) replik.....	90
Anf. 136 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	91
Anf. 137 JOHAN LINANDER (c) replik.....	91
Anf. 138 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	91
(Beslut fattades under 22 §.)	92

18 § Godkännande av rambeslut om förverkande på grund

Prot. 2004/05:21

av brott..... 92

27 oktober

Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU5	92
Anf. 139 GÖRAN NORLANDER (s)	92
Anf. 140 CECILIA MAGNUSSON (m)	92
Anf. 141 ROLF OLSSON (v)	94
Anf. 142 JOHAN LINANDER (c)	94
Anf. 143 ROLF OLSSON (v) replik	95
Anf. 144 JOHAN LINANDER (c) replik	96
Anf. 145 ROLF OLSSON (v) replik	96
Anf. 146 JOHAN LINANDER (c) replik	97
Anf. 147 KERSTIN ANDERSSON (s)	97
Anf. 148 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	98
Anf. 149 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	99
Anf. 150 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	99
Anf. 151 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	100
Anf. 152 JOHAN LINANDER (c) replik	100
Anf. 153 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	100
Anf. 154 JOHAN LINANDER (c) replik	101
Anf. 155 KERSTIN ANDERSSON (s) replik	101
Anf. 156 JOHAN PEHRSON (fp)	102
Anf. 157 LEIF BJÖRNLOD (mp)	103
Anf. 158 JOHAN PEHRSON (fp) replik	104
Anf. 159 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	105
Anf. 160 JOHAN PEHRSON (fp) replik	105
Anf. 161 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	106
(Beslut fattades under 22 §.)	106

19 § Immunitet och privilegier för Internationella**brottmålsdomstolen 106**

Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU8	106
(Beslut fattades under 22 §.)	106

20 § Nya bestämmelser om revisionsberättelsens utformning 106

Lagutskottets betänkande 2004/05:LU1	106
(Beslut fattades under 22 §.)	106

21 § Extraordinära smittskyddsåtgärder 106

Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU5	106
(Beslut fattades under 22 §.)	106

Ajournering..... 107**Återupptagna förhandlingar 107****22 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens****sammanträde..... 107**

UFöU1 Operation Althea	107
FiU7 Ändringar i det kommunala utjämnningssystemet	107
FiU8 God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting	108
FiU12 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1999–2003	109

FiU15 Medlemskap för de baltiska staterna i Nordiska investeringsbanken.....	110
FiU16 Upphörande av vissa betalningsmedel	110
SkU2 Stämpelskatt i samband med företagsinteckning	110
SkU6 Avdrag för s.k. sponsring	110
JuU2 Lag om luftfartsskydd	110
JuU5 Godkännande av rambeslut om förverkande på grund av brott	111
JuU8 Immunitet och privilegier för Internationella brottmålsdomstolen	112
LU1 Nya bestämmelser om revisionsberättelsens utformning.....	112
SoU5 Extraordinära smittskyddsåtgärder.....	112
23 § Särskild förvaltning av elnät	112
Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU5	112
Anf. 162 ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	112
Anf. 163 NYAMKO SABUNI (fp).....	113
Anf. 164 MIKAEL OSCARSSON (kd)	113
Anf. 165 LARS JOHANSSON (s).....	114
Anf. 166 ÅSA TORSTENSSON (c)	115
Anf. 167 INGEGERD SAARINEN (mp)	115
(Beslut skulle fattas den 28 oktober.).....	116
24 § Avtal mellan Sverige och Norge om vitaliserat näringslivssamarbete.....	116
Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU6	116
Anf. 168 MIKAEL OSCARSSON (kd)	116
Anf. 169 REYNOLDH FURUSTRAND (s)	116
Anf. 170 ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	118
Anf. 171 NYAMKO SABUNI (fp).....	119
Anf. 172 INGEGERD SAARINEN (mp)	119
(Beslut skulle fattas den 28 oktober.).....	119
25 § Bordläggning.....	120
26 § Anmälan om interpellationer	120
27 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	120
28 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	121
29 § Kammaren åtskildes kl. 16.49.	124

Elanders Gotab, Stockholm 2004